ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 1577

20 динара

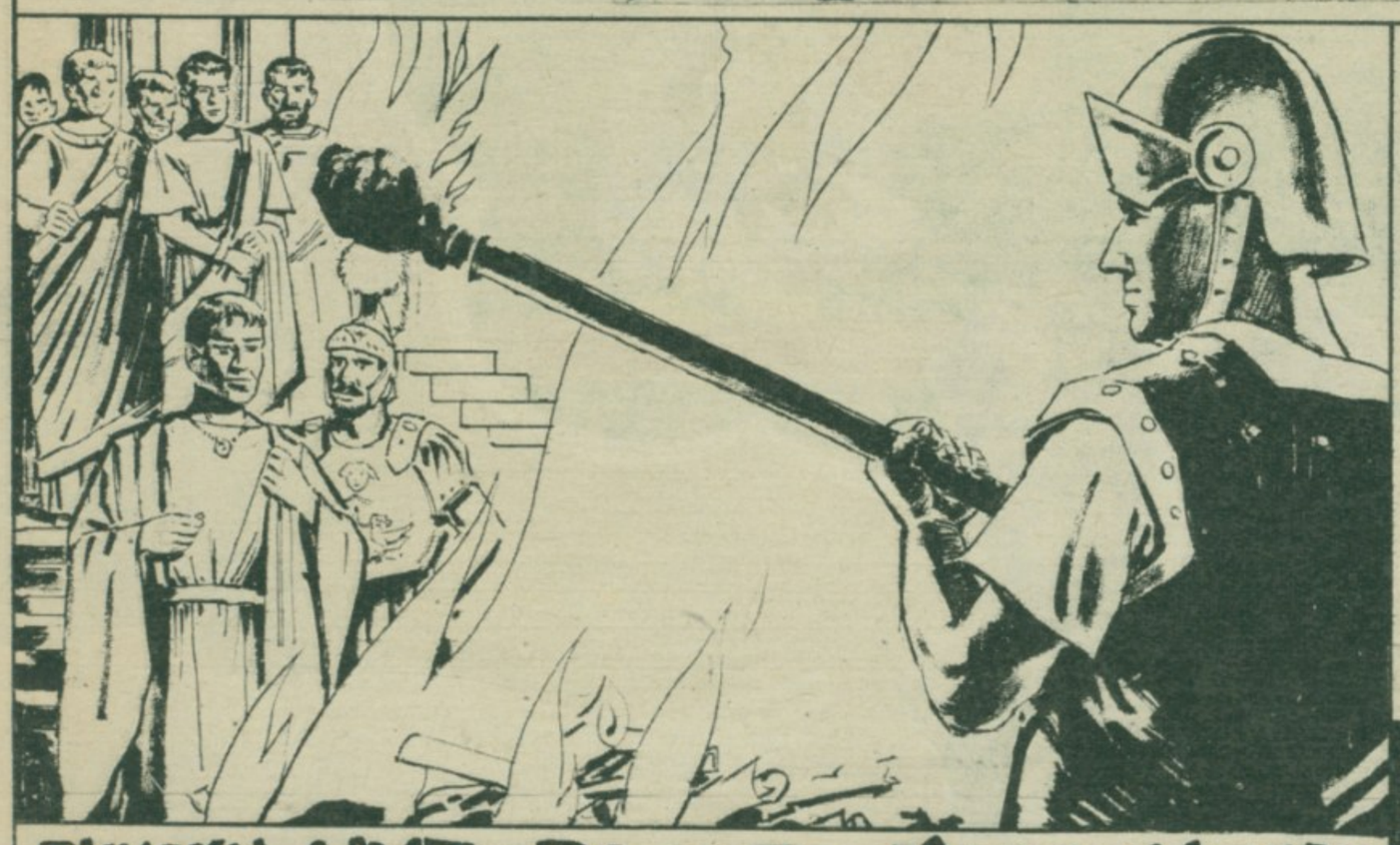
19. 3. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • Г

ЦРНИ ГОЛУБ С БЕЛОМ ГЛАВОМ

ALBUM

Фирдеу

Веровали или не!

РИМСКИ ИМПЕРАТОР АУРЕЛИЈАН

(212 - 275)

ПОНИШТИО ЈЕ СВЕ ДУГОВЕ СВОЈИМ ПОДАНИЦИМА ТАКО ШТО ЈЕ КЊИГЕ О НЕПЛАЋЕНИМ ОБАВЕЗАМА СПАЛИО НА ЛОМАЧИ.

САТ ПИШТОЉ

КОЈИ ЈЕ НАПРАВЉЕН ПОЧЕТКОМ 19. ВЕКА У ШВАЈЦАРСКОЈ, СЛУЖИО ЈЕ УЈЕДНО И КАО БОЧИЦА ЗА МИРИС. КАДА БИ СЕ ПРИТИСНУО ОБАРАЧ, ИЗ ЊЕГА БИ СЕ РАСПРШИО ПАРФЕМ.

БРИТАНСКИ АВИОН - ИЗВИЂАЧ

ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА КРУЖИО ЈЕ НЕБОМ ЗАПАДНОГ ФРОНТА НЕКОЛИКО ЧАСОВА, А ОНДА СЕ БЕЗБЕДНО СПУСТИО, ИАКО СУ И ПИЛОТ И КОПИЛОТ БИЛИ МРТВИ.

Денис Ле февр

(1488 - 1558)

ПОСТАО ЈЕ ПРОФЕСОР ГРЧКОГ И ЛАТИНСКОГ ЈЕЗИКА НА ПАРИСКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ КАДА МУ ЈЕ БИЛО 16 ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

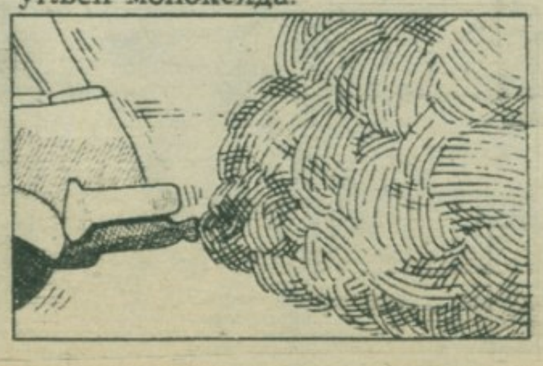
● седамдесет двогодишњи француски истраживач Жак Кусто објавио је да ће са групом од четрдесет сарадника у првој половини 1982. организовати експедицију по долини Амазона и његовим притокама Ово ће бити један од најдужих и најскупљих подухвата у Кустоовој каријери. Иначе, научници сматрају да се на подручју Амазона налазе многа индијанска племена која имају веома мало или нимало додира са светом као и на стотине хиљада непознатих животињских и биљних врста.

● израчунато је да се у последњих сто година ниво океана повећао за један метар.

● на сваки километар пређеног пута аутомобил који се креће брзином од четрдесет километара на час ослободи 75 г угљен-моноксида.

● индијски океанографи тврде да црвена медуза, чији је додир за човека кобнији од уједа кобре, хара Пацификом и Индијским океаном. Ова медуза у пречнику широка око двадесет центиметара има педесетак пипака дужине до 40 см који у својим ћелијама садржи отров сличан кобрином. Још није пронађен серум против овог

отрова за кога научници тврде да је један од најопаснијих јер, зависно од дела тела који је опечен, смрт наступа док се изброји до тридесет, а најкасније за пола сата.

● недавно је објављено да 12 милиона Индонежана пати од гушавости што износи 10 посто становништва ове острвске земље.

● према прогнози научника Данијела Мојнихама две хиљадите године средња температура приземног слоја ваздуха биће виша за 6 посто од садашње.

● два млада Француза Алан Дуен и Карлос Рамос постигли су светски рекорд у брзом намештању кревета и тако ушли у Гинисову Књигу рекорда. Свој „подвиг" извели су за 16 секунди и 94 десетинке и тако потукли рекорд двојице Американаца који је износио 24 секунде.

ЦРНИ ГОЛУБ С БЕЛОМ ГЛАВОМ

НАЈСЛАВНИЈИХ МАЂИОНИЧАРА

ДОНОСИМО НАЈЧУВЕНИЈЕ ТРИКОВЕ КОЈЕ НИКО НИЈЕ УСПЕО НИ ДА ОДГОНЕТНЕ А КАМОЛИ ДА ПОНОВИ. МНОГИ СУ СТАРИ ВИШЕ ОД СТО ГОДИНА И САЧУВАНИ СУ ЗАХВАЉУЈУЋИ СВЕТСКОМ УДРУЖЕЊУ МАЂИОНИЧАРА КОЈЕ ИМА БОГАТУ АРХИВУ ВЕШТИНА И СВАКЕ ГОДИНЕ СЕ САСТАЈЕ ДА БИ ЧЛАНОВИ ЈЕДНИ ДРУГИМА ПРИКАЗАЛИ НАЈУСПЕШНИЈА ДОСТИГНУЋА И ПОКУШАЛИ ДА ДЕШИФРУЈУ НАЈСПЕКТАКУЛАРНИЈА ИЗ РАНИЈИХ ЕПОХА.

ЂОВАНИ БАРТОЛОМЕО БОСКО
(рођен у Италији 1793)

Био је највећи италијански и светски жонглер билбокеа деветнаестог века — билбоке је француска реч за „справу" која се састоји од штапа с оштрим врхом или чашом на једном и лоптом привезаном узицом на другом крају. Вештина је била убацити лопту у чашу, односно натаћи је на шиљак. Боско је ипак остао славан по једном трику који нико није успео да одгонетне. Пошто би једном белом и једном црном голубу пред публиком одсекао главе, тело белог и главу црног стављао је у једну, а тело црног и главу белог у другу кутију. Само трен касније из кутија би излетела оба голуба жива и здрава али — бели с црном главом, а црни с белом.

ЏОН ХЕНРИ АНДЕРСОН
(рођен у Шкотској 1814)

Велики Чаробњак са Севера, како су га називали, један је од првих мађионичара који су извели данас готово свакодневни трик са извлачењем зеца из шешира. Његова најнедостижнија вештина, која је остала тајна, била је, као и Боскова, с птицама. Он би десет мртвих канаринаца стављао у дубок тигањ и добро испржио. Кад би подигао поклопац, посматрачи би уместо десет испечених канаринаца угледали два жива живчијата.

КАРЛ ХЕРМАН
(рођен у Немачкој 1816)

Мађионичарска породица Херманових привлачила је публику пуних осамдесет година, али је тек Карл постигао светску славу. Прави урнебес и неописиво запрепашћење изазвао је трик, ако се оно што је извео може назвати само тим именом, пред одабраном аристократском публиком у једном аустријском замку. Карл је од једне госпође узео скупоцен дијамантски прстен и ношалантно га бацио кроз прозор. Кад су избезумљени лакеји истрчали да би нашли драгуљ, Карл је звизнуо и кроз прозор је улетео папагај носећи у кандама не само прстен већ и напудране перике лакеја који су као без душе претраживали сваки грм и травку.

ЏОН НЕВИЛ МЕСКИЛИН
(рођен у Енглеској 1893)

Први је мађионичар на свету који је извео трик левитације (лебдења). Без икаквих видљивих држача или подупирача он је „подигао" једну жену и задржао је извесно време изнад тла у усправном ставу.

ДЕЈВИД ДИВЕНТ
(рођен у Енглеској 1868)

Публика је опседала благајне сала и циркуса кад год је Дивент (право име Дејвид Вајтон) изводио чувену представу с војником. Његов помоћник, одевен у униформу, марширао је уз војну музику по обешеној платформи делимично окруженој стубовима светлости. Онда би се одједном подигле три британске заставе и на трен заклониле целу конструкцију. На мађионичареву команду заставе би се — док је музика свирала туш — спустиле и забезекнута публика угледала истог војника, али величине лутке, како ревносно маршира уз исту музику. Представу је Дејвид Дивент извео и на енглеском двору за краља Џорџа V и краљицу Мери.

ХАУАРД ТЕРСТОН
(рођен у САД 1869)

За време представе у Белој кући у Вашингтону овај чувени мађионичар узео је од тадашњег председника Сједињених Америчких Држава Калвина Кулиџа златан џепни сат, разбио га у парчиће и учинио да ти разбијени делови нестану незнано куд. Затим је замолио батлера да унесе у салу послужник с векном хлеба и госпођу Кулиџ, председникову жену, да је пресече. Усред векне налазио се председников златан сат потпуно читав.

ЧАРЛС ЏОЗЕФ КАРТЕР
(рођен у САД 1874)

„Жртва" главне Картерове тачке била је његова жена и помоћница Корина. Он је увек позивао неколико људи из публике да јој вежу руке и ноге и закључају је у кавез покривен балдахином. У току од само тридесет секунди Корина се појављивала на улазу у салу, а уместо ње, пошто би се балдахин подигао, у кавезу је седео човек тужног лица одевен у пругасто робијашко одело.

ХАРИ ХУДИНИ
(рођен у Мађарској 1874)

Овај уметник (право име Ерих Вајс) вероватно је најславнији мађионичар свих времена. Једном, кад се на обали код Бостона насукало необично „морско чудовиште", Худини је с рукама везаним лисицама ушао у балсамовано трупло које је затим затворено тешким ланцима. За петнаест минута Худини се, на мистериозан начин, нашао напољу. Дан смрти, 31. октобар (1926), овог недостижног мајстора слави се у Сједињеним Америчким Државама као Национални мађионичарски празник.

ХЕНРИ БАУТОН
(рођен у САД 1885)

До првог светског рата звали су га Фредерик Велики, а онда су му обожаваоци, огорчени на Немачку, променили име у Блекстон. Прославио се невероватним триком с топом. Привезан за отвор топовске цеви Фредерик Велики био би разнет испаљеним зрном да би се затим, читав и насмејан, појавио поред тог истог топа.

Ж. Д.

НА АТЛАНТИКУ, ТАЧНО ПРЕ 40 ГОДИНА

„U-332"

У леденој води, са појасевима за спасавање који су се усецали у тело, људи су покушавали да отпливају што даље од брода који тоне. Још се видела југословенска застава на благо одигнутој крми, са пропелером који је млатарао као чудовишна ветрењача. Осамдесет седмогодишњи Пере Павловић, кормилар, родом из Затона код Задра, и данас памти крике и дозивања. Још му је у сећању шкргутање зубима од гнева и студени.

— Спасавали смо се, погодило нас... — тихо набраја човек. — Кад одједном, из дубине, у злокобној тишини, изрони црно челично чудовиште — немачка подморница која нас је малопре потопила. Видео сам како из њеног торња излазе ријобраде прилике, гусари...

ШТА ЈЕ ОНО, ПЕРЕ?

Догодило се то 13. марта 1942., 200 морских миља североисточно од рта Хатерас. Немачка подморница „U 332" под командом поручника бојног брода Либеа, час раније већ је уништила амерички моторни брод „Алберт Ф. Паул" а затим продужила лов западним Атлантиком наспрам залива Делавер. О тим тренуцима постоје изјаве преживелих, као што је наш саговорник Пере Павловић, затим капетан Велимир Леонтић из Сплита и други, а најпоузданији су недавно пронађени документи.

Шеф обласног обавештајног одсека Четврте војнопоморске области Смит обавестио је свог команданта о потапању „Трепче" пре свега зато што је сматрао да „информација можда има борбену вредност" јер је добијена саслушавањем преживелих чланова „југословенског брода за превоз руде Трепча" који је пловио за Британско министарство ратног транспорта.

— Американци су од мене тражили да покушам да идентификујем немачку подморницу — прича стари кормилар Пере Павловић. — Изнели су албум са сликама и ја сам после дугог разгледања рекао: та је! (Заједнички опис, који је од највеће важности — извештава даље амерички обавештајац — указује да је дужина подморнице била 300 до 350 стопа. Обојена је сиво, а на њој није било никаквог слова, бројке, нити је било трагова боје ради камуфлаже...) А како је не бих препознао кад сам је гледао пажљиво и дуго, као што се гледа самој смрти у очи...

Барба Пере потврђује да је то било пре подне. „Трепча" је журила са теретом боксита из Сент Томаса ка северу, према Портланд Мајну где су биле велике фабрике глинице и електролизе алуминија, без којег не може да се замисли авионска индустрија. Овај прекаљени поморац био је, како каже, на тимуну (кормилу) кад му је заповедник Станко Марокини рекао:

— Погледај, Пере, шта је оно?

— Торпедо, барба, — без двоумљења је одговорио овај омален и чврст човек из Равних котара који је непрекидно пловио од своје петнаесте године. — Знам како су јурила на нас и у првом светском рату... — викнуо је и покушао нагло да окрене брод док је заповедник заурлао онима доле, „у макињи" (строју) да крену свом снагом.

Али, већ је било касно за било какав маневар. Нису могли да га избегну.

НЕЗАРАСЛЕ РАНЕ

Извештај поменутог обавештајца: „Напад је извршен са једним а можда и са два торпеда која су брод погодила у десни бок, највероватније у товарни простор број три. После експлозије створена је огромна рупа на боку од око 40 стопа у пречнику. Оба десна чамца за спасавање била су уништена као и радио-станица".

— Радио - телеграфиста Сплићанин коме сам заборавио име, излетео је из радио-кабине. Заповедник је издао наређење да се напушта брод. Стрчао сам левом страном а палуба је већ била под водом. Нешто се сурвало с брода који се брзо нагињао. Под ногама су ме ударили неке боце са компримираним ваздухом или кисеоником. Покушао сам да скочим у море преко ограде али нисам успео. Окренуо сам се и приметио Војка Ружића, поручника и нашег трећег официра, родом из Кострене. „Скачи!" — рече ми. Помагао ми је, онда је вальда и он скочио за мном, али више га нико није видео. Не остаје, осим овог спомена, никакав траг иза њега јер није био ожењен. Узалуд га је мајка Луција чекала годинама на Сушаку. Нема јој сина. Не враћају се сви са океана...

Кормилару Пери Павловићу и данас пођу сузе кад се сети другова.

ПРОТИВ „ТРЕПЧЕ"

Ујутро 13. марта 1942. године наш пароброд је задрхтао под ударцима разорних пројектила немачке подморнице

Кад се некако домогао чамца, са запрепашћењем је видео да ће га оно чудо од 5.000 бруто регистарских тона, повући за собом јер је за њу везан јаким ужетом. Скочио је и ножем ослободио чамац а затим се повукао на крму и почео да ради прво што му је пало на памет — да црпе воду која је прилично брзо пунила расушени чамац.

Рањене ноге су га заболеле. Никад више нису биле као пре.

Невоље нису престајале: један талас је тресnuo у чамац и избацио Павловића у воду. Прихватио се грчевито конопа који је вијугао кроз море. Наишао је мањи чамац а из њега је морнар, Угљанац, повикао: „Ено га Пере, а'мо га дигнит!" Опет се нашао на сигурном а први официр, капетан Францисковић, наредио је да се чамац врати и претражи има ли још преживелих.

— Окренули смо се и у том тренутку видели подморницу како израња а наш брод тоне...

Извештај америчког обавештајца: „Постоје сведочанства о томе да су чланови посаде порморнице сакупљали из мора предмете са потонулог брода који су плутали. Са подморнице су снимали брод који је тонуо читавих 35 минута. Није било покушаја поздрављања или постављања питања преживелима, нити покушаја да се неко укрца на брод који је тонуо..."

Америчанцима су била веома важна сва запажања а особито ово последње, јер је то, у ствари, значило да Немци нису покушали да се докопају књиге кодова (зборника уговорених знакова за сигнализацију и радио-саобраћај; кључеви шифара без којих се не може замислити пловидба у ратно време). Уосталом, те књиге су остале закључане у заповедниковој каси и без сумње потонуле заједно са бродом.

„Међутим, код обавештајног официра, који је извршио саслушање, постоји сумња у вези с тим јер је торпедо погодио у близини кабине заповедника па постоји могућност да се каса разбила тако да су књиге испале након експлозије..."

Било је то оправдано страховање: тешко оној страни у рату чије шифре буду, на било који начин, „провађене".

ТУЖНА ПРОЗИВКА

Брод је тонуо. На немачкој подморници још су се виделе прилике са карактеристичним повинутим шапкама, уздигнутим напред. Два чамчића су се приближила у муку. Страх се усекао у лица ових људи, махом Југословена (било је само неколико страних помораца), јер је Немцима — који су без опомене торпедовали њихов брод — могло пасти на памет и да митраљезима побију посаду. Уосталом, на прамцу подморнице лепо се видео топ а у торњу су била чак три тешка митраљеза!

Ипак, на немачком подводном броду имали су преча посла.

Лепо се видело да су исправили преклопну радио-антену помоћу које су одржавали везу десетак минута а онда је заронила. Истог дана, 13. марта 1942. године, немачке подморнице потопиле су још три америчка, један британски и један дански брод.

— Кад се све то завршило, извршена је прозивка. Осим Војка Ружића није било ни другог стројара Мате Павића, Ријечанина, ожењеног, оца једног детета, затим Стипе Грбића, ложача из Привлаке крај Задра, и Анте Тоља, вође палубе из Станковаца. Нестаде и један мали угљенар, Пољак, кога смо узели тако рећи из болнице у Сент Томасу, на Девичанским острвима. А од последица овог бродолома и од невоља поморског живота умреће касније морнар Данијел Доричић из Кострене, у својој четрдесетој години. У Сиднеју, у Канади, безуспешно су покушали да га излече...

ЛОЖАЧ С НОЖЕМ

Барба Пере жмирка на сунцу крај мора: велик је овај терет сећања за његова плећа. Плаче.

— Рекох да сам пловио одмалена. Први светски рат ме затече у Јужној Америци, на неком аустроугарском броду. Искрцаше нас, нема пловидбе! Шест година сам копао песак у заливу Ла Плате и превозио га од Буенос Аиреса до Монтевидеа. Газда, Италијан, плаћао нам је тек толико да можемо купити парче хлеба. Једва сам се 1920. године вратио кући... Онда овај проклети рат, још гори. Пловио сам на „Триглаву" и он потону. Пловио сам затим на пароброду „Војвода Путник", па и он заврши исто тако. И „Трепча" оде. Пун чамац рањених а најтеже је било Велимиру Леонтићу из Сплита који ће се једва спасти смрти...

У два чамчића било је тридесет пет људи. Онда су се прикупили у један већи, да им буде топлије и да броде под истим једром које је ветар брзо и лако надувао.

— Али муке настадоше тек кад је један морнар, контузован у тренутку торпедовања, сумануто скочио, дограбио некакву ножину (откуд то зло у трену?). Почео је да боде људе око себе. Скочисмо на тог ложача, везасмо га некако за мали јарбол. Онда први официр нареди да се изврши претрес и да се сви ножеви покупе. Дадох и ја свој...

Било је веома хладно. Видљивост добра, али нигде ништа осим све виших таласа. После паде магла. Од обале смо били удаљени 200 морских миља али је било мало наде за успешну навигацију. Морска вода је пекла ране оних који су јечали на дну чамца. Хоће ли преживети? — питали су се здрави.

— У ствари, питали смо се сви понаособ да ли ћемо се спасти из тог пакла. Око нас непробојни застори ледене магле. У даљини туле бродови, али каква корист од тога кад нас не могу видети. Ледена магла је у ствари као оков...

„ЦЕЦИЛИЈА" СТИЖЕ

Видевши да се не може друкчије заповедник је наредио да се спусти једро које на јарболу више ничему није служило и да се људи њиме покрију. Било им је ипак топлије. Пустили су да их струја носи. А шта друго да чине?!

Три дана тако; тек четвртог магла се дигла и иза њене копрене указао се брод!

Била је то „Цецилија", шведски брод у служби Црвеног крста, видљиво обележен ознакама своје земље и ове међународне организације. Међутим, он је, без обзира на позив у помоћ бродолома са „Трепче", и даље пловио својим смером, удаљавајући се ка хоризонту. Завладао је очај међу људима: и овај брод ће, као уклет, нестати као што су нестајали и сви други а њима преостаје још мало да чекају страшан крај.

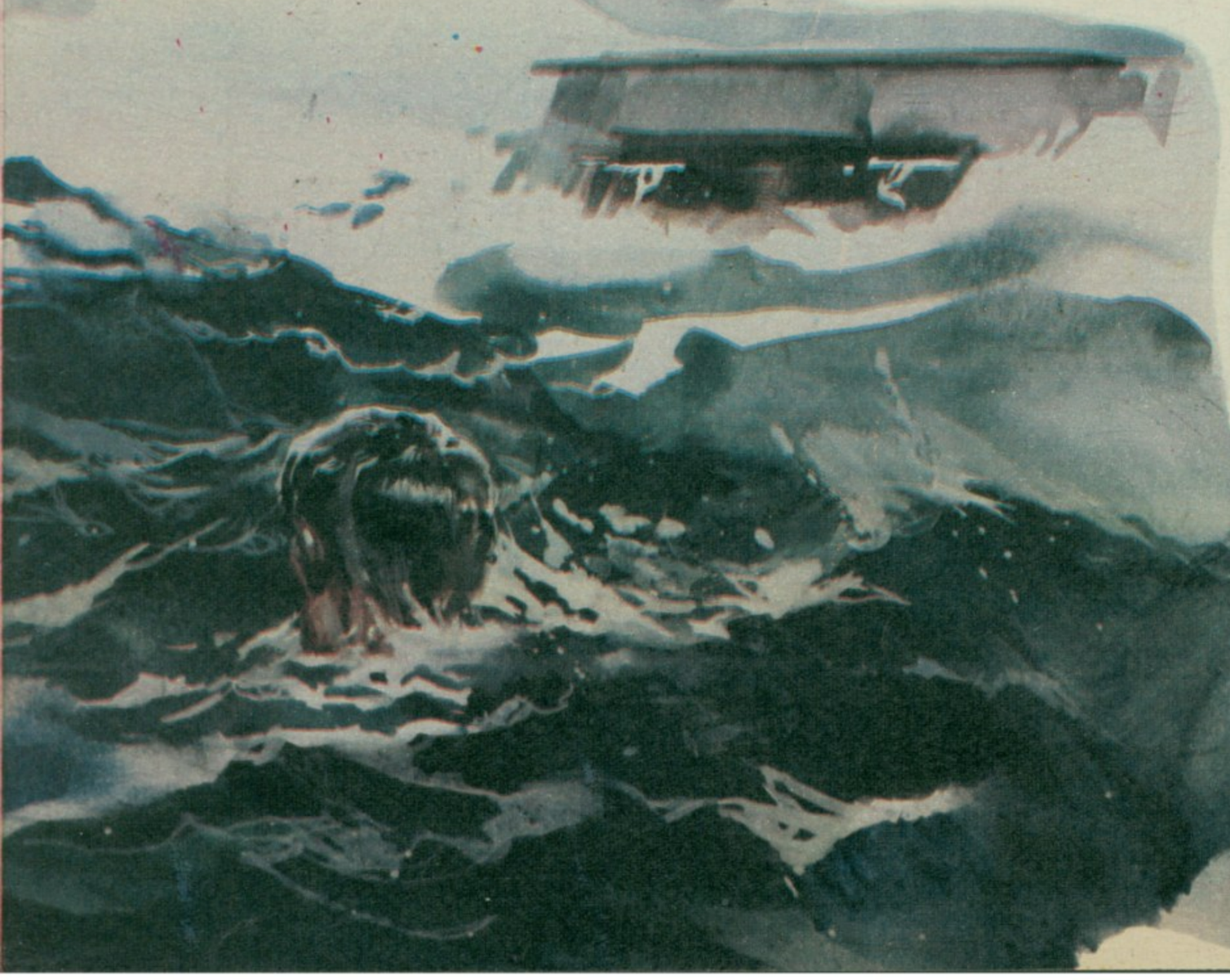
Одједном, као у причи са најневероватнијим обртима, шведски брод је почео да скреће с курса. „Приметили су нас" — одахнули су наши људи.

После су поморци са „Трепче" сазнали да капетан „Цецилије" није хтео да скрене према њима плашећи се немачких подморница и њихових торпеда ако би га ко приметио да помаже нашим бродоломницима. Његова посада га је, међутим, натерала да скрене. Швеђани су обасули Југословене чоколадама, колачима, пићем...

— Са „Цецилије" јавише радиом да има рањеника. Американци послаше одмах четири торпедна чамца у сусрет. Болесне су одвезли у болницу, здраве у хотел. Отада, зарекао сам се, више нећу на море!

Жмирка барба према сунцу. Мору је дао цео живот.

Радован Ковачевић

ИМАЋЕМО ЖИВОГ МАМУТИЋА!

СПЕЦИЈАЛНО ЗА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ПРОУЧАВАЈУЋИ ТКИВО МАМУТА ОТКРИВЕНИХ У ВЕКОВИМА СМРЗНУТОМ ТЛУ ГРУПА НАУЧНИКА ИЗ ЛЕЊИНГРАДА ОТКРИЛА ЈЕ ОЧУВАНЕ ЋЕЛИЈЕ ИАКО ЈЕ ТЕЛО МАМУТА ВИШЕ ОД 44 ХИЉАДЕ ГОДИНА БИЛО ЗАМРЗНУТО! САДА ОНИ ПОКУШАВАЈУ ДА У ЛАБОРАТОРИЈСКИМ УСЛОВИМА ОЖИВЕ ТЕ ЋЕЛИЈЕ, ДА ДОБИЈУ КУЛТУРУ ЖИВИХ ЋЕЛИЈА ОД КОЈЕ БИ ЗАТИМ „ПРОИЗВЕЛИ“ ЖИВУ (ИЗУМРЛУ) ЖИВОТИЊУ.

На различитим местима крајњег севера Совјетског Савеза у вечито смрзнутом тлу у последње време све се чешће проналазе тела и делови тела мамута. Научницима је данас познатије него икад раније како су изгледали, чиме су се хранили и каквим су начином живели мамути. Поставља се питање: шта то тера научнике да се лате посла и изведу један тако необичан и компликован експеримент, шта тај експеримент може додати већ познатом о праисторијском длакавом слону и да ли је чак и теоретски могућ овакав експеримент?

Добро очувани остаци мамута налажени су и раније, али не тако често. Палеонтолози намеравају да од скелета и природне длаке мамута ископаног на обали једне од совјетских северних река начине примерак праисторијске животиње. Биће то тек трећи сличан експонат у свету. Два претходна су Березовски мамут, нађен у Сибиру 1901. године, и мамутић Дима, откривен 1977. године у близини Магадана. Али, то баш и није неки подухват кад се има у виду да научници сада хоће да створе правог, живог северног мамута!

Пре неколико година председник Зоолошке банке САД Френк Хоџсон упутио је писмо председнику Мамутског комитета, совјетском професору Николају Вершчагину, у коме, између осталог пише: „Увек ми се чинило да би организовање банке гена убрзало репродуковање живог мамута. Уверен сам, такође, да ће у перспективи крдо мамута слободно шеткати Лењинградским зоолошким вртом“.

По мишљењу научника успех једног оваквог експеримента био би од неоцењиве важности за биологију, палеонтологију, екологију и низ других научних дисциплина. Али, какве су могућности да се он реализује.

МАМА ИЗ ИНДИЈЕ

Мамути су најкарактеристичнији представници квартара, изумрли најчешће напрасно. Управо то што су умирали нагло иде научницима наруку: ткиво мамута изванредно сачувано у вечито смрзнутом тлу које је служило као својеврсни „саркофаг“ сада омогућава да се пронађе макар једна једина жива ћелија организма длакавог северног слона. Вечито смрзнуто тле показало се у ствари као највећи савезник научника: у таквом су тлу угинуле животиње врло брзо мрзнуле. А последња научна истраживања у области криогене биологије показала су да се ткива са живим ћелијама у условима вечитог мраза могу сачувати веома дуго. Управо су та истраживања научницима улила наду да ће једном открити макар једну једину живу ћелију. Само је она потребна. Све остало је ствар технике: у лабораторијским условима одгајила би се култура живих ћелија. Други повољан моменат који научнике наводи да рачунају на успех замишљеног експеримента јесте онај фантастичан напредак који је генетика остварила последњих година.

Поставља се, међутим, питање: како и практично остварити замишљен пројекат?

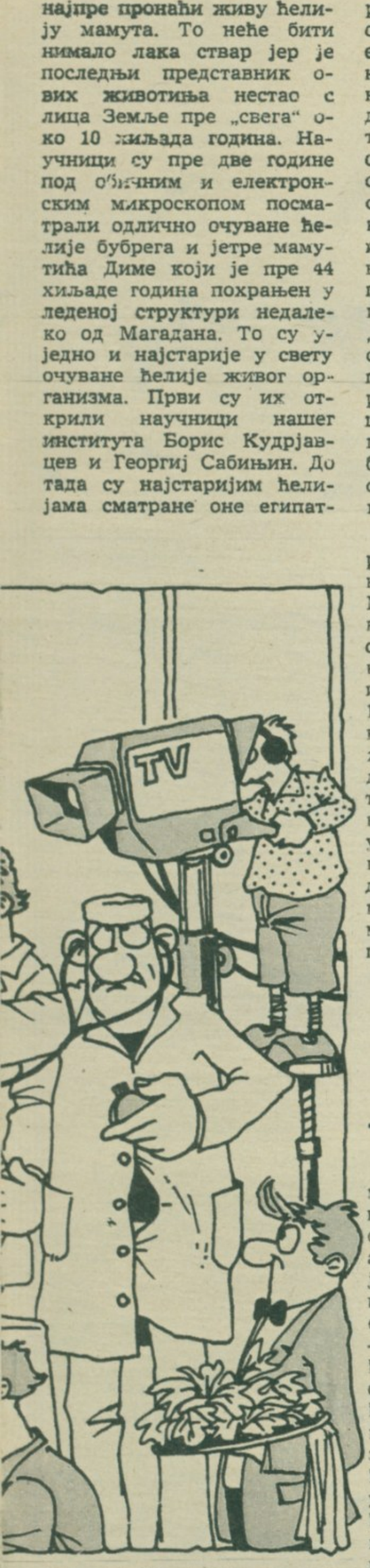
О томе разговарамо са старијим научним сарадником Института за цитологију Академије наука СССР, магистром биолошких наука **Владимиром Мехељсоном.**

— Наш план је следећи: чим успемо да добијемо живу ћелију из било ког дела тела мамута, ми ћемо је у епрувети спојити са полном ћелијом обичног индијског слона, чије ће језгро претходно бити умртвљено помоћу уског снопа рендгенског зрака. (Индијски слон није одабран случајно: он је имунолошки знатно ближи мамуту од афричког слона). Та ћелија ће затим бити имплантирана, убачена у организам слонице. Уколико се ствари буду повољно одвијале, кроз 18—20 месеци (толико траје бременитост тих животиња) на свет ће доћи први у свету „вештачки“ мамутић. Сличним поступком већ је „произведена“ жаба.

— Време је овде велики проблем — истиче даље Мехељсон. — Потребно је

најпре пронаћи живу ћелију мамута. То неће бити нимало лака ствар јер је последњи представник ових животиња нестао с лица Земље пре „свега“ око 10 хиљада година. Научници су пре две године под обичним и електронским микроскопом посматрали одлично очуване ћелије бубрега и јетре мамутића Диме који је пре 44 хиљаде година похрањен у леденој структури недалеко од Магадана. То су уједно и најстарије у свету очуване ћелије живог организма. Први су их открили научници нашег института Борис Кудрјавцев и Георгиј Сабињин. До тада су најстаријим ћелијама сматране оне египатске мумије, старе око две хиљаде година које је 1963. открио амерички научник Цимерман. Приликом заједничког проучавања мишићног ткива мамутића Диме, које су обавили совјетски и амерички научници из Мичигена, откривене су изванредно сачуване крвне ћелије. Код леукоцита нису биле нарушене чак ни спољне, врло нежне опне, а то допушта претпоставку да је очувана и унутрашња структура крвних ћелија. (Истина, научницима није пошло за руком да завире у њихову унутрашњост).

Да би се добила култура живих ћелија научници користе такозване нефиксиране, необрађене препарате. А управо је то један од разлога који успоравају експеримент. Наиме, пре него што су лењинградски научници стигли у Магадан, где је пронађен мамутић Дима, зоолози и палеонтолози су све унутрашње органе мамутића већ били сместили у формалин, у коме су све живе ћелије изумрле. Па ипак је лењинградским научницима пошло за руком да из Магадана донесу једно парче „свеже смрзнутог“ мамута: срећном околношћу то парче је у својој лабораторији сачувао један тамошњи палеонтолог. Лењинградски научници су се бацили на посао: да из смрзнутог ткива извуку неку живу ћелију.

— Први покушај није уродио плодом, али нас то није обесхрабрило — каже Мехељсон. — Време је наш највећи противник. Латили смо се посла на производњи културе живих ћелија из ткива мамута нађеног 1978. године и било је тренутака када је култура живих ћелија већ почела да расте у реторти. Бар је тако изгледало. На нашу велику жалост ускоро смо установили да је дошло до грешке! Данас се трудимо да убудуће не дође до грешке. Ткиво нађених мамута проучавамо најпажљивије што се може.

НЕ СЛАЖЕМ СЕ С КОЛЕГАМА!

Настављамо са експериментима. У нову оперативну групу научника који ће се бавити овим проблемом, а коју је основао Президијум Академије наука Совјетског Савеза, укључени су и цитолози (цитологија — наука о ћелијама), који ће најбрже реаговати на сваки сигнал да је пронађен мамут. То је неопходно. Наиме, не сме се дозволити да се одмрзне нађени мамут пре но што се узме очувано ткиво. Тако ће, надамо се, жива ћелија мамута пре или касније ипак доспети на микроскопску плочицу Лењинградског института за цитологију!

— Овај експеримент је без сумње изванредно значајан — каже начелник Централног научноистраживачког института за хематологију и трансфузију крви, добитник Државне награде, професор **Анатолиј Федотенков**. — Међутим, о условима који омогућавају да се одрже ћелије у тако дугом временском периоду, моје се мишљење не подудара са оним које имају лењинградске колеге. Да би се ћелије што дуже одржале није потребно брзо већ, напротив, лагано хлађење тела угинуле животиње! Поред тога, сам процес хлађења вероватно је праћен присуством такозваних одбрамбених супстанци типа глицерина које су се налазиле у тлу у време угинућа животиње. А познато је да ми такве материје користимо за конзервацију кад замрзавамо органе и ткива човека и других живих бића. У глини и песковитом тлу могле су бити присутне хемијске и биолошке материје које доводе до анабиозе живе ћелије.

ДРСКА ИДЕЈА

Због тога бих препоручио цитолозима да ткиво мамута чувају и транспортују при температури која је потпуно иста као она у којој се животиња налазила у вечито смрзнутом тлу. Коришћење контејнера који се хладе течним азотом сасвим бих одбацио јер може доћи до угинућа живих ћелија. Узгред речено, то се управо и могло догодити са ткивом мамутића Диме које су магадански патолози чували на хладноћи. Није искључено да се тиме и објашњава неуспех цитолога који су покушали да произведу културу живих ћелија из тог ткива.

У свему осталом пројекат одгајивања живе јединке праисторијског мамута, по мени, апсолутно је реалан.

— Пројекат на коме ради група научника из Института за цитологију Академије наука СССР за сада је далеко од завршетка — рекао нам је стални члан Академије наука СССР, председник Научног савета за комплексне проблеме физиологије човека и животиња **Владимир Черниговски**. — Пројекат се заснива на низу смелих, да ће кажем дрских али основаних идеја. Са гледишта криогене биологије, генетике и цитологије, наука не види никакве препреке да се реализује замисао.

И заиста, цитолози су успели да дођу до низа фантастичних открића. Једно од највећих свакако је проналазак добро очуваних ћелија у ткиву мамута који је у вечито смрзнутом тлу провео више од 44 хиљаде година. Ништа мање не обећава онај део пројекта који се односи на покушаје да се у лабораторијским условима добије култура живих ћелија мамута. А кад научници једном и то постигну, биће апсолутно остварива и завршна етапа експеримента — узгајање праисторијског длакавог северног мамута.

Стичу се, дакле, сви услови да се чак и у нашем, 20. веку, у зоолошким вртовима појаве МАМУТИ!

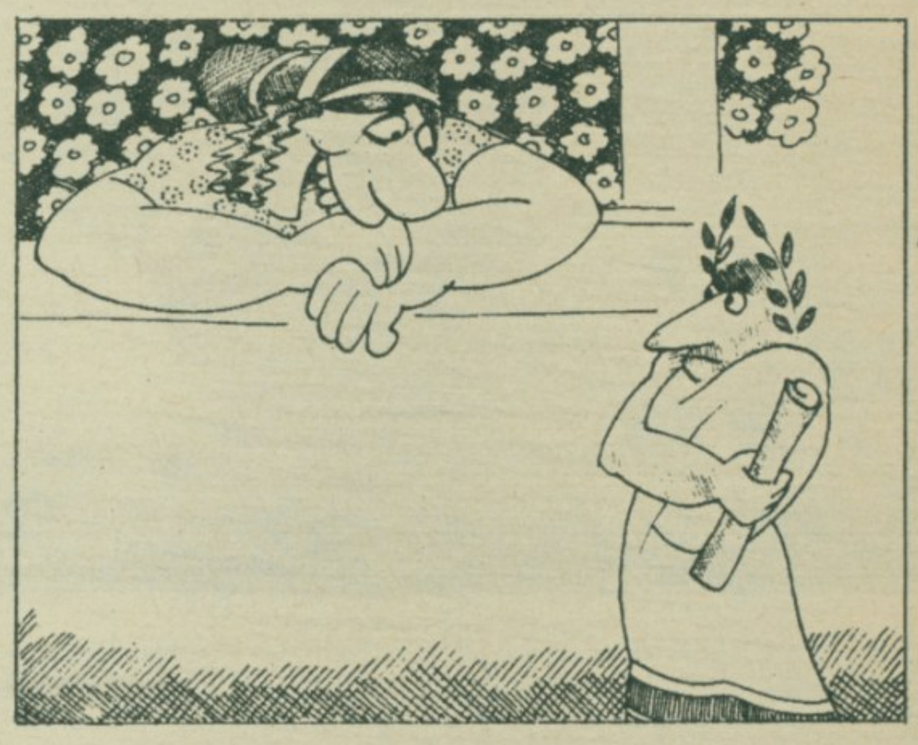
Рајко Досковић

ЗАНИМЉИВА ИМЕНА

ДА СЕ НЕ ПОБРКАЈУ

Нисте пазили. За казну, хоћу да ми до сутра научите напамет сва лична имена која постоје у нашем језику!

Може ли се замислити такав „домаћи задатак“? Кад би га данас неки учитељ задавао, морали бисмо посумњати у његову здраву памет јер личних имена има на хиљаде. У старом Риму, напротив, казна би била исувише блага. Током највећег дела своје историје, Римљани су — веровали или не — имали укупно 18, и словима осамнаест личних имена.

Штавише, и од тих осамнаест у широј употреби је било само једанаест: Аул, Деций, Гај, Гнеј, Луције, Марко, Публије, Квинт, Секст, Тиберије и Тит. Осталих седам имена — Апије, Кесон, Мамерк, Маније, Нумерије, Сервије, Спурије — добијали су само чланови појединих аристократских породица. Других имена нема. Понека која су забележена у најранијој римској историји или у легендама, као Ромул, Рем, Нума, Амулије итд, касније су изашла из употребе.

Никакво чудо што учећи римску историју или књижевност срећемо толико имењака: **Публије** Вергилије Марон, **Публије** Овидије Назон, **Публије** Корнелије Тацит; **Гај** Марије, **Гај** Јулије Цезар, **Гај** Валерије Катул, **Гај** Петроније Арбитер; **Марко** Порције Катон, **Марко** Лицинije Крас, **Марко** Антоније, **Марко** Тулије Цицерон...

Тачни разлози за овакво ограничење броја имена нису познати, али је оно свакако у вези са римским „троименим системом“, који је, опет, заснован на родовском уређењу. Прво име је лично, друго означава род (gens) коме припада дотични Римљанин, а треће, најсличније нашем презимену, ширу породицу или „лозу“ (stirps). Тако, рецимо, Публије Вергилије Марон значи Публије из рода Вергилијеваца, из породице Марона. Свему томе је често додаван и надимак или agnomen, па није било опасности да се имењаци побркају међу собом.

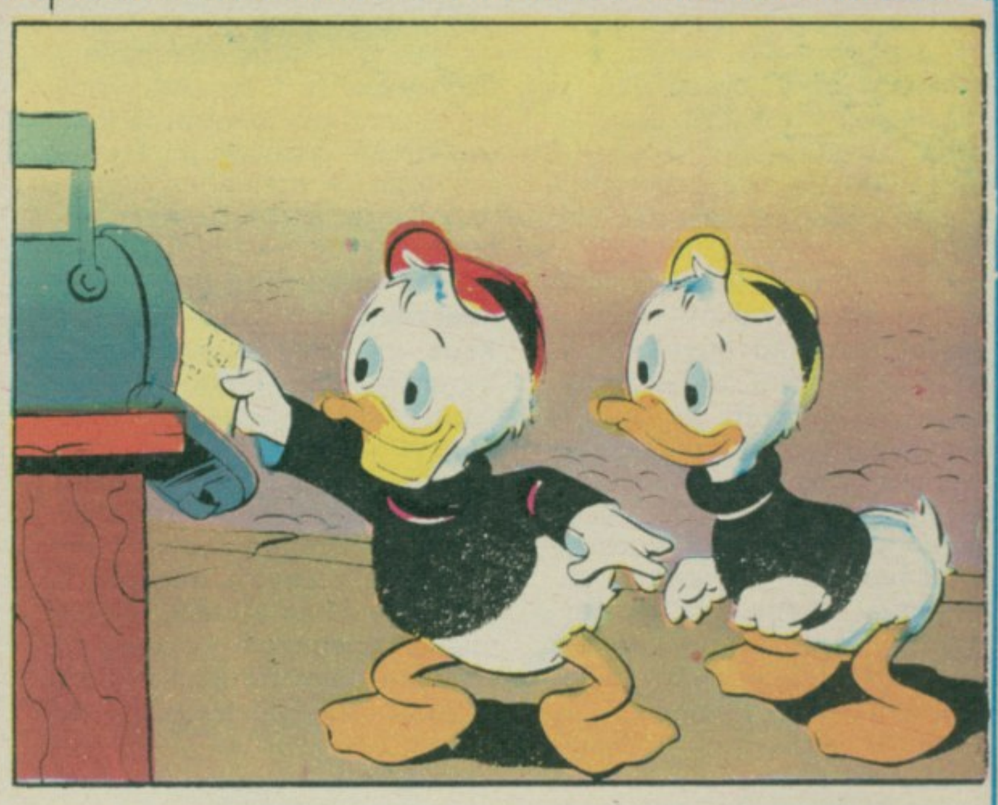
Касније, у царско доба, овај строги систем именовања постепено је нарушен. Владари и људи племенитог рода узимали су по пет, шест и више имена јер се то сматрало за знак отмености. Разлика између личног имена, родовског и породичног презимена све се више губила; стварала су се нова имена, нарочито помоћу наставка „ијан“ (Јулијан, Валеријан, Октавијан, Домицијан итд), позајмљивана су имена из грчког и других страних језика, па је на крају свако могао да се зове како је хтео.

Добро, а жене? — упитаће неко. Сви примери које смо досад навели тичу се мушкараца, али свакако су и жене морале имати лична имена! Одговор и у овом случају звучи невероватно с данашњег становишта, али нормално с римског: нису их имале. У старом Риму о равноправности међу половима није било ни говора, жена је била очево власништво до удаје а мужевљево после тога, па се сматрало да јој „сопствено“ име и не треба. Уместо тога носила је само родовско презиме у женском облику: „Ливија“ су се звале све жене из рода Ливијеваца, „Корнелија“ оне из рода Корнелијеваца и тако даље. Сестре су међусобно разликоване помоћу надимака Мајор (старија) и Минор (млађа), или Прима, Секунда, Терција (прва, друга, трећа, итд.) по реду рођења. Као и свака друга „имовина“, дакле, имале су свој „инвентарски број“!

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

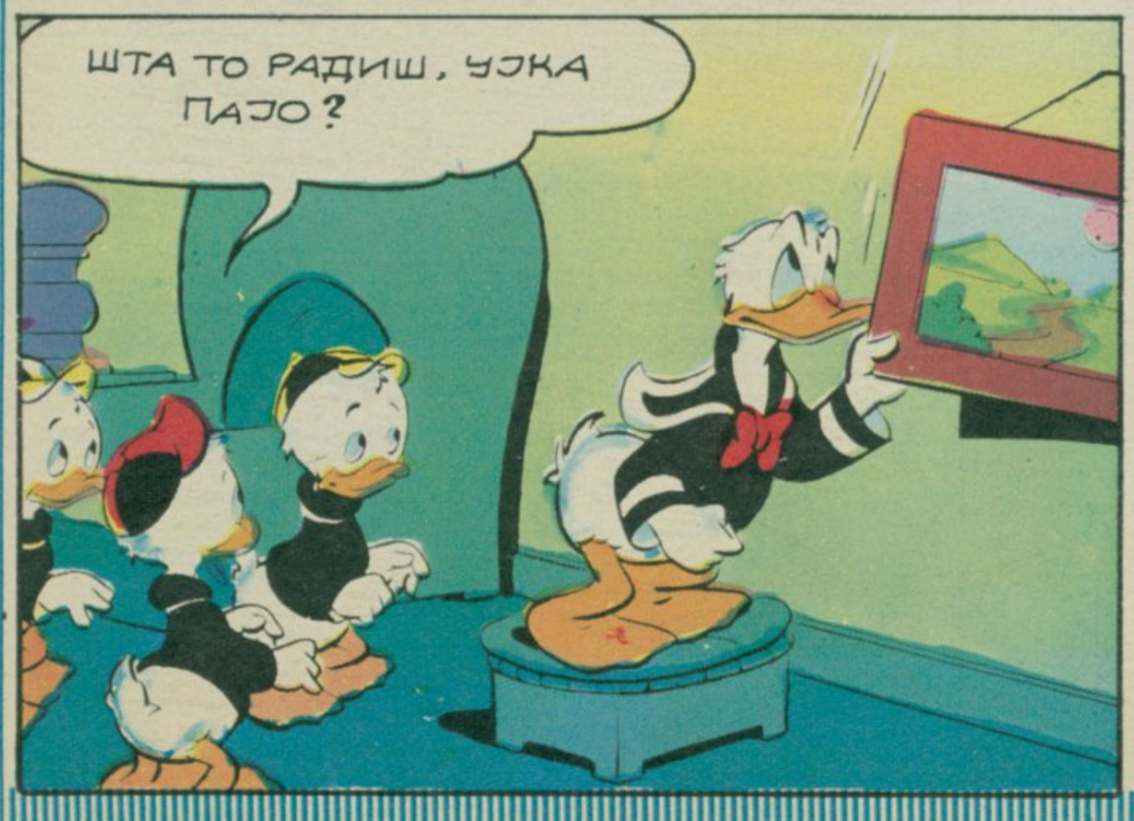

НА ЛИТИЦАМА МРАТИЊА

ЧУВАЈ СЕ, СТЕВО!

То нико нормалан није ни хтео ни смео да ради. Изградња грандиозне хидроцентрале била је доведена у питање...

Ајвљакуша Пива вековима је, носећи дрвље и камење, кроз литице и непроходне кањоне хитала својој Дрини и служила само „путнику за око, песнику за песму". Служила и дослужила. Човек је одлучио да њену фантастичну снагу претвори у светлост, у енергију. Пројект је налагао да се у тесном кањону испод села Мратиња, шездесетак километара од Никшића и тридесетак од Фоче, начини брана која ће ћудљиву реку припитомити у акумулационо језеро дугачко педесетак километара.

Почетком 1966. стигли су први булдожери и багери. Ваљало је припремити терен, колико-толико оспособити прилазне и остале путеве, уредити све за стручњаке који су се спремали да дођу на градилиште, у то време једно од највећих у Југославији. Никло је и насеље од шатора и монтажних кућица. Пусти кањон Пиве изненада је оживео. Дозивања, мине, експлозије, бректање великих камиона...

БЛИЗУ ОРЛОВА

У првим данима изградње једне од највиших брана у Европи изузетно тежак и опасан посао запао је геометре, заправо њихове фигуранте који су морали да се пењу уз литице високе и до 300 метара и обележавају тзв. тригонометријске тачке и коте. Стручњаке за премер земљишта било је углавном лако наћи. Међутим, са фигурантима је ствар другачије стајала, за обележавање тачака у пресеку два инструмента на Мратињу су били потребни људи без мане и страха, вични алпинизму.

Дуго се трагало за таквим људима, многи радови су стајали док се неко из Дирекције за изградњу ХЕ Мратиње није сетио планинарског друштва „Јаворак" из Никшића... Кад им је маја 1966. стигао позив са градилишта у кањону Пиве, премишљања по обичају није било. Група добровољаца одмах је спаковала ранчеве и потребан прибор и запутила се на нови задатак. Као и већина првих градитеља, сместили су се под шаторе новоизграђеног насеља. Већ следећег дана са геометрима су кренули на посао.

— Било је то једно ново, нама дотад непознато искуство — сећа се данас Стево Вујичић, један од најискуснијих чланова „Јаворка". — И, чини ми се, једно од најтежих јер смо поред праве алпинистичке опреме морали да носимо летве, канту са бојом, висак и са свим тим заједно да висимо над безданом док геометар, он је био на безбезбедном месту, прецизно не одреди тачку. Највећу опасност представљале су трошне стене које су се под нашом тежином круниле као да су од стиропора... Неколико пута нагазили смо у змијско гнездо а овде углавном живе поскоци, најопаснији гмизавци нашег поднебља. Језиво је то кад ти змија засикне поред главе а ти немаш могућности да побегнеш јер висиш на литицама. Срећом, није нам био потребан серум против змијског отрова... Другу, ништа мању опасност представљали су орлови који су високо у стенама свили гнезда и у њима остављали своју младунчад. А мајка к'о свака мајка, бесомучно напада све и сваког ко се приближи њеном породу, па смо кад год би наишли на голуждраве орлиће брже-боље ишли даље у страху да се орао не врати...

Већ су били двадесетак дана на литицама, обележили тек половину тачака, кад се збио догађај који се и међу грађевинарима и међу планинарима и данас препричава.

ГЛАВАЧКЕ У ПОНОР

У једној групи фигураната били су тог дана Стево Вујичић, Божидар Контић и Ратко Гага Лучић (на жалост, годину дана касније страдао спасавајући утопљеника). Контић је кренуо на стене видио храмљући. Нога му је била натекла, није знао да ли је претходног дана нагњечио неки крвни суд на нози или га је, можда, ујела шкорпија. Није хтео ни да чује да тог дана остане у логору. Одустати тада на Мратињу — значило је признати да је страх надвладао, а то нико никад у „Јаворку" није ни хтео ни смео да покаже. Брижни погледи Вујичића и Лучића пратили су га цео дан.

Предвече је група завршила посао и полако се низ стене враћала у логор. Лучић је ишао напред да обезбеди конопац за спуштање, за њим је, све јаче храмљући, ходао повређени Контић кога је у стопу пратио Вујичић. Предлог да га посебно осигурају и низ двоструко уже спусте низ стену, Контић је одбио ре-

кавши да није потребно да се због њега излажу било каквој опасности. Поћи ће још ниже и ту покушати да сиђу, тако је много безбедније.

Педесетак метара ниже наишли су на усек који је, на први поглед, дозвољавао да се и повређени без веће опасности спусти. Лучић је нешто раније сишао низ конопац и сад је Вујичић остао сам са Контићем. Спустио се неколико метара ниже да сачека друга и помогне му при силажењу. У тренутку кад је тражио ослонац да би га прихватио Вујичић је зачуо промукао узвик:

— Чувај се, Стево!

Повређени Контић је очигледно био запео за једну грану и стрмоглавио се поред изненађеног друга који је, у делићу секунде, успео да га шчепа за пету. Узалуд. Човек у паду био је претежак за једну руку и Контић је главом надоле полетео у понор дубок педесетак метара. Све се десило у магновењу.

Вујичић је до крви угризао усну, бол га је пренуо из неке чудноватe непомичности и он се, ваљда тек сад схвативши шта се у ствари збило, наврат-нанос сјурио у подножје стене. „Зар да дозволим да ми тако исклизне из руке?! Морао сам га задржати, наћи снагу као што је и он кад је падајући викнуо да се склоним да ме не повуче са собом!" Мисли које су му се роиле нису дозволиле Вујичићу да пази како се спушта, згулио је руке, из поцепаних панталона вирила су крвава колена...

После првог шока Вујичић је доживео и други кад је стигао у подножје литице: Контић је мирно седео. Жив живцат! Изгледало је чак да је без отреботине. Вујичић га је неколико пута добро продрмао не верујући да је то заиста он.

— То је заиста невероватно, Стево! — рекао му је Контић. — Главачке сам летео у понор и већ се помирио да ми нема спаса. И онда сам налетео на један жбун у стени. Сећам се да сам у њега ударио горњим делом леђа и, невероватно, више нисам гледао како ми се земља приближава. Тај жбун ме окренуо за 180 степени, и, као што видиш, спасао. Само... нога ме све јаче боли... Изгледа да сам је сломио...

Божидар Контић је одмах пребачен у најближу болницу где су лекари констатовали прелом леве и ишчашење десне... Ускоро је поново био на литицама Мратиња, на истом послу

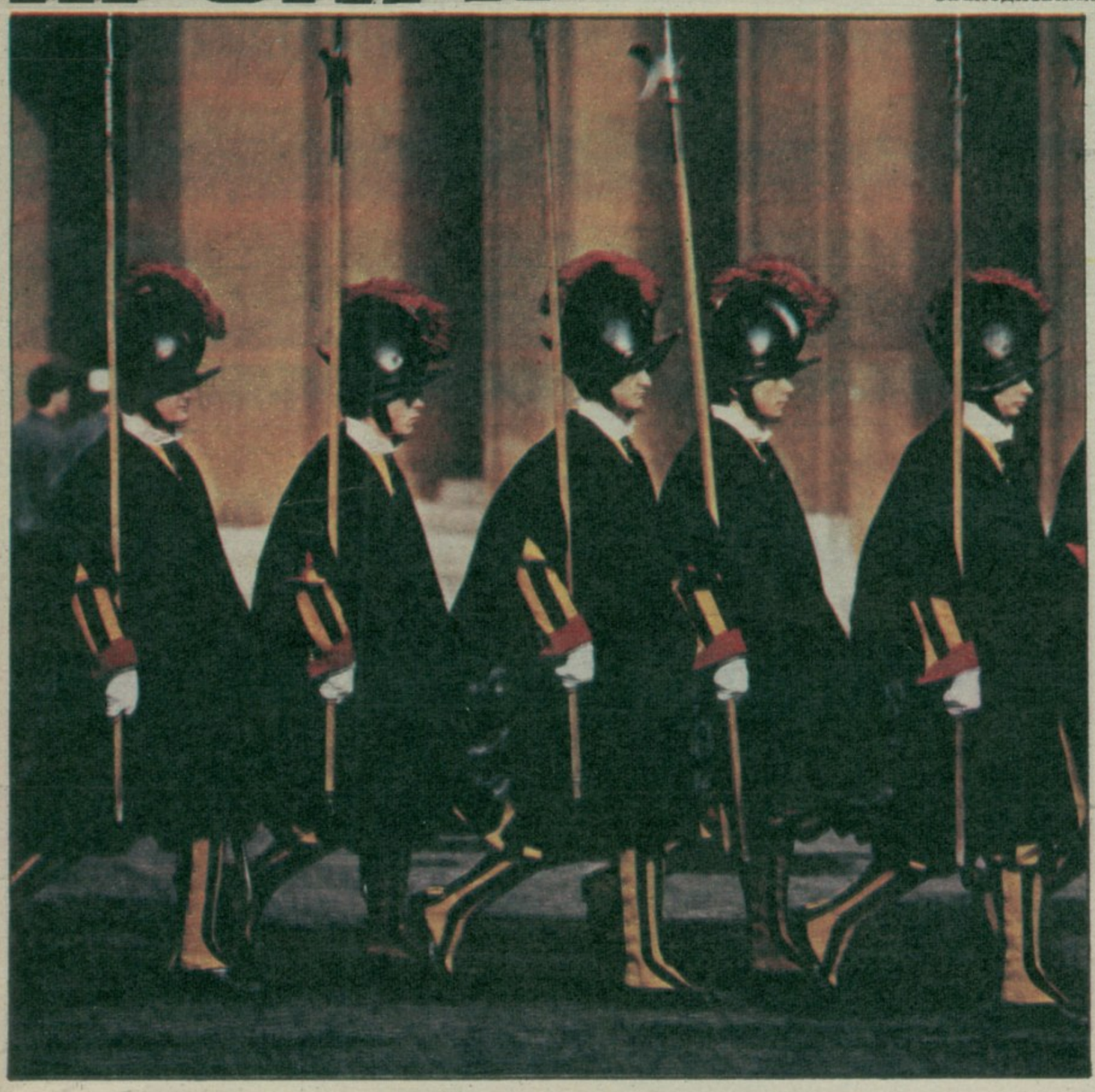
П. Милатовић

МОРА ДА НОСИ ПРСАУК

ПАПИНИ АНЂЕЛИ ЧУВАРИ

Свакодневних претреса нису поштеђене ни часне сестре!

Свет познаје швајцарске гардисте у Ватикану овако: мирољубиви, живописно обучени и фотогенични. Сада су се и ту неке ствари промениле.

Гардисти прекрађују слободно време играјући карте.

После неуспелог атентата на папу читав свет се запитао: ко то и како чува Јована Павла II?

Ватикан је све донедавно важио за једну од последњих оаза мира у овом немирном свету. Међутим, после (неуспелог) атентата на папу Јована Павла II постало је јасно: ни „Света столица" више није сигурна! За светску јавност атентат је био прави шок, а за људе задужене за папину безбедност — горко сазнање колико се мало досад чинило за заштиту поглавара Римскатоличке цркве.

Папин телохранитељ број 1, бискуп Паул Марцинкус, као од брега одвојен 59-годишњи језуита, затражио је на тајној седници у Ватикану да се поштре мере обезбеђења у Ватикану, а посебно чување самог папе. Још пре неколико година овај енергични бискуп упозоравао је на неке пропусте у обезбеђењу поглавара католичке цркве и Ватикана уопште: јединствене збирке непроцењивих уметничких дела у Ватикану све су више привлачиле „прву лигу" међународних криминалаца. После једног његовог упозорења у Апостолској палати и одајама музеја коначно су инсталирани електронски алармни уређаји и телевизијски систем за непрекидан надзор посетилаца.

Предмети су тако почели више да се пазе, али је занемарена сигурност људи, о чему на најбољи, боље речено најгори, начин сведочи прошлогодишњи атентат у мају. Зидине којима је опасан Ватикан, трем испод колонада као и просторије у Ватикану стављене су одскора под строги надзор, а брижно око скривених телевизијских камера пази све што се дешава на Тргу светог Петра.

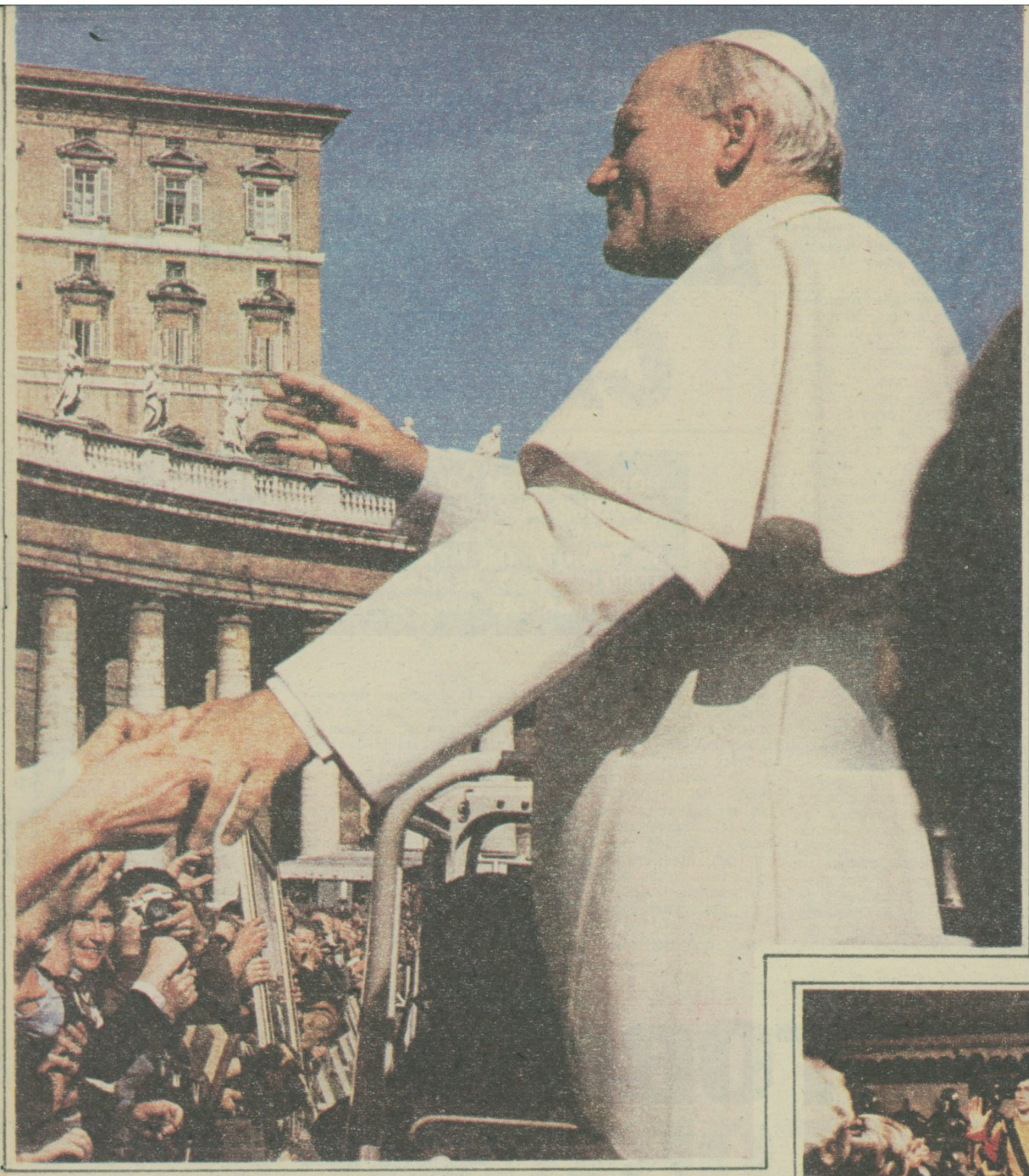
ПОЗИВНИ БРОЈ 69-82!

Нову опсежну контролу вршиће углавном ватиканска војска — припадници швајцарске гарде. Историја говори да су ови врсни војници своју верност папи морали да плаћају и смрћу — први пут 6. маја 1527. године. Тог дана су, наиме, у Ватикан продрле трупе римско-немачког цара Карла V и побиле све гардисте: 21 годину касније у папску гардијску службу опет почињу да ступају млади Швајцарци који су после 1527. папини „анђели чувари".

Данас су у служби Ватикана укупно 92 гардиста са традиционалним шлемовима, хелебардама и шареним широким чакширама. Уз помоћ 500 постављених скривених телевизијских камера они су главни чувари веома живог унутрашњег ватиканског живота.

Ватикан је велик (боље речено мали) једва 44 хектара! Мали али леп и скупоцен. У најпатуљастијој држави света свакодневни живот је врло жив и око 3300 људи брине да организује сваки дан у Ватикану. Они воде унутрашње и спољне државне послове и управљају католичком црквом која има више од 700 милиона верника, 2200 бискупа и 410.000 свештеника широм света.

Наравно, и овде, где се непрестано спомињу небо и бог, постоје и овоземаљске муке и невоље. Поред овог административног апарата ту је и 13 баштована који брину о одржавању предивних паркова и вртова

Папа на Тргу светог Петра у Риму — најтежи тренутак за људе из његовог обезбеђења.

Један гардиста води децу кроз собу са оружјем.

Десетак врхунских лекара и дупло више медицинских сестара брину о здрављу кардинала, бискупа, свештеника и осталог запосленог световног живља. Не заборавимо и запослене у Радио-Ватикану који свакодневно емитује програм на 32 језика из станице Санта Мариа ди Галериа, северно од Рима, преко 24 огромна предајника. Ту је и „Обсерваторе Романо", званични ватикански лист, који сваког дана излази на више језика. Ту је и сопствена телефонска централа (позивни број: 69-82!). О возном парку (камиони, аутобуси, аутомобили) брине 120 возача и механичара. Отприлике исто толико људи је запослено и на грађевинским пословима. Посебно особље брине о води, струји, грејању (овде од јесени до пролећа треба загрејати 11.000 просторија!). А за случај да у том ватиканском лавиринту букне пожар спреман је и ватрогасни вод од 14 људи. Ту су и научни институти, телекс-центар, писта за хеликоптере, музеји, библиотеке, циновска архива са 8500 метара дугим регистратором, складишта, штампарија, пошта, велелепна железничка станица (која се, иначе, једва користи). Коначно, Ватикан негује и дипломатске односе — о чему брине стотину нунцијата.

На ред долази оно што мало ко зна: у и око Рима налази се низ зграда у поседу Ватикана, а ту су и имања која обухватају преко 1000 хектара површине. (Обичним смртницима позната је само папска летња резиденција Кастелгандолфо у брдима, 27 километара југоисточно од Рима).

Све ово треба, наравно, чувати. За то је, углавном, надлежна швајцарска гарда. А без модерног наоружања и она је немоћна. Сваки гардист сада обавезно носи са собом и специјалан сузавац у спреју, неки чак („чак" за ватиканске прилике) револвере и специјалне ручне гранате. Њихови службени пиштољи „берета 7,65" су застарели и они траже нове. До сада су само једном годишње пуцали — на стрелиштима изван Ватикана. Садашњи командант Гарде је пуковник Франц Пфифер фон Алтизхофен, који као папин чувар заступа своју породицу већ у 11. по реду генерацији, тражи измене. Иначе, многе швајцарске породице би радо виделе своје синове на служби у Ватикану, али су досад само ретки успевали да тамо оду. Сада су шансе много веће. Јер, после атентата на папу Ватикан јача своју војску.

ЗАТОЧЕНИК ВАТИКАНА?

Гласине да нека међународна терористичка организација спрема нови атентат на папу још су више ојачале мишљење у врховима католичке цркве да би папу требало начинити неком врстом „заточеника Ватикана". Наиме, то је по мишљењу црквених великодостојанственика и стручњака за безбедност можда једини начин да се сачува папин живот.

Међутим, папа Јован Павле II нипошто не жели да губи везу са народом и зато се и после мајског атентата појављивао у јавности. А у таквим приликама, и при најстрожим мерама обезбеђења, папин живот не може се апсолутно заштитити. Недавно је ипак, постигнута нека врста компромиса између папине жеље да буде са верницима и људи из његовог обезбеђења. Као прво, на балкону летње резиденције Кастелгандолфо, приликом појављивања папе на генералној аудијенцији, постављен је један штит од непробојног стакла. Али, сва стаклена плоча, од свега неколико центиметара дебљине, за људе из обезбеђења није нека велика „сигурација". Зато су успели да наговоре папу да на службеним наступима носи и панцирну кошуљу, која му штити горњи део тела, док су му глава и руке ипак „слободне". Ризик је свесно прихватио сам папа јер једноставно не жели да буде „заробљеник".

Швајцарској гарди придодато је 200 италијанских карабинијера и полицајаца у цивилу који се обично умешају међу вернике. Моторизовани карабинијери патролирају испред улаза у Кастелгандолфо...

И поред свих ових предузетих мера папини чувари дрхте пред сваку његову уобичајену аудијенцију, а нарочито на Тргу светог Петра, где папа воли да се задржи у маси, баш као у време атентата. Нико од његових телохранитеља не сме ни за секунд да „заспи", али ни то, можда, није довољно.

— Како заштитити папу — забринуто каже један његов „анђео-чувар" — то зна сам драги бог!

М. Ш.

P. T. L. Z. НИЈЕ ШИФРА

РОБОТИ ШПИЈУНИРАЈУ СВЕМИР

НОВИ СИСТЕМ ОМОГУЋУЈЕ И ГЛЕДАЊЕ ТРОДИМЕНЗИОНАЛНЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ У БОЈИ, ЛЕЧЕЊЕ ОЧИЈУ, ДИЈАГНОЗУ РАКА, ЗАШТИТУ ПИЛОТА ОД НУКЛЕАРНОГ БЛЕСКА, ИНТЕРВЕНЦИЈУ У ДЕЛОВИМА АТОМСКИХ ПОСТРОЈЕЊА ГДЕ ЧОВЕКУ НЕМА ПРИСТУПА.

Замисао о телевизијским емисијама у три димензије стара је готово колико и сама телевизија, али је тек недавно пронађен и обелоданьен технички усавршен систем који обећава да идеју претвори у свакидашњицу.

Већина ранијих покушаја да се добију тродимензионалне TV слике базирала се на симултаном приказивању зелених и црвених слика предмета на екрану помоћу две стереоскопски (тродимензионално) постављене телевизијске камере. Гледалац је морао да носи наочаре с једним зеленим и једним црвеним сочивом да би мозак две слике на екрану „протумачио“ као стерео-пар и видео једну у три димензије.

Нови систем, дело доктора Макса Робинсона са Политехникума у Тренту (Велика Британија), такође се заснива на сликама добијеним од две стереоскопски постављене TV камере, али уместо истовремених црвених и зелених слика на екрану се приказују две засебне слике које се муњевито смењују.

И за овакву слику у три димензије гледалац мора да стави специјалне наочаре чија сочива мењају пропустљивост светлости, односно постају тамнија и светлија у року од десет микросекунди. На тај начин лево око види само слике добијене од TV камере постављене лево, а десно само слике од десне камере. Ову комбинацију мозак претвара у одличну тродимензионалну слику која има и једну велику предност — може да се гледа и у боји!

Сочива наочара начињена су од нарочитог материјала званог P. T. L. Z. — прва слова хемијских ознака за олово (Pb), титанијум (Ti), лантан (La) и цинк (Zn). Кад се кроз сочива укључи струја, она потамне да не би пропуштала светлост, кад се струја искључи, поново постају светла и провидна. Процес укључивања и искључивања одиграва се таквом брзином да га око није ни „свесно“, а једино чега је посматрач свестан јесте слика у три димензије коју лепо види на екрану.

Ове наочаре засад су прилично скупе — око тридесет фунти (2400 дин) за једно сочиво — па се изумитель не нада да ће гледање кућног тродимензионалног програма у скорој будућности постати нарочито масовно. Његов тродимензионални TV систем засад има прворазредну примену у нарочитим условима и успешно је положио испит под водом за разне дубинске радове и оправке и, што је још значајније, за интервенције у деловима нуклеарних постројења где човек не сме или не може да уђе.

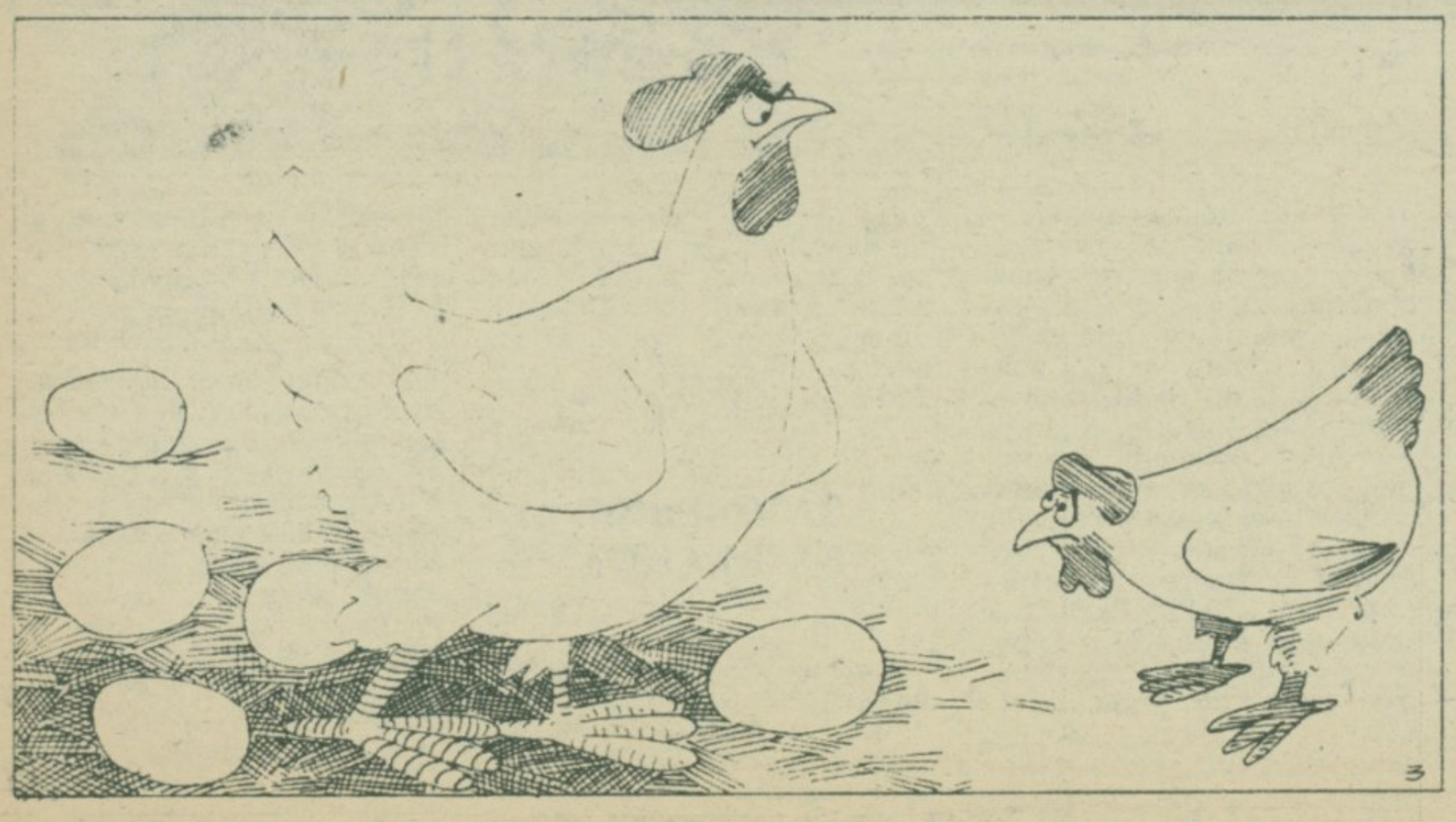
Доктор Робинсон је усавршио и у свету јединствену технику мерења дубине (домета) тродимензионалних слика свог система, па су увелико у плану, ако нису већ и реализовани (војна тајна) роботи који „гледају“, што значи који могу прецизно да одреде положај објеката у свемиру! Јасно је да ће невина тродимензионална телевизија послужити пре свега у војне сврхе.

На подручју медицине P. T. L. Z. сочива примењују се код очног обољења званог ретинус пигментоса, пошто муњевито затамњивање наочара штити мрежњачу (ретину), а носиће их и војни пилоти као заштиту од евентуалног нуклеарног блеска. Припрема се и тродимензионални телевизијски рендген који ће се користити и за дијагнозу рака и за сложене хемијске анализе.

До гледања!

Б. Д.

НЕКОГОВИЋКЕ И НИКОГОВИЋКЕ

Термин сноб, пише у „Просветиној“ општој енциклопедији, долази нам из енглеског језика, а односи се на лице које превише цени друштвени положај или богатство, стиди се везе са особама које имају нижи друштвени статус и слабије економско стање: према њима је осиono, а према бољима или јачима од себе преуслужно и удворичко.

То важи за људе... О животињама ни реч, а зоолози тврде да и оне знају да буду грозни снобови.

Кокошке су, на пример, неизлечиве. Само што се скупе, издваја се сноб број 1. Пошто једном покаже ко је, „нај“ кокошка више нема брига — једе где хоће, спава где хоће, леже јаја где хоће. Остале јој се склањају с пута. Клони јој се и кокошка број 2, али се зато кокошки број 2 склања кокошка број 3... и тако до краја лествице. На том крају или репу је нека олињала и неугледна јадница коју сви одреда пушкају и кљуцкају.

ДАЉЕ ОД ДРУШТВЕНЕ НУЛЕ...

Какав је пут у високо друштво кокошињца? Стручњаци кажу да није реч о голој снази, већ о агресивности. Да би доказали наведену тврдњу, амерички зоолози убризгали су извесну количину мушких хормона једној усуканој, неугледној коки коју су потцењивали. Јадница се док трепнеш претворила у страховитог сноба и силецију решеног да „никоговићкама“ наплати све што су јој некада скривиле...

Ни корњаче нису много боље од кокошака... Ником живом није јасно на

основу каквих се то тајанствених мерила џиновске корњаче у њујоршком зоолошком врту окупљају у кланове којима на памет не пада да се међусобно мешају... Припаднице једне групице друже се, шеткају, једу и спавају само са себи равнима. Уколико нека ниско рангирана корњача само покуша да се приближи себи надређенима, намћори ће јој истог часа окренути леђа и одгегати даље од дрске „друштвене нуле".

Снобови су и брбљиве чавке. И у њиховом друштву се тачно зна ко је ко и где је коме место. Ко је, дакле, главна чавка? Она што најстрашније кљуца и најпродорније стрела погледом... Пошто се једном испну на одговарајућу „пречку", ове торокуше више немају обичај да се доказују физичким обрачунавањем. Довољно је непријатно светлуцање очију — чавка која прва обори поглед признала је пораз и прихватила подређен положај и све непријатности које он са собом повлачи.

Још један закон чавчијег рода: друштвени положај женке зависи од мужјака. Дешава се тако да нека безвезница с друштвеног дна „удајом" избије у врх. Последице оваквог наглог напредовања обично су трагичне по остале...

ИЗГУБЉЕНИ РАЈ

Један енглески природњак дуго се борио да за 350 дугорепих сивкастосмрких малих северноиндијских мајмуна нађе место под сунцем. На крају му је пошло за руком да за своје штићенике изабори једно пусто острво. Могао је то да буде мајмунски рај — довољно простора и хране за све, нигде змија... Шта се догодило? За неколико месеци дугорепи су се поделили у групице од којих је свака полагала право на територију коју је од других бранила животом. Међусобно мешање — искључено...

М. И.

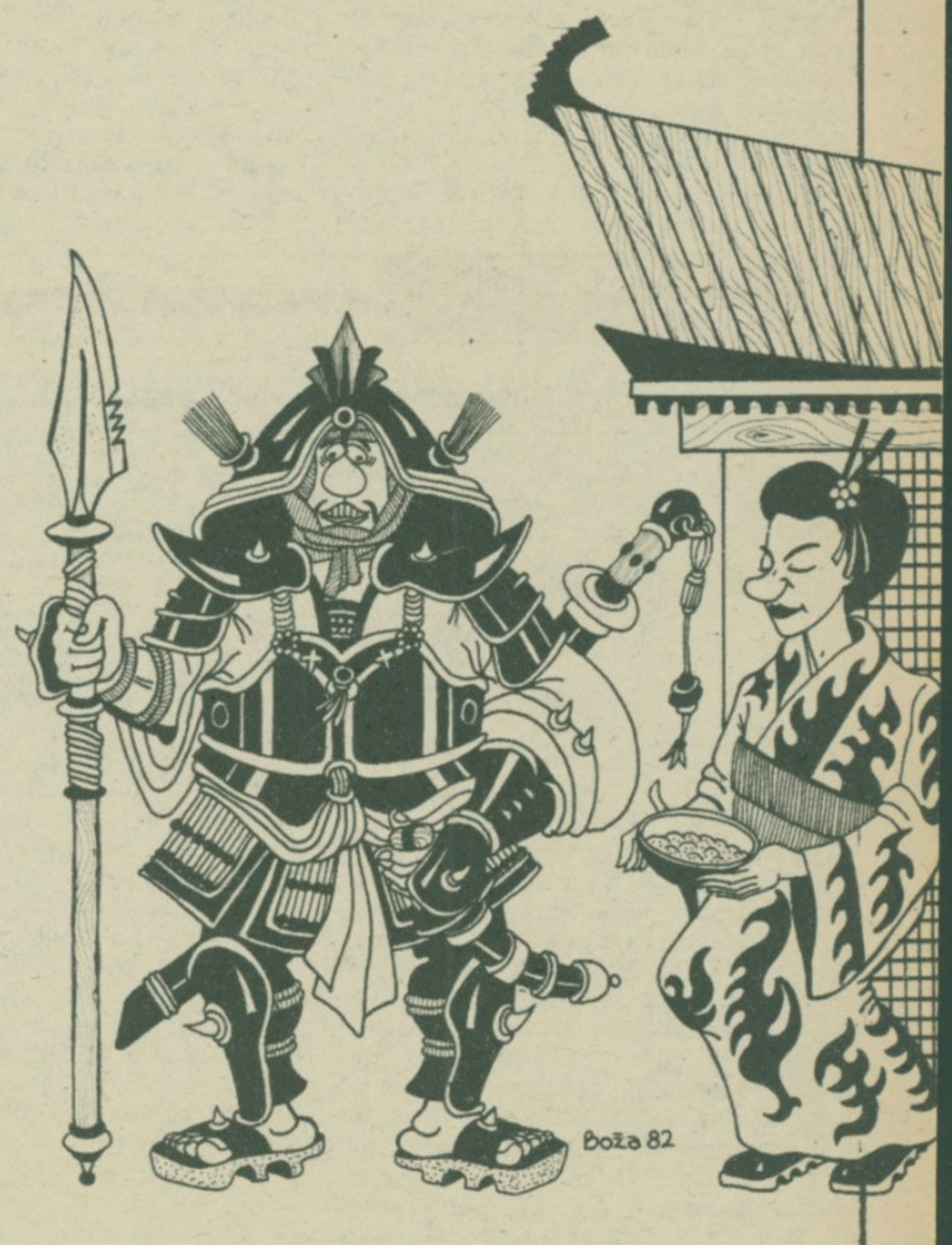
У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

СУКИЈАКИ СТРАШНОГ САМУРАЈА

Земља излазећег сунца има бурну историју. Најстарије јапанско царство датира још из 660. године пре нове ере, али се о њему мало зна. У 1. веку настала је држава Јамато уједињавањем неколико племена, заснована на принципима будизма и конфучијанства. Године 646. цар Шотоку Таишија доноси едикт „Таика" који ће вековима касније служити као основни образац за све владаре Јапана у управљању земљом. Временом је слабио утицај Кине и осталих азијских држава, па је то омогућило да све више расте ауторитет цара. А јачањем царских породица све се више шири и покрет самураја. У тим бурним годинама самураји су имали значајну улогу у држави.

Као припадник војничке касте самурај је живео на посебан начин, по посебним моралним законима: презирање нижих друштвених слојева, апсолутна послушност господару, спремност на самоодрицање и самоубиство према хара-кири ритуалу. Тек је 1873, декретом цара Муцухита укинута каста самураја.

И поред строгих животних правила, самураји су се каткад опуштали и водили обичан весео живот. Волели су коцку, пијанке, геише. Од јела, осим обавезног пиринча посебно су уживали у спремању (а нарочито у једењу) сукијакија, народног јела у чијој је припреми учествовало по неколико самураја — како правила рецепта и налажу. Овај стари јапански специјалитет и данас спада подједнако као „фонди" са сиром или с месом међу „пријатељска" јела: сви гости седе око лонца у коме кључа супа и сами се послужују. Ово се јело може приредити и у кухињи и то у облику супе или у облику меса динстаног на уљу и преливеног са мало супе од поврћа. Занимљивије је ако сви гости учествују у церемонији кувања. У самој припреми овог јела најважније је месо исечено на листиће танке као папир.

За древни самурајски обед потребно вам је: 400 g јунећег филеа, 400 g телећег филеа, 2 l месне супе, сос од мирођије, 1 чашица шерија, со, бибер, шећер, 1 kg поврћа (цветићи карфиола, колутови лука и паприке, траке од празилука и целера, шпаргле и сецкани свеж парадајз), 4 жуманца, кечап од парадајза, мајонез, кисела луковица и кисели краставци за пикантни сос.

Месо насечемо на листове дебљине 3 mm и положимо на овални послужавник, месну супу добро зачинимо наведеним зачинима, па је у лонцу или некој сличној посуди ставимо на плински пламеник на столу. Поврће припремимо и нарежемо па га све или само један део ставимо у супу. Испред сваког госта стави се посудица са размућеним жуманцетом. Сос од зачина и пикантни прилози послужују се одвојено. За столом сваки гост листић меса намота на виљушку и веома кратко је умочи у врелу супу од поврћа. То полукувано али још доста чврсто месо умочи у жуманце или у један од сосова по жељи па га поједе заједно са поврћем из лонца или са неким од пикантних прилога. Уз ово јело се на сто износи куван пиринач или бели хлеб.

Црта и пише:
Бошко Стаматовић

ЛЕТЕЋИ ТАКСИ

НЕ ПРЕВОЗЕ МНОГО ПУТНИКА, МАЛИ СУ, СКУПИ, А ИПАК ВЕОМА ТРАЖЕНИ.

Велике фирме не производе само велике путничке авионе. И мали су на цени. Продају се боље од очекивања. Модела има различитих, произвођача велики број.

Представљамо вам неколико малих авиона, у свету веома познатих и тражених. Неке основне податке нисмо навели — долет, на пример, јер он зависи од оптерећења летелице. Слично је и са брзином, максималном и крстарећом; определили смо се за максималну. Ипак „најнеухватљивија" је цена. Зависи превасходно од тога са којом опремом се купује авион, са којим резервним деловима, њиховом количином и врстом.

СЕБР 75А

Ко би рекао да овај млазњак, дугачак само четрнаестак метара а на небу нешто већи од тачке, може да достигне брзину од преко 900 километара на час — колико и велики „боинзи" и „дагласи" са моћним моторима!

Маја 1973. наручено је једанаест таквих авиона за суму од 136 милијарди старих динара! Први примерци испоручени су купцима наредне године. Од тада је склапан по један „себр 75А" месечно. Данас их лети око 400, углавном у Америци. Укупно су провели у ваздуху више од два милиона часова и превалили милијарду и по километара. Произвођач гарантује три године летења или две хиљаде часова. Уз рутински сервис месечно проводи у ваздуху до 100 часова. Мотори се мењају тек после пређених милион и седам стотина километара! Добио је лиценцу за путнички саобраћај, али

га највише користе у пословне сврхе богати индустријалци и летачке комисије. У путничкој кабини уграђено је десет седишта. Она се могу уклонити и кабина претворити у кабинет, салон, већ по жељи купца. Конструктори муњевитог „себра 75А" су инжењери познатог произвођача летелица — америчке фирме „Роквел". Корпорација има две велике производне групе а свака од њих неколико одељака. Највише се склапају супермодерни војни авиони и ради за амерички васионски програм. Идеја о малом млазњаку рођена је у Роквелу 1952. Шест година касније начињен је прототип. Следећих пет година авион је тестиран, а на тржишту се појавио 1963. под називом „себр-лајнер". Ускоро је усавршен и понуђен купцима као „себр 75". Од тог модела развио се „себр 75А".

Укупна дужина — 14,38 m
Распон крила — 13,54 m.
Површина крила — 31,8 m²
Распон репа — 5,91 m
Распон точкова стајног трапа — 2,54 m
Висина — 5,26 m
Ширина путничке кабине — 1,62 m
Тежина празан — 5869 kg
Мак. тежина при узлетању — 10340 kg
Мак. тежина при слетању — 9979 kg
Капацитет горива — 4950 l
Максимална брзина — 906 km/h
Мотори — два турбомлазна „џенерал електрик ЦФ700-20-2"
Врата — двоја
Летачка посада — два члана
Аутопилот — постоји

ЏЕТ СТАР II

Компанија „Локид" више него добро зарађује на конструкцији и производњи војних авиона који лете брзином и преко два Маха, али не запоставља велике и мале путничке летелице које у све већем броју излазе из хала њеног огранка у савезној америчкој држави Џорџији. Може се само претпоставити како су реаговали одговорни људи једне европске авио-превозничке компаније када им је менаџер „Локидове" фирме не баш тако давно послао понуду за куповину и техничку документацију „џет стар II", малог млазњака употребљивог и за обуку будућих пилота. Без резервних делова за мотор и конструкцију, унутрашње опреме, посебних делова конструкције и слично, авион стаје око — милијарду и двеста милиона старих динара! Ако се жели и све што је потребно за дужу безбрижну употребу летелице — цена је троструко већа. „Џет стар II" представља усавршену верзију претходника који је носио исти назив, али не ознаку II. За нови модел „прикачена" су два далеко снажнија а мање бучна турбофан мотора. Поред погонске групе, примерни су и остали системи. По неким својствима „џет стар II" подсећа на војни ловачки авион. Користи се у путничком саобраћају као приватни авион или за превоз мањих група. Унутрашњост путничке кабине се може „прекрајати" сходно намени која се жели, то посебно плаћа купац. Представљен је свету 1974. Следеће године започето је са испоруком. Превози осам путника.

Укупна дужина — 18,42 m
Распон крила — 16,60 m
Површина крила — 50,40m²
Распон репа — 7,55 m
Распон точкова стајног трапа — 3,75 m
Висина — 6,23 m
Ширина путничке кабине — 1,89 m
Тежина празан — 10695 kg
Мак. тежина при узлетању — 19617 kg
Мак. тежина при слетању — 16329 kg
Максимална брзина — 908 km/h
Мотори — два турбомлазна „ај рисерч ТФЕ 731—3"
Врата — двоја
Летачка посада — два члана
Аутопилот — постоји

ТВИН ОТЕР

О авионима „де хавиленд" више се зна по учешћу у другом светском рату него по производњачу. Није мали број оних који у том називу виде америчког или енглеског произвођача. Ни говора! Конструктор и монтажер је канадска фирма „Де Хавиленд Еркрафт". Дирекција и монтажне хале налазе се на периферији аеродрома Даунсвју у граду Онтарију на површини од око 100 хиљада квадратних метара. Али то није све: фирма има свој производни органак у Чикагу па тако испада да се канадски авиони склапају и у Америци! За годину оснивања компаније узима се 1928. До почетка другог светског рата она није склапала авионе већ је продавала туђе и вршила сервисне услуге. Ратне потребе су биле велике и „Де Хавиленд Еркрафт" је окупио инжењере, добро их платио, радило се даноноћно и ускоро се у борбеном строју у ваздуху нашло неколико успелих канадских модела. Послератно време је налагало промену производног програма. Додуше, у њему је и даље остала ставка — војска, али је зарада потражена и у склапању цивилних ваздухоплова. Прилика су били мали авиони, за чартер-компаније и авио-таксисте. Тако је настало неколико модела од којих на тржишту посебно добро иде „твин отер" чија је званична ознака ДХЦ-6. То је летелица са 20 седишта, вишеструке намене. Користи је армија неколико држава, чак и поларне експедиције! Авион је „срочен" веома брзо: од почетка рада у конструкционом бироу до часа његовог узлетања прошло је само годину и по дана. Виђао се маја 1965. Следеће године добио је употребну дозволу. До прошле године продато је око 750 „твин отера" у различитим верзијама

Укупна дужина — 15,77 m
Распон крила — 19,81 m
Површина крила — 39,02 m²
Распон репа — 6,40 m
Распон точкова стајног трапа — 4,50 m
Висина — 5,66 m
Ширина путничке кабине — 1,61 m
Макс тежина при узлетању и слетању — 5.670 kg
Максимална брзина на око 3.000 метара висине — 338 km/h
Мотори — два елисномлазна „Пратт Витни ПТ6А-27"
Врата — двоја
Летачка посада — два члана

МЕТРО

Почетком новембра 1971. године велика америчка фирма Феачајлд Индустрис коначно је приволела угледног али не баш и јаког произвођача мини-авиона компанију „Шверинген Еркрафт“ на спајање. Тиме велика риба није прогутала мању. Традиција је поштована: слабијем партнеру остало је име, самосталност, седиште и монтажне хале у Сан Антонију у савезној америчкој држави Тексас. Штавише, на чело нове фирме дошао је оснивач „Шверинген Еркрафта“ — Едвард Шверинген. У Сан Антонију се и даље склапају мали путнички авиони премда је конкуренција велика. Када су неком приликом упитали Шверингена зашто никад није показао жељу да се упусти у производњу великих летелица, лаконски је одговорио: „Велики авион — велика мука!“ Немамо податак о цени његовог модела „метро“, сигурно је висока. „Шверинген“ није произвео много модела. Најпознатија су два: „мерлин“ и „метро“. Овај други званично носи ознаку — СА226ТЦ. До почетка 1973. године „Шверинген Еркрафт“ је склапао по три мала авиона месечно. Производња је касније успорена, али и оно што се продавало било је довољно да обезбеди плату за 750 запослених и добит фирми. „Метро“ је популарнији од „мерлина“. Највише га купују мале чартер-компаније и приватни превозници. Путничка кабина је пространа.

У њеној унутрашњости може се уградити 20 седишта, на толико путничких места авион и има лиценцу. Путничка кабина се може претворити у теретну за само 30 минута. „Метро“ се први пут појавио на небу 26. августа 1969. Употребну дозволу добио је следеће године.

По конструкционом решењу потпуно је нов авион. Привукао је пажњу стручњака, али нема ништа изузетно што осталим произвођачима таквих ваздухоплова није познато.

Укупна дужина — 18,09 m
Распон крила — 14,10 m
Површина крила — 25,78 m²
Распон репа — 4,38 m
Распон точкова стајног трапа — 4,57 m
Висина — 5,08 м
Ширина путничке кабине — 1,57 m
Тежина празан — 3 345 kg
Макс. тежина при узлетању и слетању — 5 670 kg
Капацитет горива — 2 453 l
Максимална брзина на 3.050 m и са око 5 000 kg терета — 483 km/h
Мотори — два елисномлазна „ај рисерч ТРЕ331-3UW-303G“
Летачка посада — два члана
Врата — једна, посебна врата за терет

ЕМБ—120

Иако немају велику традицију у конструкцији ваздухоплова и не представљају силу у том погледу, Бразилци су направили неколико солидних модела. Један од њих, мала путничка летелица „ембраер ЕМБ-120“ позната и под називом „бандеиранте“, успео је да се пробије у свет. Истина, авион није последња реч технике и не плени ничим атрактивним, али постоје купци којима не смета одсуство комфора и турбомлазних мотора. Родоначелник овог модела конструисан је још 1969. Узлетео је јануара следеће године. У прво време једини, а касније највећи купац тог и осталих верзија било је бразилско ваздухопловство, цивилно и војно. У финансирању програма конструкције и производње ваздухоплова учествовали су бразилска влада са 51 одсто и приватни акционари са 49 процената капитала. Однос је и данас

исти. Средином августа 1972. винула се верзија „ЕМБ-110“. Прва три авиона испоручена су фебруара 1973. бразилским војним снагама. Упоредо са производњом модел је усавршаван па се из њега испилила нова верзија, иначе трећа по реду, такозвани „бандеиранте ЕМБ-120“. Авион има 12 до 16 седишта и она се као код сличних летелица могу уклонити а путничка кабина искористити чак и у војне сврхе. Верзију „120“ носе јачи мотори од претходника, а начињено је и више измена у конструкцији. Нашла је купце и ван Бразила мада не превелик број. Ипак, тешко је наћи стручни часопис у свету у којем се „120“ бар једном годишње не помене сликом и речју. Укратко, све на том и у том авиону је класично. О ниској цени, међутим, нема ни говора — класична конструкција летелице не значи да је „сиротињска“: авион је авион.

Укупна дужина — 14,23 m
Распон крила — 15,32 m
Површина крила — 29,00 m²
Распон репа — 7,54 m
Распон точкова стајног трапа — 4,94 m
Висина — 4,13 m
Ширина путничке кабине — 1,60 m
Тежина празан — 3 200 kg
Макс. тежина при узлетању — 5 300 kg
Макс. тежина при слетању — 5 035 kg
Максимална брзина — 480 km/h
Мотори — два елисномлазна „Прат Витни ПТГА-41“
Врата — двоја
Летачка посада — два члана

ЦЕСНА 402

Клојд Цесна, један од пионира авијације, ни у сну није могао претпоставити да ће његова фирма „Цесна Еркрафт“, основана 1927. године, у будућности производити највише малих путничких авиона на свету. Шта је одлучило да се „Цеснина“ компанија са седиштем у Вичити у савезној америчкој држави Канзас определи баш за те летелице — непознато је, тек данас је права реткост наћи и великог авио-превозника који у својој флоти нема бар једну „цесну“ за „ситне“ потребе. Школски центар ЈАТ-а у Вршцу, на пример, има их више од десетак у неколико верзија и користи у одређеним фазама обуке будућих пилота. Авион, међутим, није захвалан само за вежбање. Његова намена толико је разноврсна да није необично што је „Цеснина“ фирма од оснивања до 1972. склопила готово 100 хиљада малих путничких авиона. Модела је много: 150, 150А, ХМЦ, 172, 177, 180... Веома је популаран и доста раширен модел 402. Израђује се у неколико верзија. Купца привлачи његова једноставност, економичност потрошње, укусна унутрашња опрема... Осим тога, поуздан је, има добро организовану сервисну службу, не захтева много петљања око одржавања и још штошта. У путничку кабину се уграђује десет седишта, а може се наручити стерео опрема или бар. Кабина има велике прозорске површине. Употребна дозвола добијена је септембра 1966. До 1972. произведено је и продато око 400 „цесни 402“ у неколико верзија. После тог модела начињено је још неколико модернијих и са богатом опремом, али се купци и даље најчешће опредељују за њега. Нема турбомлазне моторе, али није све у брзини. Фирма „Цесна Еркрафт Компани“ ради и за америчку армију али обим тих послова ни изблиза није као „Роквела“, „Боинга“, „Сикорског“ и осталих.

Укупна дужина — 11 m
Распон крила — 12,5 m²
Површина крила — 18,18 m²
Распон репа — 5,18 m
Распон точкова стајног трапа — 4,47 m
Висина — 3,56 m
Ширина путничке кабине — 1,42 m
Тежина празан — 1695 kg
Макс. тежина при узлетању — 2.857 kg
Макс. тежина при слетању — 2.812 kg
Макс. брзина на око 5.000 метара висине — 420 km/h
Мотори — два елисномлазна „континентал ТСИО-520-Е“
Врата — једна
Летачка посада — два члана

М. Тодоровић

НЕЧАСНО ПОРЕКЛО ЈЕДНЕ МУЗЕЈСКЕ ЗБИРКЕ

У страшној експлозији 1687. године срушили су се унутрашњи зидови Партенона, три четвртине фриза и 28 стубова. Ипак, Партенон није изгледао овако опустошен: човечије руке с њега су касније скинуле готово све што се могло понети!

ЗВАНИЧНО ОДОБРЕНА ПЉАЧКА

Случај ерла од Елгина, британског амбасадора у Цариграду пре више од века и по, поново се нашао на стубцима штампе: ни Грци ни Британци не могу да забораве шта је учинио.

Под насловом „Загонетка Партенона — како саставити делове“ појавио се недавно у угледном америчком дневнику „Хералд трибјуну“ велики чланак о овом древном храму с Акропоља. Како је Партенон изгледао кад је био тек сазидан, у доба највећег успона Атине — у „Периклово златно време“? То нисмо успели да сазнамо, не можемо то данас нити ћемо икад моћи, закључује писац текста Џон Расел. Један од разлога је и случај британског ерла од Елгина — случај стар више од сто педесет година, који, међутим, још узнемирава духове! И то не само у научном свету.

Пре него што пређемо на грехе ерла од Елгина (а они су ушли у историју, јер их не заобилази ни чувена „Енциклопедија Британика“!), ево укратко повести овог највећег старогрчког светилишта.

КОНГРЕС ПРЕ 25 ВЕКОВА

Онај ко допутује у Атину и потражи Партенон — храм богиње Атине — не може ни случајно погрешити: то огромно здање од белог камена уздиже се на брду у срцу града. Овај невелики брег насељавали су људи још у праисторијско време, а стари Грци назвали су га Акрополис што би се могло превести само описно: „најузвишенији део града“. Узвишено је значило и свето, божанско, па је Акропољ већ у најстарија времена постао место на којем су грађена — светилишта.

Тако је у 6. веку пре нове ере започет, поред већ постојећих, велики Атинин храм од белог мермера који никада није довршен. Историчари уметности назвали су га „Стари Партенон“, или „Отац Партенона“.

Међутим, година 480. била је кобна. Војска персијског цара Ксеркса покорила је Атину и сравнила је са земљом. Акропољска стена лежала је гола, са остацима угарака од запаљивих персијских стрела, више од тридесет година. Онда су Грци — који су у међувремену отерали Персијанце у славним биткама код Саламине и Маратона — одлучили да поново својим боговима подигну светилишта. Био је то почетак Периклове владавине.

Перикле је у све грчке градове упутио своје изасланике који су добили задатак да окупе представнике полиса на **Панхеленски конгрес**, како би се договорили око грађења храмова по целој Грчкој. Али, конгрес никада није одржан јер су се томе супротставили вечити ривали Атињана — Спартанци. Атињани су тада одлучили да спроведу Периклов план само у свом граду и на територији Атике.

ВАЈАРЕВА СЛАВА И СМРТ

Перикле је позвао себи све најбоље архитекте и вајаре тог доба: Иктиноса, Калликрата, Мнесиклеа, друге мање познате и... свог личног великог пријатеља вајара Фидију. Била је 447. година пре нове ере, а пет векова касније о том догађају писао је историчар Плутарх:

„Фидија је руководио свим радовима и бринуо се о свему мада је свака грађевина имала свог великог архитекту и своје технича-ре“.

Фидијино дело је и огроман кип Атине од белог мермера, позлаћен. Он је смештен у њен нови Партенон који је подигнут на темељима старог за само девет година!

„Тако је подигнута грађевина, — забележио је Плутарх — горда у висини, по лепоти и величини непоновљива јер су се сви уметници трудили да савршеним извођењем радова надмаше саму инспирацију... Тако су сви радови завршени за кратко време, под савршеним руководством једног јединог човека“.

Рука тог човека — Фидије — клесала је и рељефни фриз који је украшавао цео Партенон унаоколо, изнад стубова, а представљао је поворку стотину људи и коњаника: били су то учесници Панатенских свечаности које су се одржавале уз велику помпу сваке четири године.

И док су се Атињани још дивили Партенону, Атинином кипу који је био позлаћен са 1150 килограма злата и том велелепном фризу, Фидија се нашао у тамници! Оптужен је да је украо део злата. Када је доказао да то није тачно, „неко“ је „уочио“ да ликови на великом Атинином штиту представљају Перикла и Фидију. Светогрђе, повикали су углас сви који су хтели да од Перикла отму власт кажњавањем великог вајара, његовог најбољег пријатеља. Фидија је у тамници убрзо умро.

ПУН ПОГОДАК!

Слава Атине, међутим, ширила се по тадашњем свету. Лепота и богатство њених храмова привлачили су освајаче. Откако је, шест векова после Перикла, Рим завладао Грчком, почела је „селидба“ споменика са Акропоља. Први су Сила и Нерон у своје палате унели више од три и по хиљаде статуа! Мада је у историји било и таквих императора који су, као Хадријан или Август, украшавали Акропољ новим уметничким делима, следећи векови доносили су све веће пустошење...

Када је цар Константин у 4. веку прогласио хришћанство званичном рели-

гијом у великој Византији којој је припадала и Грчка, атински храмови изгубили су свој сјај. Није више било панатенских поворки, нити приношења жртава и богатих дарова Атини и другим паганским боговима. Године 435. велики Фидијин кип Атине пренет је у Цариград. Било је то доба цара Теодосија који је наредио рушење свих паганских светилишта. (Акропоље, међутим, није доживео катастрофу — Партенон је претворен у хришћанску цркву!).

Када су у 13. веку фрањачки крсташи освојили Константинопоље, њихов краљ Отон настанио се баш на Акропољу и утврдио га. Франке су сменили у наредном веку шпански освајачи, па Фирентинци. Најзад, године 1453. пао је под власт Турака који ће ту остати готово четири века. Партенон је постао — џамија. Уместо кубега које су били подигли хришћани, сазидано је минаре!

За турску владавину везана је и експлозија која је готово сравнила Партенон. Турци су баш у џамију сместили барутану. За време једног напада Млечана септембра 1687. године топовско ђуле погодило је баш то место и сви унутрашњи зидови некадашњег Атининог храма срушили су се у прах и пепео, као и три четвртине Фидијиног фриза.

ДОШАО, ВИДЕО, ОДНЕО . . .

За кратко време колико су Млечани владали Атином успели су да се домогну Акропоља и стриктно извршили наређење свог дужда Франческа Морозинија: у знак тријумфа донети у Републику Светог Марка статуе са западне фасаде. Али, при скидању Млечани су били тако неспретни да су статуе пале на земљу и размрскале се у хиљаде комада.

Међутим, по мишљењу грчких историчара уметности Спироса Мелециса и Елене Пападакис рука једног човека нанела је више штете акропољским споменицима него сви набројани освајачи кроз векове: био је то Шкотланђанин Томас Брус, седми ерл од Елгина, амбасадор Велике Британије у Цариграду.

Елгин је био велики зналац и љубитељ уметности и старина. У доба кад је он боравио у Цариграду — између 1799. и 1803. — Турска је као сила већ била на издисају. Можда је и то допринело да Елгин добије од великог везира „ферман" у коме је стајало да „слободно однесе неколико скулптура и неколико каменова са античким записима".

Ерл је послу приступио систематски. Ангажовао је италијанског сликара Лузијерија да као стручњак одабере мраморне комаде који ће бити укрцани на брод за Велику Британију. „Неколико" скулптура и каменова испало је: 12 статуа са прочеља Партенона, 56 плоча фриза исечених пажљиво и мање пажљиво (на храму сада није остало готово ништа од Фидијине фантастичне поворке), затим фрагменти стубова, па једна каријатида, део фриза са Храма Нике Аптерос и још много тога . . . Међутим, већи део стигао је у Енглеску.

Поступак ерла од Елгина изазвао је у његовој домовини право огорчење. Бивши амбасадор назван је нечасним и грамзивим вандалом. Најгласнији је био песник Бајрон који га је и у једној поеми назвао пљачкашем, а јавно још рекао како би Елгина радо ставио на жртвеник богињама Минерви и Немезис (прва је симбол знања и мудрости, друга правде и освете).

ЕНИГМА БЕЗ РЕШЕЊА

О Елгиновом поступку расправљало се и у Парламенту. Био је образован комитет који је испитивао овај случај и који је Елгину саветовао да све прода „нацији" (наравно, британској). Ерл је послушао и уступио „круни" непроцењиво благо за 35 хиљада фунти. Од тада се цела колекција налази у Британском музеју под називом „Елгинов мрамор".

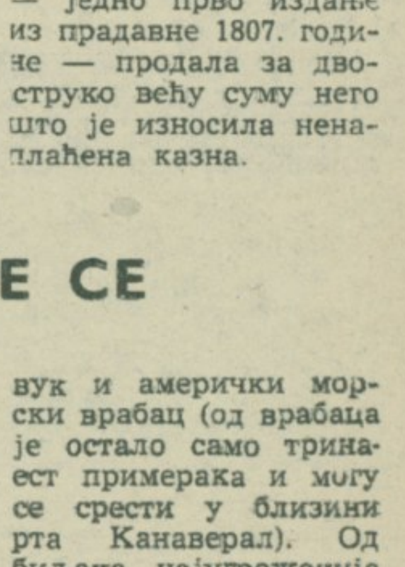
Ево зашто је Џон Расел уводу свог чланка написао да онај. ко жели да схвати како је изгледао Партенон, мора најпре да „сврати" у Британски музеј. Делова Атининог храма има и у неким другим светским музејима, али. када би се све то вратило, опет се не би решила „загонетка Партенона": много је тога заувек пропало у пљачкама, експлозијама. варварству током 25 векова колико он постоји. Нама преостаје само да маштамо и замишљамо, дивећи се лепоти и складу и онога што је остало на врху брежуљка у срцу Атине.

М. К.

Ово је, чудом, остало на западној фасади: део Фидијиног фриза.

ЗАБОРАВЉЕНИ ЧУКУНДЕДА

Управник библиотеке у енглеском граду Стортфорду био је у недоумици: да ли да читаоцу за касно враћање књиге наплати казну од 500 фунти (око 4 милиона старих динара) или не. Библиотекар је одлучио да се одрекне тешке глобе, јер читалац, на крају, ипак није крив за немарност свог чукундеде . . .

Што се америчког писца Виљема Манчестера тиче, он за друго решење није хтео ни да чује: платићу 420 долара (око милион и двеста хиљада старих динара) и готово, одлучно је саопштио библиотекару који уопште није био присутан када је Виљем пре 29 година, пет месеци и десет дана књигу позајмио из библиотеке.

Један Виљемов земљак вратио је недавно библиотеци у Вермонту књигу коју је неки његов рођак позајмио још 1862. године, с тим што овај поштени грађанин ипак није инсистирао да плати казну од 464 долара, односно милион и осамсто педесет хиљада старих динара. Не би се, пак, могло рећи да је библиотека на штети јер је књигу — једно прво издање из прадавне 1807. године — продала за двоструко већу суму него што је износила ненаплаћена казна.

ТРАЖЕ СЕ

Под горњим насловом објављен је у Сједињеним Америчким Државама списак од десет тачака који веома личи на полицијску потерницу. На списку, међутим, нису преступници, већ животиње и биљке којима у најближој будућности, ако се не предузму потребне мере, прети изумирање. На списку се, између осталог, налазе: црноногі твор (на територији САД практично се више не среће), гривасти вук и амерички морски врабац (од врабаца је остало само тринаест примерака и могу се срести у близини рта Канаверал). Од биљака најугроженија је фацелија, дивљи цвет љубичастоплаве боје. Регистрована су само четири примерка овог дивљег цвета и њихов микроскопски ареал је делић једног поља крај железничке пруге у савезној држави Јутаха. Нико не зна да ли још негде има фацелије.

ШТА ТО ПУЦА У СТОМАКУ?

Каква операција жучних „каменчића"?! Група истраживача с универзитета у јапанском граду Кјоту смислила је револуционарни нови лек за прастару болку — мирање!

Пацијенту се даје инјекција са хемикалијом која разноси у парампарчад болне каменчиће чији безазлени остаци потом на уобичајен начин бивају избачени из организма.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

КОНАЧНО! ОСВОЈИЋУ ЗАМАК О КОМЕ САМ САЊАО!

ХЕЈ, ВИ УНУТРА! ПАКУЈТЕ СЕ ПА БРИШИТЕ ОДАТЛЕ! ДОШАО САМ ДА ВАС ПОРОБИМ!

ПОТЕГАО САМ ПРЕКО ДЕБЕЛОГ МОРА ДА БИ ДОШАО ЧАК ОВАМО! ИЗИЂИ И БОРИ СЕ!

РАДО БИХ ИЗИШ'О АЛ' МЕ ЈЕ СТЕГ'О НЕКИ ИШИЈАС!

© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

КУКАВИЦЕ! МАТИНО ПИЛЕНЦЕ! УПЛАШИО СИ СЕ ХОГАРА СТРАШНОГ?!

БЛИЋ

DIK BROWNE — 11-29

КОМЕ ТИ КАЖЕШ ДА ЈЕ ПИЛЕ, А?

ДОК СУ КЊАЗ И ФАМИЛИЈА МУ УЖИВАЛИ У НОВООСНОВАНОМ КЊАЖЕВСКОМ ТЕАТРУ, ОБИЧАН СВЕТ СЕ И ДАЉЕ ЗАБАВЉАО КАО ПРЕ. НЕКЕ ОД ТИХ НАРОДСКИХ ПРЕДСТАВА ЗАВРШАВАЛЕ СУ СЕ ТУЖНО ПО ИЗВОЂАЧЕ, ШТО СЕ 1828. ДОГОДИЛО И ЈЕДНОМ СЛОНУ И ЊЕГОВОМ ВЛАСНИКУ...

ЗАВИСТ ЧЕРЕЗ ЈЕДНЕ ЦИПЕЛЕ

Исте оне 1825. године када му је Ђакова буна задала поприличну владарску главобољу, „верховном књазу и управитељу народа Серпског“ Милошу Обилићу пружила се прилика да се у Крагујевцу мало и разгали на првим позоришним представама које је Србија видела.

Те представе су о великим празницима приређивали учитељи са ученицима најстаријих разреда. Највише жара у пионирском послу испољио је крагујевачки учитељ по имену Ђорђе Јевђенијевић, двадесет осмогодишњак, родом из села Вране за кога се зна да је завршио „нормалне“ школе, гимназију и богословију у Сремским Карловцима. Изгледа да су се Јевђенијевићеве представе веома допале верховном књазу и народу крагујевачког јер је остало забележено како је 1829. године из народне благајне исплаћено 200 гроша „учитељем крагујевачком о театру“.

На први театар, односно позориште, Србија је имала да попричека још пет година...

ПРВА ПРЕДСТАВА

Крајем јула 1833. Јоакима Вујића, „славено-сербскога списателя“, преводиоца и творца многих „театралних представленија преко Саве и Дунава“ толико су притисле материјалне невоље да је одлучио да се скраси у Србији и од књаза измоли дозволу да у Крагујевцу оснује стално позориште.

Милош је Јаокиму изашао у сусрет, именовао га „књажевско-сербскога театра директором“ и одмах му одредио плату од умирујућих 10 талира месечно уз обећање да ће га с временом на време обрадовати књажевским поклонима.

Тако је театар добио директора, што је књаза и списатеља ставило пред проблем да му обезбеде још и зграду. Одлучено је да се у ту сврху сагради ново здање, тик уз Књажеску типографију у Крагујевцу.

Док су зидари радили, Јоаким Вујић се даде на не тако лак посао састављања позоришне дружине, тако рећи ансамбла, од државних чиновника и ђака, а када је и ово питање решио на нешто мање важан, али подједнако горућ задатак набавке позоришних реквизита и намештаја.

Марта 1834. године одржана је прва представа. Ако су се жители Крагујевца које је силно узбудила вест о отварању театра понадали и да ће у њега ући, преварили су се. Ни ова прва, а ни касније представе нису биле јавне: театарским представленијима присуствовали су само кнез, његова фамилија, свита и одабрани гости, већином чиновници, а када би се десило да се у Крагујевцу одржава скупштина, ретку част доживљавали су и скупштинари.

Директор Књажескога театра био је уједно и његов редитељ и главни глумац, док су се државни чиновници и ђаци сналазили у осталим улогама како су знали и умели. Понекад им је за то било потебно прилично умешности јер су мушкарци и у Крагујевцу, баш као у славно Шекспирово доба, играли женске улоге.

Жене се на даскама Кражескога театра нису могле видети из два ваљана разлога: ниједном честитом родитељу на памет није падало да својој кћери одобри слободу да с мушкарцима игра на бини, а да се такав којим случајем и нашао, опет ништа. јер је ретко које „женскиње“ у оно доба било писмено да би могло да научи своју улогу.

С глумљењем женскога рода је још некако ишло, али с избором и набавком хаљине много теже, па је тај део посла на себе преузела „госпођа Јеца, жена управитеља Књигопечатње Бермана“. Како госпођа Јеца ипак није могла све сама, одела и накит узимани су и од других Крагујевчанки, с тим што оне нису делиле Јецино одушевљење према позоришној уметности, те су се од својих ствари раздвајале сасвим нерадо, тако рећи на силу: кад би управнику Вујићу понестали женски костими, он би неког глумца послао да се потужи кнезу, овај би глумцу дао свог момка Книћанина, па би онда њих двојица кренули од куће до куће где су „реквизицијом“ узимали хаљине и накит.

Нешто зато што је његово 21 дело чинило половину целокупне тадашње драмске литературе кнежевине, нешто зато што му туђе драме у Крагујевцу нису биле при руци, а добрим делом и зато што је као и сви уметници највише волео да му се виде сопствена дела, директор Вујић је саставио репертоар готово искључиво од својих драма.

Оно што се сачувало од програма показује да је одабрана публика имала прилике да види „Фернанда и Јарику“, „Ла Перуз“, „Бедне стихотворце“, „Шнајдерског калфу“, а фебруара 1836. и „два прекрасна мимическа дејствија (tableaux) с певањем и музиком“.

Сасвим је могуће да су књаз и остали имали прилике да уживају и у делу под називом „Љубовнаја завист через једне ципеле“.

Атмосфера која је владала у Књажеском театру могла би да се опише као фамилијарна. Кнез је Вујића који је био од њега осам година старији ословљавао са „сине“, Вујић кнеза са „оче“, а глумци директора и директор глумце са „Карисиме“. Све у свему, у згради до Књажеске типографије лична имена ретко су се чула.

ШТА СИ ОКУПИО ТО ДЕТЕ!

Кнез је за све време представе пушио на чибук и пио кафу, навика која је по глумце и директора била свакако мање незгодна од једне друге књажеве слабости — слабости према певању. Ма какав комад да се давао, Милош Обреновић је, кад би му се учинило да је за то дошло време ,захтевао да му се пева, што је од капелника књажевске банде Шлезингера створило навику да са собом увек носи ноте господаревих омиљених песама...

Биће да је домаћа атмосфера деловала и на капелника Шлезингера јер је једном приликом усред извођења представе незадовољан певањем неког глумца, не устежући се много на сав глас повикао:

— Више, више!

— Не могу више.

— Шта си окупио дете: више, више... Кад не може како ти хоћеш, а он нека пева како може — прекиде расправу кнез, такође сасвим гласно.

Такво какво је било, позориште се оној малобројној публици ипак веома допадало, а волео га је и кнез Милош и зато без жаљења трошио на њега. Обичан народ се, баш као и пре оснивања крагујевачког позоришта, и даље силно забављао присуствујући веома занимљивим представама сасвим друге врсте.

У јесен 1828. у Београд је стигао један живи слон „и у свету на углед стављен“. Како би народу разјаснио о чему се ради, његов приказивач, неки Македонац, је окупљенима тумачио колико „ову елефант“ има година, где је ухваћен, колико хлебова поједе и колико чаброва воде попије.

Ко зна колико би се свет још забављао да се на град нису сручиле силне кише и да по чаршији није почело да се шушка како је проклете кишетине изазвао поменути слон који „по сву ноћ сурлом воду из Саве шмрче, а после је набацује на земљу у виду кише“.

Случај је хтео да некако у то доба поскупи и хлеб, несрећа коју је народ повезао са слоновом прождрљивошћу. Поштена београдска раја се на крају толико разбеснела на слона и његовог власника да су ови морали кришом да напусте Београд.

Захвална ондашња публика имала је „поњатије и о магијама“ или, по турски, ђозбојацилуцима (ђозбојацилук = мађија) које су приказивале „црне дервишине, можда из Индије, земље магијске“ које су јеле памук, а после из уста извлачиле памучне пантљике, игле и тако даље, боле се ножевима и „неким оштрим ражњевима“.

Године 1835. и у Крагујевац су стигли „први модерни ђозбојацилуци“ којима је, милошћу књажевом, уступљена зграда позоришта да у њој изводе представе као што је она у којој је један од извођача „пунио пиштоль, који кад је избачен изашла би тичица голуждрава, а била би увијена цедуљицом на којој би што написано било“.

Неодржавање представе могло је поред ђозбојацилука да изазове и књажево одсуствовање из Крагујевца: нема књаза, нема позоришта. Тако је било децембра 1834. и јануара 1835. док је он био у Пожаревцу, читаве друге половине 1835. и почетком 1836. док се бавио у Цариграду. Септембра 1836. Књажески театар је затворен, а да се ни данас не зна зашто.

Сигурно је само да укидање позоришта није дошло због неке свађе између Вујића и Милоша Обреновића јер је Јоаким и даље уживао књажеву наклоност и примао исту плату с тим што се на признаницама више није потписивао као „књажевско-сербског театра директор“ већ, нешто мање звучно, као „списатељ“.

М. И.

БИМ И БУМ

БЛА... БЛА... И ОНДА... БЛА, БЛА...

ТИШЕ, МАМА! МОЛИМ ТЕ!

ПУСТИ МАЛО ЈЕЗИК ДА ТИ СЕ О'ЛАДИ...

ПРАВА СТВАР ЗА МЕНЕ! ЖУБОР ПОТОКА И ЦВРКУТ ПТИЦА!

ХММММ!

ШТАА? ОХ! ЗЗЗЗ!

ЗЗЗ

© 1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

БАМ СЕ И НЕНАДА ДА СМО СВЕ ВИДЕЛИ!

САМО ДА НЕГДЕ ШМУГНЕМ...

ПАЗИ ДА ТЕ БАМ НЕ ВИДИ!

БУТИМ И КИБИМ!

ТО САМ И МИСЛИО... ВРАКА СЕ ЈЕР МИСЛИ ДА НИЈЕ ДОБРО НАМЕСТИО ОВАЈ ОЛУК!

ПОЗОР!

?!

САД!

ШТА? ОХ! ЗЗЗ!

ТИ, ДРИПЧЕ!

ГЛБ! ОХ! НЕ!

ПЉУС!

ДЕРЕ СЕ К'О МАГАРАЦ, А НЕ ЗНА ДА ГА МИС АЛГЕБРА НЕ ЧУЈЕ ОД ВОДОПАДА!

УПОМОЋ!

МИС АЛГЕБРО!

МИС АЛГЕБРО!

ШРАФКО

ЗНАШ, ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ТО БИО **НАШ ГОЛ!**

УРААА! ГООООЛ!

РОБЕРТ ЛУИС СТИВЕНСОН:

ОСТРВО С БЛАГОМ

Пошто су Савајр Трилоуни, доктор Лајвси и остали тражили од мене да напишем све појединости о **острву с благом**, од почетка до краја, не изостављајући ништа - изузев где се острво налази и то само зато што један део блага још тамо лежи, узимам перо године 17.. и враћам се у доба кад је мој отац држао крчму **Адмирал Бенбау** и кад се, сунцем опаљени, стари морнар с ожиљком на лицу први пут настанио под нашим кровом...

СЕЋАМ ГА СЕ ДОБРО, КАО ДА СЕ ТО ЈУЧЕ ДОГОДИЛО, КАД ЈЕ ЗАКОРАЧИО НА ВРАТА КРЧМЕ...

ОВО ЈЕ ЗГОДНА УВАЛА ... А КРЧМА ЈЕ НА ЛЕПОМ МЕСТУ!

АДМИРАЛ БЕНБАУ

ИМАТЕ ПУНО ГОСТИЈУ?

НА ЖАЛОСТ, ВРЛО МАЛО!

ТИМ БОЉЕ ЗА МЕНЕ!

ТОТЧЕ, ПОТОЗИ ДА СЕ УНЕСУ ТОЈЕ СТВАРИ!

ЏИМЕ, РЕЦИ МАЈКИ ДА СПРЕМИ РУЧАК ЗА ГОСПОДИНА!

ДОБРО, ТАТА!

ВРЛО САМ ЈЕДНОСТАВАН ЧОВЕК... ЗАДОВОЉИЋУ СЕ РУМОМ, ЈАСМИНА И СЛАНИНОМ!

А ОНО МЕСТО ГОРЕ, ДОБРО ЈЕ ЗА ОСМАТРАЊЕ БРОДОВА!

СМЕТ ЛИ ДА УПИТАМ ЗА ВАШЕ ИМЕ?

ПА, ЗОВИТЕ МЕ, ЗОВИТЕ МЕ...

...КАПЕТАН!

КАСНИЈЕ ЋЕ ВАМ БИТИ ЈАСНО ЗБОГ ЧЕГА!

КАПЕТАН ЈЕ БИО ВРЛО ТИХ ЧОВЕК. ИНАЧЕ, ПО ЦЕО ДАН СЕ ВРЗМАО ПО КРЧМИ...

...А УВЕЧЕ ЈЕ СЕДЕО ПРЕД КАМИНОМ И ИСПИЈАО РУМ...

♫ ПЕТНАЕСТ ЉУДИ НА МРТВАЧКОМ САНДУКУ! ХАЈ, ХО! И БОЦА РУМА... ♫

НИЈЕ ОДГОВАРАО НА ПИТАЊА САГОВОРНИКА, САМОБИ ПРОДОРНО ПОГЛЕДАО...

...ИЛИ БИ ПОРУЧИО ПИЋЕ ЗА ЦЕЛУ КАФАНУ И ПРИТОРАВАО СВЕ ДА ГА СЛУШАЈУ ИЛИ ДА ПЕВАЈУ С ЊИМ...

ПЕВАЈ, ПСЕТО?

ПЕВАЈ?

ЗБОГ ЊЕГА САМ ИМАО НОЋНЕ МОРЕ...

НЕЕ... ПЕТНАЕСТ ЉУДИ НА...

НЕ!

УБРЗО САМ САЗНАО ШТА ГА МУЧИ...

ВИДИШ ЛИ ОВАЈ НОВЧИЋ, ТОМЧЕ?

Д-ДА, ГОСПОДИНЕ?

БИЋЕ ТВОЈ СВАКОГ ПРВОГ У МЕСЕЦУ УКОЛИКО ДОБРО ОТВОРИШ ОЧИ И ПАЗИШ КАД СЕ ПОЈАВИ ЧОВЕК СА ЈЕДНОМ НОГОМ!

МОЈИ СТРАШНИ СНОВИ СУ ПОСЛЕ ТОГА ПОСТАЛИ ЈОШ СТРАШНИЈИ...

МУЧИО МЕ ЈЕ НЕКИ ЧОВЕК СА ЈЕДНОМ НОГОМ, УЖАСНОГ ИЗРАЗА ЛИЦА...

МАЈКА И ЈА ИТАЛИ СМО БРИГУ ВИШЕ-МОЈ ОТАЦ ЈЕ ЛЕЖАО ТЕШКО БОЛЕСТАН. ТОМЕ ЈЕ, ВЕРОВАТНО, ДОПРИНЕО И **КАПЕТАН**...

ГОСПОБО ХОКИНС, АКО СВЕ ТАКО СЛУЖИТЕ КАО МЕНЕ...

...НЕМА БОЈАЗНИ ОД БОЛЕСТИ!

ЦИТ И ЈА СТО ДОБРО, ДОКТОРЕ ЛАЈВСИ!

СИГУРНО ТИ ЈЕ ТЕШКО, ЦИМЕ! ПОСТАО СИ ГЛАВА КУБЕ, А ЈОШ НИСИ ПОРАСТАО НИ ТОЛИКО ДА МОЖЕШ ОЧЕВ КАПУТ ДА ОБУЧЕШ...

МАЈКА И ЈА СЕ ТРУДИМО КОЛИКО МОЖЕМО...

ПРИМЕТИО САМ ДА ЈЕ КАПЕТАН УТИХНУО...

...ГЛЕДАО ЈЕ ЉУТИТО У ДОКТОРА...

ТИШИНА, ВАС ДВОЈИЦА!

ТЕНИ СЕ ОБРАЋАТЕ, ГОСПОДИНЕ?

ДА, ТЕБИ! ТИ, НИШТАРИЈО, **ТИ**...

САМО ЈЕДНО ВАМ РЕЋИ...

...НАСТАВИТЕ ЛИ ДА ПИЈЕТЕ РУМ, СВЕТ ЋЕ УБРЗО БИТИ ОСЛОБОБЕН ЈЕДНОГ ЛУПЕЖА!

КАПЕТАНОВ БЕС ЈЕ ЈОШ ВИШЕ НАРАСТАО...

САД ЋЕШ ДА ВИДИШ, ТИ ПРЉАВИ...

ДОКТОР ЛАЈВСИ НИЈЕ НИ ТРЕПНУО. ОСТАО ЈЕ МИРАН И ПРИБРАН...

АКО ОДМАХ НЕ ВРАТИТЕ ТАЈ НОЖ, КУНЕМ ВАМ СЕ ЧАШБУ...

...ДА ВЕТЕ ВИСИТИ?

ЈА САМ И СУДИЈА, НЕ САМО ЛЕКАР!

СПРЕМАН САМ ДА ПОДИГНЕМ ОПТУЖБУ ПРОТИВ ВАС И ДА ВАС ПРОТЕРАМ ОДАВДЕ!

ДОВИЂЕЊА, ГОСПОДИН ХОКИНС!

ОД ТОГДАНА КАПЕТАН СЕ ЗНАТНО ПРИТИРИО...

ДОШЛА ЈЕ ОШТРА И НЕПРИЈАТНА ЗИМА. МОЈ ЈАДНИ ОТАЦ ЈЕ СВЕ ВИШЕ КОПНЕО...

А ОНДА, ЈЕДНОГ ЈАНУАРСКОГ ЈУТРА...

...КАПЕТАН ЈЕ ПОНОВО БИО АКТУЕЛАН...

ОВО ЈЕ СТО ЗА МОГ ДРУГАРА БИЛА?

АЛИ, Ј-ЈА НЕ ЗНАМ КО ЈЕ ВАШ ДРУГАР, ГОСПОДИНЕ?

ТО ЈЕ ЗА НАШЕГ ГОСТА, ЗОВЕМО ГА КАПЕТАН!

СТРАНАЦ ЈЕ БИО ВРЛО ВИСОК. НИЈЕ ИМАО ДВА ПРСТА НА ЛЕВОЈ РУЦИ И НИЈЕ ДЕЛОВАО КАО ЧОВЕК СПРЕМАН ЗА ТУЧУ...

ДА БИХ ЗАРАДИО НОВЧИЋ, ПАЖЉИВО САМ ОСМАТРАО ДА ЛИ ЋЕ ДА СЕ ПОЈАВИ ЧОВЕК БЕЗ НОГЕ...

ОВАЈ ДОШЉАК МИ ЈЕ БИО СУМЊИВ. НИЈЕ ИЗГЛЕДАО КАО МОРНАР...

А ИПАК, БИЛО ЈЕ НЕЧЕГ "МОРСКОГ" У ЊЕМУ...

МОЖДА ЈЕ ТОЈ ДРУГАР БИЛ ТАЈ ТВОЈ КАПЕТАН? САЧЕКАЋУ ГА?

БИЋЕ ИЗНЕНАЂЕН КАД МЕ ВИДИ?

Д-ДА, ГОСПОДИНЕ?

НАШ НОВИ ГОСТ СЕ ЧУДНО ПОНАШАО...

...ИМАО САМ ОСЕЋАЈ ДА КАПЕТАН НЕКЕ БИТИ ОДУШЕВЉЕН КАД ГА ВИДИ...

ДЕЧКО, МОЈ ДОРУЧАК...

ГДЕ ЛИ СЕ ДЕО?

СТРАНАЦ ТЕ НИЈЕ ПУШТАО ДА СЕ ПОЈАВИТ И НИСАМ ТОГАО ДА УПОЗОРИМ КАПЕТАНА...

БИЛ?!

ПРЕПОЗНАО СИ СТАРОГ ДРУГАРА, А?

ТИ, ЦРНИ ПСУ!

А КО БИ ДРУГИ БИО НЕКО ЦРНИ ПАС!

ДОШАО САМ ДА ПОСЕТИМ ДРУГАРА СА БРОДА!

А САД ЋЕМО ДА ПОРУЧИМО РУМ И ДА ПИЈЕМО КАО У СТАРА ВРЕМЕНА!

ТРУДИО САМ СЕ ДА ЧУЈЕМ РАЗГОВОР, АЛИ ГОВОРИЛИ СУ ВЕОМА ТИХО...

КОНАЧНО, ПОВИСИЛИ СУ ГЛАС. ХВАТАО САМ НЕКЕ НЕПОВЕЗАНЕ РЕЧИ. УГЛАВНОМ, КАПЕТАНОВЕ КЛЕТВЕ...

НЕ И НЕ! ДОСТА С ТИМ!

АКО И ДОЂЕ ДО ВЕШАЊА, ОБЕСИ СВЕТ!

ТРАС!

ИЗНЕНАДА, СВАЂА ЈЕ ДОСТИГЛА НЕОЧЕКИВАНИ ОБРТ...

ЧУЛО СЕ ЗВЕЦКАЊЕ МАЧЕВА...

Изишао сам из склоништа...

напоље?

повређени сте, капетане?

рума... донеси ми рума!

морам да бежим одавде

Онда је пао...

капетане?!

Чите, шта се десило?

докторе пазви, овај човек је повређен!

Шта? неко је повређен?!

А ја дошао да видим болесног крчмара!

Рут је учинио своје, као што сам ту и рекао!

капетан је имао срчани удар!

Охо! шта је ово?

Били Боунз његова судбина

... да видимо какав ти је крв...

А сада, били Боунз, ако се тако зовеш...

Његова рука је право ретек -дело тетовирања!

Био је видовит, изгледа?

Помогао сам лекару колико је то било у мојој моћи...

КАПЕТАН ЈЕ НАПОКОН ДОШАО СВЕСТИ. ПОГЛЕДАО ЈЕ ОКО СЕБЕ...

ЦРНИ ПАС...

ПОБЕГАО ЈЕ? ДОКТОР КАЖЕ ДА УМАЛО НИСТЕ УМРЛИ ОД ПИЋА, ГОСПОДИНЕ БОУНЗ!

МОЈЕ ИМЕ НИЈЕ БОУНЗ, ДЕЧКО!

СЛУШАЈ, ЦИМЕ! ТИ СИ ЈЕДИНО СТВОРЕЊЕ КОЈЕ ОВДЕ НЕШТО ВРЕДИ!

САМ САМ, НАПУШТЕН, УЗ ТО И ВРЛО СЛАБ...

ДОНЕЋЕШ МИ РУМ! ХОЋЕШ ЛИ?

ПОДСЕТИО САМ ГА НА ЛЕКАРЕВО УПОЗОРЕЊЕ...

НИЈЕ ВРЕДЕЛО. ПОЧЕО ЈЕ ДА ВИЧЕ, ПРОКЛИЊЕ. ЛАКШЕ МИ ЈЕ БИЛО ДА ГА ПОСЛУШАМ. ТО ЈЕ, УОСТАЛОМ, БИЛА ЊЕГОВА СУДБИНА...

ХВАЛА, ЦИМЕ!

КОЛИКО ТРЕБА ДА ЛЕЖИМ, ШТА ЈЕ РЕКАО ЛЕКАР?

НАЈМАЊЕ НЕДЕЉУ ДАНА!

НЕДЕЉУ, ПРОКЛЕТСТВО!

НИ ГОВОРА... ДО ТАДА ЋУ ИМАТИ ЦРНУ ТАЧКУ!

УТРЕЋУ!

НИЈЕ УСПЕО ДА УСТАНЕ. УДАР КОЈИ ЈЕ ПРЕЖИВЕО И КРВ КОЈУ МУ ЈЕ ДОКТОР ПУСТИО, ОСЛАБИЛИ СУ МУ ОРГАНИЗАМ...

ЦРНИ ПАС ЈЕ ЛОШ ЧОВЕК! АКО МИ СЕ ШТА ДЕСИ, ОТИЋИ ЋЕШ ОНОМ ДОКТОРУ И...

...РЕЋИ ЋЕШ МУ ДА УХВАТЕ СВЕ ИЗ ФЛИНТОВЕ ПОСАДЕ...

...СВЕ КОЈИ СУ ОСТАЛИ!

ФЛИНТ? ОНАЈ ГУСАР?

АХА! БИО САМ ФЛИНТОВА ДЕСНА РУКА!

ЈЕДИНИ ЗНАМ МЕСТО! ФЛИНТ МИ ГА ЈЕ ОТКРИО У САВАНИ, НА САМРТИ!

АЛИ, НИКОМЕ НИ РЕЧИ О ТОМЕ...

НЕ БРИНИТЕ, КАПЕТАНЕ!

ЗАПАМТИ...

...ТРЕБА ДА ДРЖИШ ОТВОРЕНЕ ОЧИ...

КАПЕТАН ЈЕ УБРЗО ЗАСПАО. МОГАО САМ СМЕСТА ДА ОДЕМ КОД ЛЕКАРА И ДА МУ СВЕ ИСПРИЧАМ...

... АЛИ ТЕ НОЋИ УТРО ТИ ЈЕ ОТАЦ ...

КАПЕТАН СЕ ЧАК НА САХРАНИ ПОНАШАО БАХАТО-ПЕВАО ЈЕ, ПИО... НИКО НИЈЕ СЕ УСУДИО ДА ГА У ТОМЕ СПРЕЧИ...

А ОНДА, НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

ДА ЛИ БИ НЕКО СЛЕПОТ ЧОВЕКУ, КОЈИ ЈЕ У ОДБРАНИ СВОЈЕ ДОТОВИНЕ ИЗГУБИО ОКО ЗА КРАЉА ЏОРЏА...

... РЕКАО ГДЕ СЕ НАЛАЗИ?

САДА СТЕ ПРЕД КРЧМОМ БЕНБАУ ИН, ДОБРИ ЧОВЕЧЕ?

ДА ЛИ БИ ТЕ УВЕО УНУТРА?

ОДЈЕДНОМ, СЛЕПАЦ ТИ ЈЕ СТЕГАО РУКУ...

А САДА, ОДВЕДИ МЕ КАПЕТАНУ... ИЛИ БУ ТИ СЛОМИТИ РУКУ!

НИКАДА НИСАМ ЧУО НЕКОГА ДА ГОВОРИ СА ТОЛИКО ЗЛОБЕ КАО ТАЈ СЛЕПИ ЧОВЕК. ПОСЛУШАО САМ ГА...

САД ПЕВАЈ, КАО ШТО САМ ТИ РЕКАО?

АЛИ, ГОСПОДИНЕ, Ј-ЈА...

ПЕВАЈ!

ЕВО ВАМ ПРИЈАТЕЉА, БИЛ?

ОСТАНИ ГДЕ СИ, БИЛ!

... И ПРУЖИ ТИ РУКУ!

ТАКО? САД ЈЕ БОЉЕ?

КАПЕТАН ЈЕ СЕДЕО СКАМЕНЊЕН, КАО ДА ГА ЈЕ СЛЕПИ ЧОВЕК ХИПНОТИСАО...

КАД ЈЕ ОТИШАО ПРИТЕТИО САМ НЕШТО У КАПЕТАНОВОЈ РУЦИ...

ДЕСЕТ САТИ? ЈОШ ЋЕМО ИХ СРЕДИТИ!

ИЗГОВОРИВШИ ТО, КАПЕТАН ЈЕ ПАО...

ПРИТРЧАО САМ МУ, А ОНДА ПОЗВАО МАЈКУ...

МАДА ГА НИКАД НИСАМ ИСКРЕНО ВОЛЕО, ГОРКО САМ ЗАПЛАКАО. БИЛА ЈЕ ТО ДРУГА СМРТ КОЈУ САМ ВИДЕО...

МАЈКА МЕ ЈЕ ОДМАХ ПОСЛАЛА У СЕЛО ДА ПОТРАЖИМ ПОМОЋ. БИЛИ СМО СИГУРНИ ДА БЕГУСАРИ УБРЗО ДА НАМ ПОКУЦАЈУ НА ВРАТА. СВИ СУ ОДБИЛИ ПОМОЋ, МАЈКА И ЈА ОДЛУЧИЛИ СМО ТАДА ДА ПРЕГЛЕДАМО КАПЕТАНОВ ПРТЉАГ У НАДИ ДА ЋЕМО НАЋИ НОВАЦ КОЈИ НАМ ДУГУЈЕ...

ЦИТИ, ОВДЕ ЈЕ САТО СТРАНИ НОВАЦ...

ЧУЈЕТ КОРАКЕ? ПОЖУРИ, МАМА!

ЧУВАЈ ОВАЈ ЗАТОТУЊАК У ВОШТАНОМ ПЛАТНУ!

ЧУО СЕ ПРОДОРАН ЗВИЖДУК...

ПОБЕГЛИ СМО У НОЋ И САКРИЛИ СЕ ПОД ЈЕДНИМ МОСТОМ...

УПАДАЈ, ШТА ЧЕКАШ ?!

ДА, ГОСПОДИНЕ?

БИЛ ЈЕ МРТАВ!

ПРЕТРАЖИ ГА ...

...А ОСТАЛИ, ПРЕГЛЕДАЈТЕ ПРТЉАГ!

ПРЕДУХИТРИЛИ СУ НАС?

ЈЕСТЕ ЛИ ПРОНАШЛИ НОВАЦ?

ДА, ТУ ЈЕ!

А РУКОПИС?

НЕ ВИДИМ ГА!

ПРОКЛЕТ БИО! ТО ЈЕ СИГУРНО МАСЛО ОНОГ ДЕЧАКА! ПРОКЛАБИТЕ ГА БРЗО!

А КАД ГА УХВАТИМО...

У ТОМ ТРЕНУТКУ ЗАЧУО СЕ ЗВИЖДУК...

ТО ЈЕ ДИРКОВ СИГНАЛ? ДВА ПУТА? ТОРАТО ДА КРЕНЕМО?

МА ШТА ПРИЧАШ... ДИРК... ОДУВЕК ЈЕ БИО КУКАВИЦАТ

АЛИ, ПЈУ, НИЈЕ САД ВРЕМЕ ЗА СВАЂУ...

ОВА СВАЂА НАС ЈЕ СПАСЛА, ЈЕР ДОК СУ СЕ ОНИ РАСПРАВЉАЛИ, НАИШЛИ СУ КОЊАНИЦИ...

БЕЖИМО!

ЏОНИ? ЦРНИ ПАС?

НЕ ОСТАВЉАЈТЕ СТАРОГ ПЈУА!

НЕКЕТЕ ВАЉДА...

НЕ!

ЈАХАЧИ СУ БИЛИ ДРЖАВНИ ОФИЦИРИ. НЕКО ИХ ЈЕ ИПАК ПОЗВАО ДА НАМ ПРИТЕКНУ У ПОМОЋ.

ПИТАЛИ СУ МЕ ШТА СУ ТО ГУСАРИ ТРАЖИЛИ У НАШОЈ КУЋИ.

РЕКАО САМ ИМ ДА ЈЕ ТО МОЖДА ЗАМОТУЉАК КОЈИ САМ УЗЕО ИЗ КАПЕТАНОВОГ ПРТЉАГА...

ОДВЕЛИ СУ МЕ У КУЋУ ВИТЕЗА ТРИЛОУНИЈА. ТАМО ЈЕ БИО И ДОКТОР ЛАЈВСИ...

ТО ЈЕ СВЕ, ВИТЕЖЕ?

ДА, ХВАЛА ВАМ!

ИМАО СИ УЗБУДЉИВУ НОЋ, ЏИМЕ! ШТА ЈЕ ТО?

НЕКИ ЗАМОТУЉАК, ГОСПОДИНЕ! КАПЕТАНОВ!

УЗЕО САМ ГА ПРЕ НЕГО ШТО СУ ДОШЛИ ГУСАРИ...

ТО ЈЕ МАПА КАПЕТАНА ФЛИНТА!

МАПА СА БЛАГОМ!

АЛИ, АКО ЈЕ ФЛИНТ ТУ ЗАКОПАО СВОЈЕ БЛАГО...

...КОЛИКО ГА ИМА?

ТРЕБА ВИДЕТИ...

НАЋИ ЋУ БРОД У БРИСТОЛСКОЈ ЛУЦИ И ПОВЕШЋУ ВАС СА СОБОМ!

И ЈА СЕ ПРИДРУЖУЈЕМ, ВИТЕЖЕ!

СЛАЖЕТ СЕ, ДОКТОРЕ!

ВИДЕЋЕТЕ, БИЋЕТО БОГАТИ!

СЛЕДЕЋЕГ ДАНА ВИТЕЗ ЈЕ ОТПУТОВАО У БРИСТОЛ...

...А НЕДЕЉУ ДАНА КАСНИЈЕ ОПРОСТИО САМ СЕ С МАЈКОМ И КРЕНУО ЗАЈЕДНО СА ЊИМА НА ДУГ ПУТ...

ПОШЛИ СМО У ПОТРАГУ ЗА ЗАКОПАНИМ БЛАГОМ...

"ХИСПАНИОЛА" ЈЕ БИО ДОБАР БРОД, А КАПЕТАН ЈЕ БИО СТОЛЕТ. ТРИЛАВНИЈУ ЈЕ БИЛО ТЕШКО ДА ПРОНАЂЕ ПОСАДУ. ЗА КУВАРА СЕ ЈАВИО ЈЕДАН СТАРИ МОРНАР КОЈИ ЈЕ БИО БЕЗ НОГЕ. ЗВАО СЕ ДУГИ ЏОН СИЛВА...

ДАН ПО ТОМ ДОЛАСКУ, ВИТЕЗ ТЕ ЈЕ ЗАМОЛИО ДА УРУЧИШ ЈЕДНО ПИСМО...

КРЧМА ДУРБИН

ТАЈ ЧОВЕК ЈЕ БЕЗ НОГЕ...

ЊЕГОВА КРЧМА ЈЕ БИЛА ЈЕДНО ВЕОМА УРЕДНО И ПРИЈАТНО МЕСТО...

ГОСТИ СУ БИЛИ СВЕ САМИ МОРСКИ ВУЦИ... ТОЛИКО СУ СВИ ВИКАЛИ, ДА САМ СЕ УПЛАШИО КАД САМ УШАО...

У СТВАРИ, ДА БУДЕМ ИСКРЕН, ЧИМ САМ ЧУО ЗА ТОГ ЏОНА СИЛВУ, ПОМИСЛИО САМ ДА ЈЕ ТО ИСТА ОСОБА КОЈУ САМ СМАТРАО ЗА КАПЕТАНА...

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА ЧОВЕКА ИСПРЕД МЕНЕ, БИО ЈЕ ДОВОЉАН...

САМО НИСАМ ВИДЕО ЦРНОГ ПСА И СЛЕПОГ ПЕВА...

ЏОН СИЛВА ЈЕ МОРАО ПРИЗНАТИ, БИО ПРИЈАТНОГ ИЗГЛЕДА...

ГОСПОДИН СИЛВА? ШАЉЕ ВАМ ПИСМО ВИТЕЗ ТРИЛОУНИ!

ДА, ЈА САМ, МЛАЂИКУ?

ТИ СИ СИГУРНО ЈЕДАН ОД ПОСАДЕ... ДРАГО МИ ЈЕ!

РЕКАО ЈЕ ТО ВЕОМА ГЛАСНО И ЧВРСТО МИ СТЕГАО РУКУ...

У ТОМ ТРЕНУТКУ ЈЕДАН ОД ГОСТИЈУ ЈЕ ИЗНЕНАДА УСТАО И КРЕНУО КА ИЗЛАЗУ...

ОДМАХ САМ ГА ПРЕПОЗНАО...

ЗАУСТАВИТЕ ГА!

ТО ЈЕ ЦРНИ ПАС!

ШТА? КО?

НИЈЕ ВАЖНО КО ЈЕ, АЛИ НИЈЕ ПЛАТИО РАЧУН!

КО СИ РЕКАО ДА ЈЕ ОН? ЦРНИ... ШТА?

ЦРНИ ПАС, ГОСПОДИНЕ? ЗАР ВАМ ВИТЕЗ НИЈЕ РЕКАО ЗА ТОГ ГУСАРА? БИО ЈЕ ТЕБУ ЊИТА, ОН И ЈЕДАН СЛЕПИ ЧОВЕК ПО ИМЕНУ ПЈУ?

ПЈУ ?! ВИДЕО САМ ОДМАХ ДА ИМА НЕШТО ЧУДНО У ЊЕГОВОМ ИЗРЛЕДУ!

ОН ДА ПИЈЕ У МОЈОЈ КРЧМИ?!

ПОБЕГАО МИ ЈЕ, ГОСПОДИНЕ!

МОЈЕ СУМЊЕ СУ СЕ САМО ПОЈАЧАЛЕ...

АЛИ, ЦЈОН СИЛВА ЈЕ БИО СУВИШЕ ПРЕПРЕДЕН И ПРЕВЕЈАН...

ОДШЕТАЛИ СМО ЗАЈЕДНО ДО ХИСПАНИОЛЕ...

ДАН КАСНИЈЕ...

ПАЖЊА!

ПОЛАЗИМО?

ХИСПАНИОЛА СЕ ПОЛАКО ОДВОЈИЛА ОД ДОКА...

УЧИНИЛО МИ СЕ КАО ДА ЧУЈЕМ КАПЕТАНОВУ ПЕСМУ "ПЕТНАЕСТ ЉУДИ НА МРТВАЧКОМ САНДУКУ"...

ХИСПАНИОЛА ЈЕ КРЕНУЛА НА ПУТ КА ОСТРВУ С БЛАГОМ...

НЕЋУ ДА ВАМ ПРИЧАМ О ПУТУ, НИЈЕ СЕ НИШТА ПОСЕБНО ДОГОДИЛО. АЛИ, ПРЕ НЕГО ШТО СТЕ ДОШЛИ ДО ОСТРВА С БЛАГОМ...

КАПЕТАНЕ СТОЛЕТ, СВЕ ЈЕ У РЕДУ?

ПА, ДА БУДЕМ ИСКРЕН, НИЈЕ! НЕ ДОПАДА МИ СЕ ПОСАДА...

...А МОЈИ ОФИЦИРИ...

ОБЈАСНИТЕ БОЉЕ ВАШЕ РЕЧИ...

ОТИШЛИ СУ У ВИТЕЗОВУ КАБИНУ...

НАЈМИЛИ СТЕ МЕ ДА ПЛОВИТ У ПРАВЦУ КОЈИ ВИ ОДРЕДИТЕ...

АЛИ, ИСПОСТАВИЛО СЕ ДА СВИ ЧЛАНОВИ ПОСАДЕ ЗНАЈУ ДА ИДЕМО НА ОСТРВО С БЛАГОМ! ТРЕБАЛО БИ ДА ТО САМО КАПЕТАН ЗНА!

У ПРАВУ СТЕ! РЕЋИТЕ НАМ ШТА ЗАХТЕВАТЕ!

ОРУЖЈЕ ТОРА ДА СЕ СКЛОНИ И ДА СЕ ТЕ ПРИЧЕ ПРЕКИНУ...

МАПУ СА БЛАГОМ, САКРИЈТЕ,

ДА СЕ НЕ БИ ЗНАЛА ПОЗИЦИЈА ОСТРВА!

РЕКАО ЈЕ ТАЧНО ГЕОГРАФСКУ ДУЖИНУ И ШИРИНУ...

НИСАМ ТО НИКОМ ОТКРИО!

А ПОСАДА, КАПЕТАНЕ?

НИЈЕ ВАЖНО КО ИМ ЈЕ, РЕКАО? УГЛАВНОМ ОНИ ТО ЗНАЈУ!

ХОЋЕТЕ ДА ОБЕЗБЕДИТЕ БРОД ОРУЖЈЕМ...

И НАШИМ ЉУДИМА...

УКРАТКО, ПЛАШИТЕ СЕ ПОБУНЕ!

КАПЕТАН ЈЕ КЛИМНУО ГЛАВОМ И ИЗИШАО. ОРУЖЈЕ ЈЕ, ПО ЊЕГОВОМ НАРЕБЕЊУ, СКЛОЊЕНО...

ПУТОВАЊЕ СЕ НАСТАВИЛО, АЛИ СВИ СТО ЖИВЕЛИ У СТРАХУ НИ САМИ НЕ ЗНАЈУЋИ ОД ЧЕГА...

ЧОНА СИТВУ, КУВАРА НА БРОДУ, СВИ СУ ВОЛЕЛИ И СЛУШАЛИ НА НЕКИ ЧУДАН НАЧИН...

А ПРЕМА МЕНИ ОН ЈЕ БИО...

...ВИШЕ НЕГО ЉУБАЗАН. УВЕК СЕ РАДОВАО КАД БИ МЕ ВИДЕО...

14

ПРЕД КРАЈ ПУТА БИЛИ СМО СВЕ НЕСТРПЉИВИЈИ. САМО ЈОШ ЈЕДАН ДАН ЈЕ ОСТАО...

У СТИРАЈ ДАНА, ПРИЈЕЛА ТИ СЕ ЈАБУКА...

КАД САМ СЕ ПОПЕО У БУРЕ, ОДЈЕДНОМ ТИ СЕ ПРИСПАВАЛО...

НИСАМ ЗАСПАО, АЛИ САМ БИО КАО ОШАМУЋЕН КАДА...

НИСАМ ЈА? ФЛИНТ ЈЕ БИО КАПЕТАН, А ЈА САМ ЈЕДАН ИЗ ПОСАДЕ?

ПРИЛИКОМ НЕСРЕЋЕ, ЈА САМ ИЗВРУБИО НОРУ, ПЉУОЧИ...

ТО СУ БИЛЕ РЕЧИ ЏОНА СИЛВЕРА. ТАМАН КАД САМ ХТЕО ДА ИСКОЧИМ, СХВАТИО САМ ЗНАЧЕЊЕ ЊЕГОВИХ РЕЧИ...

...И ОДЈЕДНОМ ПОСТАО СВЕСТАН ДА ЖИВОТИ ПОШТЕНИХ ЉУДИ НА БРОДУ ЗАВИСЕ ОД МЕНЕ...

ОСТАЛО ТИ ЈЕ НОВЦА ДОК ЈЕ ПЉУ САВ СВОЈ ПОТРОШИО И ПОСТАО ПРОСЈАК...

ОСТАЛИ ИЗ ФЛИНТОВЕ ПОСАДЕ, ОНИ КОЈИ НИСУ ОБЕШЕНИ, САД СУ НА БРОДУ?

ТО ЈЕ ОНО ШТО САМ ХТЕО ДА ТИ ИСПРИЧАМ...

А ШТА ЋЕ БИТИ СА ГОСПОДАРОМ?

ДОБРО ЈЕ ДА САМ ПРИХВАТИО ОВАЈ ПОСАО, ДУГИ!

СИЛВА ЈЕ ТИХО ЗВИЗНУО И ДОШАО ЈЕ КРТАРОШ...

ДИК, ОВО ЈЕ ПРИЈАТЕЉ!

ДА, ДА, У РЕДУ?

ОНДА, ШТА ЧЕКАТО? КАД ПРЕУЗИМАТО БРОД?

КАПЕТАН СМОЛЕТ ЈЕ ПРВА КЛАСА, А НИКО ОД НАС НЕ ЗНА ТАЧАН КУРС?

НЕКА НАС САМО ДОВЕЗУ ДО ТОГ ОСТРВА? ВИТЕЗ И ДОКТОР ЋЕ ИСКОПАТИ БЛАГО И ЗА НАС?

КАД СВЕ БУДЕ НА БРОДУ, МИ ПРЕУЗИМАМО СТВАР У СВОЈЕ РУКЕ?

БИО САМ УЖАСНУТ. НИСАМ ЗНАО КАКО ДА УПОЗОРИМ ПРИЈАТЕЉЕ, КАД ИЗНЕНАДА...

ДИК! СИЛВА!

КОПНО!

СТИГЛИ СМО ДО ОСТРВА С БЛАГОМ.

ОДЈЕДНОМ СУ СЕ СВИ СЈАТИЛИ НА ПАЛУБУ. У ОПШТОЈ ПОМЕТЊИ ИСКОЧИО САМ ИЗ БУРЕТА...

ДОКТОРЕ! ПОЗОВИТЕ ВИТЕЗА И КАПЕТАНА, У КАБИНУ!

ИМАМ СТРАШНЕ ВЕСТИ!

ДОК ЈЕ ПОСАДА КЛИЦАЛА ОД СРЕЋЕ, ЈА САМ ИМ ИСПРИЧАО ШТА САМ ЧУО...

ЗНАЧИ, ДЕСИЛО СЕ КАО ШТО САМ И МИСЛИО!

ИСПАО САМ БУДАЛА... ИМАЛИ СТЕ ПРАВО, КАПЕТАНЕ! САД ТИ ВИ ЗАПОВЕДАЈТЕ!

ЈОН СИЛВА НАС ЈЕ СВЕ ОБМАНУО!

САМО, ОНО ШТО ЗНАМО ЈЕ ДА НИШТА НЕЋЕ ПРЕДУЗИМАТИ ДОК НЕ ДОБЕМО ДО БЛАГА ... А ИМАМО И НЕКЕ ПОВЕРЉИВЕ ЉУДЕ ИЗ ПОСАДЕ...

АКО ВЕЋ ТРЕБА ДА ДОЂЕ ДО СУКОБА, БОЉЕ ДА ТИ ПРВИ НАПАДНЕМО!

ВИТЕЗ ЈЕ ПОВЕО СВОЈА ТРИ ЧОВЕКА - ТО ЗНАЧИ ДА НАС ЈЕ СЕДМОРО!

А И ЦИМ ЈЕ ТУ! ПОСАДА ГА ВОЛИ!

ОСЕЋАО САМ СЕ БЕСПОМОЋНО...

БИЛО НАС ЈЕ СЕДАМ НАПРАМА ДЕВЕТНАЕСТ...

... А ЈЕДАН ОД ТЕ СЕДМОРИЦЕ БИО ЈЕ ДЕЧАК...

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА ...

ДА НЕ БИ РЕСКИРАО ПОБУНУ, КАПЕТАН СМОЛЕТ ЈЕ ПРОЦЕНИО СИТУАЦИЈУ И ПУСТИО ЉУДЕ НА КОПНО...

16

Сви су убрзо били у чамцима...

Је ли оно чим, тотни?

Веслали су силовито да би што пре стигли на обалу...

Мој чамац је први стигао...

Потрчао сам у оближње грмље да се сакријем...

Чим? Чим?

Био сам задовољан што сам изманкао чону Силви...

Пасови... Силва и остали...

Морам да чујем шта причају да бих пренео доктору и осталима...

Упозоравам те, још имаш времена да се предомислиш!

Придружи нам се!

Силва је покушао да наговори неког морнара да им се придружи...

Ја бих пре руку да изгубим него да изневерим своју дужност!

Изненада, из даљине се зачуо тутит узвик и један ужаснут крик...

Ја оооо!

Ко је то јаукнуо?

Вероватно Ален!

Ален! Убио си га као пса...

...А тако можеш и мене!

Младић је кренуо ужурбано пут обале...

Није далеко стигао. Био је погођен...

Зак!

...Силвиним штапом...

ОДМАХ ЈЕ БИЛО ЈАСНО ДА МУ ЈЕ СЛОМЉЕНА КИЧМА...

АЛИ СИЛОВА ЈЕ, ДА БИ БИО СИГУРАН, ЈОШ ДВА ПУТА ЗАБО НОЖ У НЕПОТИЧНО ТЕЛО...

...А ОНДА, КАО ДА СЕ НИШТА НИЈЕ ДОГОДИЛО, ИЗВАДИО ЈЕ МИРНО ЗВИЖДАЉКУ ДА БИ ДАО СИГНАЛ ОСТАЛИМА...

ПОТРЧАО САМ ШТО СУ МЕ НОГЕ БРЖЕ НОСИЛЕ...

БЕЖАО САМ ШТО ДАЉЕ ОД ТОГ ГРОЗНОГ УБИЦЕ...

БРОД!

КАКО ДА СТИГНЕМ ДО БРОДА???

ОДЈЕДНОМ, СХВАТИО САМ ДА САМ СЕ ИЗГУБИО...

А ОНДА МИ ЈЕ НЕКИ ЧУДАН ЗВУК ПРИВУКАО ПАЖЊУ...

УГЛЕДАО САМ СЕНКУ И СХВАТИО ДА МИ У СУСРЕТ ИДЕ НЕКИ ЧОВЕК...

ИЗВАДИО САМ ПИШТОЉ...

КО-КО СИ ТИ?

ИЗИЂИ ИЛИ ЋУ...

НЕ, НЕМОЈ!

ЈА САМ СИРОТИ БЕН ГАН!

НИСАМ ВИДЕО ЧОВЕКА ВЕЋ ТРИ ГОДИНЕ!

ТРИ ГОДИНЕ?! ПРЕЖИВЕО СИ БРОДОЛОМ?

НЕ! ОСТАВЉЕН САМ ОВДЕ...

БИО САМ НА ФЛИНТОВОМ БРОДУ, ДОК ЈЕ ОН СА ШЕСТ СНАЖНИХ ЉУДИ ЗАКОПАВАО БЛАГО...

...МИ СМО ИХ ЧЕКАЛИ ДАЉЕ ОД ОБАЛЕ!

Пошло је до сукоба - Флинт против шесторице!

Флинт се једног дана вратио сам. Исцрпљен, али жив!

Остала шесторица остала су на обали!

На броду су га чекали Били Боунз и Џон Силва, звани Дуги...

Где си га оставио?

Иди на обалу па га тражи! Овај брод иде

Даље!

После три године дошао сам другим бродом...

"Момци, хајде да набемо Флинтово благо!" - рекао сам!

Тражили смо дванаест дана, а онда...

...оставили су те са алатом да тражиш даље, а они су отишли!

Оставили су вас самог!!

Да! А сад ми реци искрено - оно није Флинтов брод!

Испричао сам му шта се све збило...

...али неки из његове посаде су на броду!

Није! Флинт је мртав...

Тако! И Силва је на броду!

Изгледаш ти потиштено! Иди и реци својима да је Бен Ган уз њих!

Све што тражим је да ме вратите кући!

Бен Ган ће вам помоћи...

...јер, ја сам богат! Богат!

...а онда сам зачуо пуцњаву и готово заборавио на старца...

Отпочели су с борбом!

Држи се леве стране и наћи ћеш их!

Буууум!

Посумњао сам да је старац полудео за те три године...

Ишао сам за звуком пљотуна...

Није ми било јасно зашто је пуцњава отпочела...

Наставак у следећем броју

КОНЦЕРТ ЗА СОЛО -ТЕСТЕРУ

АЖИЛ ПЕТИК

САД ЋЕТЕ, ДРАГА МОЈА, ИМАТИ ПРИЛИКЕ ДА УЖИВАТЕ У МОЈОЈ СТЕРЕО-ИНСТАЛАЦИЈИ! МУЗИКА!

ОХ, АХИЛЕ!

ОХ!

АХ, АХИЛЕ!

ШКРИИИП - ЦИЈУУУ - ШКРИИИП

ПА ОВО ЈЕ ПРАВИ УЖАС!

ШКРИИИП!

ПА НЕ, АХИЛЕ! БАШ ЈЕ ДИВНО!

НЕМОЈТЕ ДА МЕ ТЕШИТЕ! ОВА ДИВНА МОЦАРТОВА МУЗИКА САД ЛИЧИ НА МАЧЈИ КОНЦЕРТ! СВЕКУ ДА УНИШТИМ!

АХ, КАКО СТЕ ТЕМПЕРАМЕНТНИ!

ШКРИП!

ЗВРР!

НЕКО ЗВОНИ, АХИЛЕ!

ХОЋЕТЕ ЛИ, МОЛИМ ВАС, ДА ОТВОРИТЕ, ЗАУЗЕТ САМ! МОРАМ ДА ОТКЛОНИМ КВАР!

АХИЛЕ, ТО ЈЕ ВАШ ПРВИ СУСЕД! МОЛИ ВАС ДА НЕ ПРАВИТЕ ТОЛИКУ БУКУ ПОШТО "ШТИМУЈЕ" СВОЈУ ЕЛЕКТРИЧНУ ТЕСТЕРУ!

АЛИ, АХИЛЕ, ОН НИЈЕ ТРАЖИО ДА МУ ПОМОГНЕТЕ...

ВОЛИМ ДА ЧИНИМ УСЛУГЕ!

ЗВРРРР!

1577/20

ГОПАЈ

By BUD SAGENDORF

ЈАДНА ОЛИВА? МОРЕ ЈЕ ОПЕТ ТЕШКИ ЈАДИ...

ШТРК! ШТРК!

ЈЕ Л' ОЛИВА ОПЕТ ЦМИЗДРИ?

ОПЕТ? САМО НЕ ЗНАМ ЗАШТО?

ШТРК!

ШТРК!

ШТА САМ ЈА? НИШТА? САМО ОСОБА БЛИСТАВЕ ЛЕПОТЕ?

Ц-Ц-Ц? Ц-Ц-Ц?

АЛИ МОЈА ЛЕПОТА ЈЕ БЕСКОРИСНА?

ЈАДНА ЈА?

ГОСПОБИЦЕ ОЛИВА, ВИ СТЕ СКРОЗ-НАСКРОЗ ПОГРЕШИЛИ?

МА НЕМОЈ?

?

?

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ДРАГА МОЈА, ВИ ПРАВИТЕ НАЈБОЉЕ ПЉЕСКАВИЦЕ НА СВЕТУ?

КО БИ РЕК'О?

ЈА ТВРДИМ? ВИ СТЕ КРАЋИЦА ПЉЕСКАВИЦА?

ОХ, ПЕРИЦЕ? ТВОЈЕ РЕЧИ СУ ПРАВИ МЕЛЕМ ЗА МОЈ ГОРКИ ЈАД?

НАЈВЕЋИ ФОЛИРАНТ КОГА ПОЗНАЈЕМ?

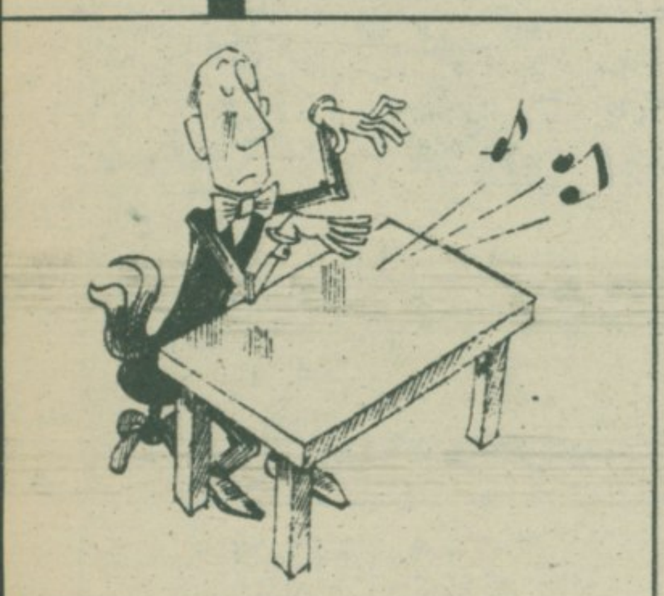
!

9-27

BUD SAGENDORF

ШАРЕНИ ГЛОБУС

ШТА ЋЕ ВАМ КЛАВИР?

Клавириста у фраку, белој кошуљи, са црном лептир машном и белим рукавицама седа за обичан дрвени сто и издиже руку изнад плоче стола баш као над клавијатуром. Присутни се смешкају очекујући смешну пантомиму. Пијаниста спушта руке на сто, прелеће прстима по дрвету и... испод прстију ораћа се мелодија: кроз ваздух лете звуци као кад се свира на неком електричном инструменту.

Публика аплаудира не дочекавши и крај музичког комада. Тајна јапанског музичара-проналазача крије се у рукавицама. У сваком прсту рукавице налази се сићушан осетљив уређај који одашиље сигнале у скривен звучни генератор. Зависно од јачине притиска на дрвену плочу, уређај може да произведе четири различита сигнала који одговарају разним нотама. Према томе: десет прстију, четрдесет нота — готово половина пијанина. Додуше, свирати на столу много је теже но на клавиру али овај начин свирања има своје предности. Не треба увек теглити клавир са собом јер се може свирати на столици, пању или на дрвеном сандуку!

НЕЗВАНИ ГОСТИ ЛОХ НЕСА

Језеро Лох Нес никад није без посетилаца: ту је увек бар једна експедиција чији чланови желе да докажу да у његовим водама обитава праисторијско чудовиште од милоште названо Неси. Користе се најсавременији методи и опрема — сонари, подводне фото и телекамере, минијатурне подморнице крцате електроником. За тражење дресирају чак и делфине али успеха за сада нема. Ипак, фауна језера поставља пред научнике све нове и нове тајне. Наиме, истраживачи су недавно открили у језеру бића која се ту не би очекивала јер су „несвојствена" за Лох Нес. У језеру су се, на пример, расплодили морски црви чији су завичај — воде Северне Америке! У Европи до сада на њих нису наилазили. Својевремено су Американци допремили у Шкотску разне техничке уређаје за истраживање језера, међу осталим и једну подморницу. Претпоставља се да су се на дно подморнице, као слепи путници, залепили морски црви и да их нико није приметио. Дошли и почели активно да се размножавају. Последице таквог еколошког стања не могу се предвидети: можда ће црви постати допунска храна за рибе, па и саму Неси. Али, није искључено да ће црви-досељеници нарушити постојећи ланац у исхрани становника

језера и представљати еколошку неприлику за праисторијско чудовиште. Ако ово уопште постоји.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ТЕЛЕФОНСКА

Мала група острва Чатем у Тихом океану налази се на око 800 километара од Новог Зеланда. Изузев три то су ненасељена острва вулканског порекла на којима уточиште налазе само албатроси и друге морске птице.

Највеће је острво Чатем, по њему су и сва остала добила назив. Насељено је углавном разбацаним породицама фармера и рибара, Маора и Европљана.

Двадесет шестогодишњи лекар Нил Хачинсон чуо је први пут за ова острва од једног свог колеге који је тамо службовао. По речима тог младог лекара, живот на Чатему представља једну непрекидну авантуру. Др Нилу се прича учинила изузетно узбудљива и он је, на запрепашћење својих пријатеља, родбине и колега, једног дана изненада донео одлуку да пође на та удаљена острва.

У јануару 1975. Нил се са супругом и двоје деце искрцао у луку Ваитанги, највеће пристаниште и главно насеље Чатема. Тек када је ступио на острвско тле, запитао се колико је његова одлука била исправна. Сачекало га је ужасно време — облаци су се били надвили, а ветар дувао силовито. Група људи која их је сачекала била је обучена у дебеле капуте, само су им очи вириле испод вунених капа.

Кола су била спремна да их одвезу до куће у којој ће становати.

ЖИВОТ КАО РОМАНСА

После студија Нил је провео две године на специјализацији што значи да никад није радио самостално. Сада се нашао у ситуацији да сам води бригу о здрављу 650 острвљана. У Ваитангији је постојала импровизована болница са четири кревета, мала сала за операције и неколико часних сестара које су бесплатно радиле као болничарке. Најближа права болница била је на три сата лета од острва, на Новом Зеланду. Нил се одмах распитао за авионску везу и сазнао да је на мали аеродром у Ваитангију ноћно слетање апсолутно неизводљиво! Уз то, чим би се време покварило атерирање је било неизводљиво. Шта ако се нађе у некој безизлазној ситуацији? Можете затражити помоћ путем радио-телефонске везе, одговорили су му.

Све је то помало уплашило Нила, али дани су пролазили, све је текло у најбољем реду, без већих компликација, и он се ускоро опустио. У болницу је одлазио око 10, раније није било ни потребно, сем у изузетним случајевима, и радио је до један по подне. То је значило да је први пут откако је ожењен могао да се посвети својој породици, да проводи с децом знатно више времена него раније.

Професионални страх је нестао. Све му се више допадало осећање да је некоме заиста потребан, да сад све што је научио и практично може да примени помажући људима. Нилов посао није био тежак. Углавном је превијао мање ране, помагао приликом порођаја, намештао сломљене кости. Био је и зубар, и физиотерапеут, и социјални радник. На његову срећу никада није био у ситуацији да мора некога да оперише — све пацијенте којима је хируршки сто био неопходан слао је на Нови Зеланд.

Имао је само два смртна случаја — један човек је погинуо у саобраћајној несрећи, други пут је дете умрло на порођају јер Нил није, због великих таласа, могао да стигне до суседног острва. Све у свему Нил Хачинсон је са супругом и децом живео целе године готово идиличним животом све до пред крај њиховог боравка.

НОЋНИ 22.

Двадесет други октобар 1976. освануо је сунчан. Нил је управо завршио и са последњим пацијентом и спремао се да крене на пецање кад је зазвонио телефон Јављала се Мери Прескот с удаљеног имања западно од Ваитангија. Тамо је живела са супругом Албијем и два сина, Брентом и Шејном.

Узбуђена, објаснила му је да је њен седмогодишњи Шејн чачкао око полуге којом се празни приколица на трактору, она се у једном тренутку силовито извила и ударила га по глави. Шикнула је крв и Шејн је почео да губи свест. Муж јој је отишао на пецање, па Мери није могла да пребаци Шејна до болнице.

Да ствар буде још гора од имања до Ваитангија било је око 45 километара, а пут је био изузетно лош. Нилу је све то пролетело кроз главу док је усплахиреној жени обећавао да ће сместа кренути. Позвао је сестру Фалол и они су одмах кренули. На пола пута срели су се са Прескотом који је у свом прастаром камиону возио Мери и Шејна.

Нил је одмах оценио да је дечак опасно повређен — био је у несвести, а и повраћао је. Брзо га

ОПЕРАЦИЈА

Једини начин да се спасе седмогодишњи дечак био је да се оперише, а млади лекар није знао како.

ној операцији нисам присуствовао...

— Да ли уопште имаш одговарајуће инструменте?

— Ни то не знам — одговорио је Нил очајним гласом.

Живот једног детета био је у његовим рукама, а он није знао хоће ли моћи да га спасе. Упитао је Мартина шта му је у опште потребно од инструмената.

Мартин му је прво укратко објаснио да је дошло до крварења испод кости лобање и да због тога дечак повраћа и изгубио је свест. Очигледно је да је неки крвни суд повређен и да крвари стварајући угрушак који врши притисак на мождане центре, такозвани интракранијални притисак. Нил мора да изврши трепанацију или, прстије речено, да отвори лобању и нађе суд који крвари. Значи, потребна му је специјална бушилица — трепанатор.

Нил је отишао у одељење где су били сви инструменти. Пронашао је трепанатор. Сетио се часова анатомије да је бушилица тако направљена да може да начини отвор у лобањи, али да приликом бушења не допре до самог мозга и оштети га.

ШЕСТ ДУГИХ САТИ

Док се Нил спремао да приступи операцији, једна од сестара отишла је брзо да потражи најближе становнике острва који су имали исту крвну групу као и Шејн. За то време друге две сестре помагале су Нилу да стерилише инструменте, припреми дечака за анестезију, обријали су му главу. Уз то, смењивали су се пазећи да радио-телефонска веза са доктором Мартином беспрекорно функционише.

Око 5.45 часова дечакове зенице биле су толико увећане што је било знак да се притисак све више повећава. Шејн је био спреман — лежао је на десном боку, глава му је била пажљиво стерилисана и умотана у хируршке пешкире.

Коначно је требало отпочети. Нил је имао да постави хиљаду питања, али није могао непрекидно да скаче на телефон. Оно што му је др Мартин рекао и оно мало знања које му је остало са часова анатомије сада је требало употребити на најбољи могућ начин.

Направио је први отвор на Шејновој лобањи и није наишао на повређени крвни суд. Још један отвор — без резултата. Па онда још један — Нил је почео да се презнојава, дечаку је било све горе, а од повређеног крвног суда ни трага.

Почео је да губи наду. Отишао је до телефона и рекао Греаму Мартину:

— Нећу успети!

Глас неурохирурга деловао је као мелем, улио му је поново неку сигурност и вратио пољуљано самопоуздање.

— Ниле, још ништа није изгубљено! Не губи наду. Понављам ти — ти држиш конце у својим рукама и не испуштај их! Покушај са декомпресивном трепанацијом на левој хемисфери лобање!

Хачинсон се вратио у салу за операције, опрао је руке, навукао хируршке рукавице и узео специјалну бушилицу. Замолио је сестре да дечака окрену на леву страну.

Поново је све почео из почетка. Направио је отвор и тампонима купио крв у глави. Али, повређени крвни суд није нашао! Следећи отвор и — коначно успех. Угледао је повређени крвни суд. Узбуђен, поново је отрчао до телефона.

— Докторе Мартин, шта сада?

— Нађи сребрне клипсове којима ћеш стегнути повређен крвни суд!

Нил се вратио у операциону салу, поново опрао руке и навукао хируршке рукавице. Пре тога је нашао сребрне клипсове које је једна од сестара брзо стерилисала. Урадио је онако како му је искусни колега саветовао: прво је одстранио згрушану крв која је вршила притисак. Сада је све било много лакше, требало је још превити ране и дати дечаку трансфузију — изгубио је доста крви. На крају, Хачинсон је Шејну дао инјекцију за смирење.

Нилу је коначно било лакнуло. Све се добро завршило, сада је још само требало да обави још један разговор са Греамом Мартином, да се договоре кад ће он доћи. Погледао је на сат. Није могао да верује својим очима — операција је трајала читавих шест сати.

Када је неурохирург сутрадан стигао, могао је само да констатује да је Нил Хачинсон извршио захват као прави зналац. Дечак је могао мирно да се пребаци у Новозеландску болницу.

— Ниле, донео сам ти поклон — рекао му је на крају. — Приручник из неурохирургије. Можда ће ти требати једног дана.

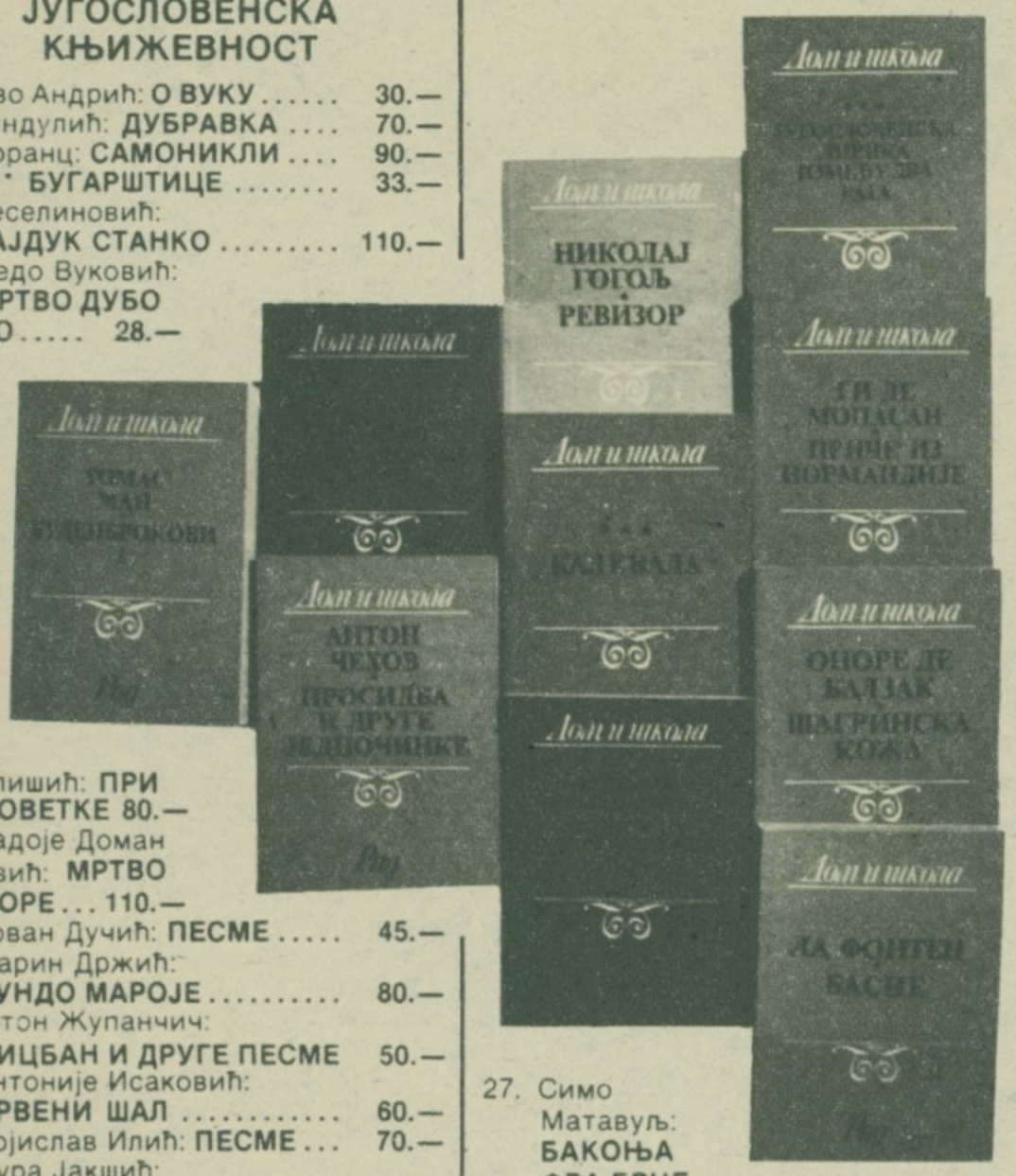
В. С.

ДОМ И ШКОЛА

У овој библиотеци, намењеној првенствено средњошколској омладини и студентима као лектира уз наставу књижевности, објављују се дела најистакнутијих писаца југословенске и стране књижевности. Наши најпознатији стручњаци за поједине књижевне проблеме и најбољи познаваоци опуса појединих писаца, извршили су избор текстова и написали предговоре и коментаре.

ЈУГОСЛОВЕНСКА КЊИЖЕВНОСТ

1. Иво Андрић: **О ВУКУ** ..... 30.—
2. Гундулић: **ДУБРАВКА** .... 70.—
3. Воранц: **САМОНИКЛИ** .... 90.—
4. *** **БУГАРШТИЦЕ** ..... 33.—
5. Веселиновић: **ХАЈДУК СТАНКО** ..... 110.—
6. Чедо Вуковић: **МРТВО ДУБО КО** ..... 28.—

7. Глишић: **ПРИ ПОВЕТКЕ** 80.—
8. Радоје Доманović: **МРТВО МОРЕ** ... 110.—
9. Јован Дучић: **ПЕСМЕ** ..... 45.—
10. Марин Држић: **ДУНДО МАРОЈЕ** ..... 80.—
11. Отон Жупанчич: **ЦИЦБАН И ДРУГЕ ПЕСМЕ** 50.—
12. Антоније Исаковић: **ЦРВЕНИ ШАЛ** ..... 60.—
13. Војислав Илић: **ПЕСМЕ** ... 70.—
14. Ђура Јакшић: **ПРИПОВЕТКЕ** ..... 100.—
15. Змај: **ПЕСМЕ** ..... 80.—
16. *** **ЈУГОСЛОВЕНСКА ЛИРИКА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА** ..... 90.—
17. *** **ДВОРИ САМОТВОРИ — ТУЖБАЛИЦЕ** ..... 40.—
18. Петар Кочић: **ОДАБРАНА ДЕЛА** ..... 80.—
19. Иван Горан Ковачић: **ЈАМА И ДРУГЕ ПЕСМЕ** ... 35.—
20. Лаза Лазаревић: **ПРИПОВЕТКЕ** ..... 70.—
21. Стефан Митров Љубиша: **ОДАБРАНА ДЕЛА** ..... 38.—
22. Иван Мажуранић: **СМРТ СМАИЛ АГЕ ЧЕНГИЋА** ..... 26.—
23. Богдановић: **ОГЛЕДИ И КРИТИКЕ** ..... 70.—
24. Милисав Мијушковић: **ЉУБАВ, БРАК И ПОРОДИЦА У ПОСЛОВИЦАМА ДРУГИХ НАРОДА** ..... 125.—
25. Ђура Јакшић: **ПЕСМЕ** ..... 75.—
26. Крањчевић: **ПЈЕСМЕ** .. 50.—
27. Симо Матавуљ: **БАКОЊА ФРА БРНЕ** ..... 80.—
28. Сава Немањић: **ЖИВОТ СТЕФАНА НЕМАЊЕ** ..... 50.—
29. Назор: **ПЕСМЕ** ..... 50.—
30. Његош: **ЛУЧА МИКРОКОЗМА** ..... 49.—
31. Прешерн: **ПЕСМЕ** ..... 70.—
32. Стерија Поповић: **КОМЕДИЈЕ** ..... 100.—
33. Богдан Поповић: **ИЗАБРАНИ ОГЛЕДИ** ..... 28.—
34. Дис: **ПЕСМЕ** ..... 35.—
35. Браћа Миладинов: **ИЗАБРАНА ДЕЛА** ..... 25.—
36. Прерадовић: **ПЕСМЕ** ..... 50.—
37. Борислав Радовић: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** ..... 48.—
38. Кочо Рацин: **БЕЛА ПРАСКОЗОРЈА** ..... 65.—
39. Радичевић: **ПЕСМЕ** ..... 40.
40. Сремац: **ПРИПОВЕТКЕ** ... 48.—
41. Август Шеноа: **СЕЉАЧКА БУНА** ..... 120.—
42. Асановић: **ОПОЈНО ПИЋЕ** 40.—
43. Бањевић: **СТРАШНО ПЛЕМЕ** ..... 50.—
44. Иван Цанкар: **НА КЛАНЦУ** 60.—
45. Иван Цанкар: **СЛУГА ЈЕРНЕЈ И ЊЕГОВО ПРАВО** ..... 60.—
46. *** **ШАЉИВЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ** ..... 40.—
47. *** **ЈУНАЧКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ** ..... 69.—
48. *** **ПОЕЗИЈА НОБ-а** ..... 100.—
49. *** **НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ** ... 49.—
50. *** **НАРОДНЕ ПРИЧЕ** .... 80.—
51. *** **НАРОДНЕ ЛИРСКЕ ПЕСМЕ** ..... 90.—
52. Чолаковић: **ЗАПИСИ ИЗ ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА** 90.—
53. Шантић: **ПЕСМЕ** ..... 50.—
54. Тин Ујевић: **ПЕСМЕ** ..... 90.—

СТРАНА КЊИЖЕВНОСТ

55. Балзак: **ШАГРИНСКА КОЖА** ..... 100.—
56. Брехт: **МАЈКА ХРАБРОСТ** . 50.—
57. Иван Бунин: **ЖИВОТ АРСЕЊЕВА** ..... 65.—
58. Гоголь: **ТАРАС БУЉБА** .... 90.—
59. Гоголь: **РЕВИЗОР** ..... 45.—
60. Максим Горки: **МАТИ** ..... 78.—
61. Ф. М. Достојевски **КОЦКАР** ..... 51.—
62. Чехов: **ПРОСИДБА И ДРУГЕ ЈЕДНОЧИНКЕ** ..... 70.—
63. Томас Ман: **БУДЕНБРОКОВИ I/II** ..... 260.—
64. *** **КАЛЕВАЛА (фински народни еп)** ..... 160.—
65. Мајаковски: **ПЕСМЕ** ..... 55.—
66. Балзак: **ЕВГЕНИЈА ГРАНДЕ** ..... 110.—
67. Платон: **ПИСМА** ..... 35.—
68. Сергеј Јесењин: **ПЕСМЕ** .. 80.—
69. Софокле: **ЦАР ЕДИП — АНТИГОНА** . 60.—
70. Ги де Мопасан **ПРИЧЕ ИЗ НОРМАНДИЈЕ** . 80.—
71. Чехов: **ИЗАБРАНЕ ПРИЧЕ** ..... 70.—
72. Шекспир: **РОМЕО И ЈУЛИЈА** ..... 65.—
73. Ла Фонтен: **БАСНЕ** ..... 70.—
74. Франческо Петрарка: **СОНЕТИ И КАНЦОНЕ** ..... 80.—
75. Превер: **ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ** ..... 100.—
76. Шекспир: **ХАМЛЕТ** ..... 90.—
77. Виктор Иго: **ЈАДНИЦИ (1—5)** ..... 390.—

Све књиге су штампане ћирилицом у брошираном повезу.

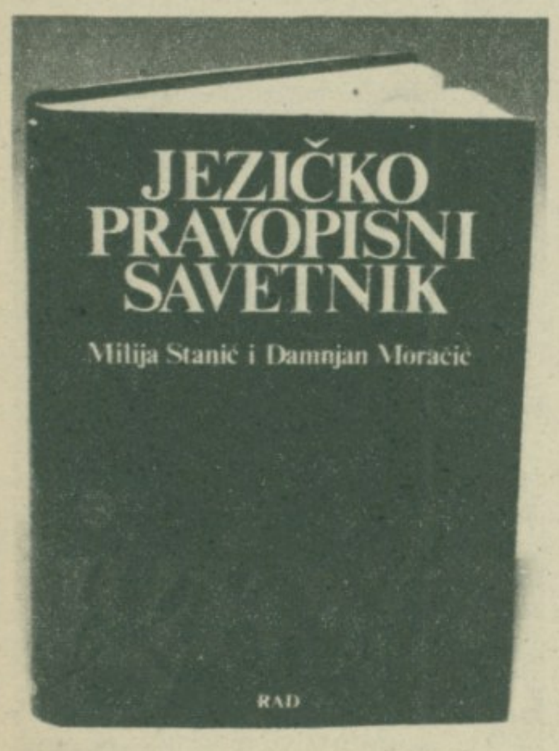
78. *** **КЊИЖЕВНОСТ, ИСТОРИЈА, САВРЕМЕНОСТ**
Формат 17 × 24. Страна 240.
Цена ..... 150.—

79. *** **СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК — АКТУЕЛНА ПИТАЊА**
Формат 17 × 24. Страна 104. По-
Цена ..... 50.—

80. Радовин Недељковић: **АТЛАСИ НЕМИХ КАРАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ** ..... 80.—
81. Радовин Недељковић: **АТЛАСИ НЕМИХ КАРАТА ЕВРОПЕ** ..... 80.—

82. Милија Станић, Дамњан Морачић: **ЈЕЗИЧКО-ПРАВОПИСНИ САВЕТНИК**
Формат 17 × 24. Страна 450. Повез: платно. Латиница.
Цена ..... 680.—

„РАД" — ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 БЕОГРАД, Моше Пијаде 12, Телефони: 422-517 и 404-765

НАРУЏБЕНИЦА — П3/35

Овим неопозиво наручујем (упишите бројеве књига које наручујете): _____

_____

_____

_____

_____

ЗА ГОТОВО — Вредност наручених књига уплатићу поузећем (приликом преузимања од поште), или
НА ОТПЛАТУ — Вредност наручених књига уз годишњу камату од 8% отплатићу у ..... редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплаћивати у највише 12 месечних рата, а најмања рата не може бити нижа од 200.— динара. Купци који књигу купују на отплату, оверавају наруџбеницу у организацији где раде, а пензионери уз наруџбеницу достављају претпоследњи чек од пензије.
У случају спора надлежан је Први општински суд у Београду.

.....
(Презиме и име)

.....
(Занимање) (Број личне карте и место издавања)

.....
(Број поште, место и адреса стана)

.....
(Радна организација и место где је купац запослен)

..... (М.П.) .....
(Датум) (Овера о запослењу и потпис овлашћеног лица) (Потпис купца)

ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ „ЛЕПЕ ВРПЦЕ"

Дванаест најбољих енглеских бродова опколило је лађу младог капетана, али Примоге није ни за тренутак изгубио присебност: бориће се против сваког појединачно!

Француски краљ Луј XII није био неки велики освајач. Народ га је волео због напретка који је учинио у краљевини. Па ипак, у току своје владавине загосподарио је и једним делом Италије. Миланске равнице, падине Апенина и богати крајеви Венецијанске Републике одзвањали су од јуначких дела француских, гасконских и швајцарских војника које је он плаћао. Успех који је постигао изазвао је љубомору његових суседа. Шпанске флоте, венецијанске, побеђене али не и укроћене, а нарочито енглеске, представљале су за Француску велику опасност. Зато је краљ одлучио да добро опреми морнарицу и краљевству обезбеди мир и сигурност.

Придружујући се краљевој жељи градови су поклањали наоружане бродове и галије. Највеликодушнији су били градови Бретање. Они су својој краљици војвоткињи Ани од Бретање поклонили један велики брод од хиљаду тона носивости, наоружан са 70 топова. Била је то права тврђава достојна једне владарке! Лепо наслikаних једара, брод је на крми имао грб обавијен сребрном врпцом.

Врпца је постала његов саставни део када је, оставши удовица Шарла VIII, неутешна краљица Ана обукла црнину кршећи дотадашњу традицију према којој су француске краљице у жалости носиле белу боју. Врпца се тада налазила на свим њеним огледалима.

Живот је текао даље, а њен бол бледео. Краљица се удала за Луја XII, наследника њеног првог мужа, али грб није променила. Врпца га је и сада обавијала на крми брода који се није случајно звао „Лепа врпца", а чијем је крштењу и она присуствовала.

Било је то у Морлеу. Краљицу је поздравио један сасвим млад човек, капетан Ерве де Примоге. Она му је тада поклонила медаљон који је с једне стране имао насликан њен портрет, а са друге грб Бретање, наравно, обавијен врпцом. Млади капетан пољубио је поклон. Краљица није могла а да се не насмеши на овај нежан доказ оданости. А затим је „Лепа врпца" отпловила према својој судбини.

ПАКЛЕНИ КРУГ

Успеси које је Француска постигла у Италији претворили су се у поразе. У тој лепој и богатој земљи створио се против Француске моћан савез свих њених непријатеља. Приступили су му и некадашњи савезници који су некада, као и сам папа, призивали у помоћ Луја XII. Енглески краљ Хенри VIII веровао је да је дошао прави тренутак да поврати изгубљене територије па је зато француском краљу послао наоружаног гласоношу. Уместо одговора, француски краљ је образовао флоту коју је упутио према Атлантском океану. Пораз који је тада доживела енглеска флота, Хенри VIII је примио као личну увреду. Упутио је две јаке ескадре којима су командовали војвода од Суфолка и сер Томас Книвет. Међу многобројним бродовима налазила су се и два новије производње — „Регент" и „Суверен".

Била је то она чувена флота са којом се, 10. августа 1513. године, сударио капетан Примоге, док је пловио Источним острвима. Борба која се повела била је, разуме се, неравноправна и после неколико часова, осетила се надмоћ непријатеља. Убрзо је „Лепу врпцу" опколило дванаест најбољих бродова енглеског краља. Али, капетан Примоге није био од оних који су у опасности губили присебност. Имао је дванаест страшних непријатеља против којих ће борити појединачно. Неће дозволити да се круг око њега стегне...

Препуштајући се ветру крену је кормилом даље према једном непријатељском броду непрестано осипајући паљбу. Млади капетан је више часова понављао ову операцију док најзад паклени круг није био разбијен. Неки бродови су били потопљени, други нису могли да наставе борбу. Једино су „Регент" и „Суверен" остали нетакнути.

Капетан Суфолк са брода „Суверен" осетио је да је брод француске краљице при крају и упутио се према њему. „Лепа врпца" била је прилично оштећена, њена једра изрешетана, велики број топова уништен. И поред тога неустрашиво је јуришала на Енглезе. А кад им је пришла сасвим близу, капетан Примоге је наредио:

— Срушите му катарку!

Морнари су прецизно нишанили и уз велики тресак јарбол „Суверена" пао је на палубу. Сада се „Лепа врпца" могла домоћи луке која је била на видику. Препуна рањених и мртвих, разорених ограда, имала је још једну препреку коју је требало победити. Био је то „Регент".

ПРАВО НА „РЕГЕНТА"

Капетан Примоге знао је да не би било паметно упустити се у бој јер би тиме изгубио и оно мало преживелих морнара па је зато наредио повлачење. Међутим, крик који се одједном зачуо на француском броду уплашио је и најхрабрије:

— Ватра! Ватра!

Експлозија оружја која је потом уследила изазвала је у потпалубљу велики пожар. Ватра је значила крај свему, против ње је било узалудно борити се.

— На своја места! Напуните оружје! — наредио је тада капетан Примоге.

Сви су га послушали. Али, шта је то Примоге хтео? Променио је правац и уместо да плови ка француској обали, сада је „Лепа врпца" ишла право на „Регента".

Ватра је сада обухватила цео брод. Неколико људи је страдало од запаљених греда. Капетан Примоге је тада извадио медаљон који му је поклонила краљица и принео га уснама. Били су већ близу енглеског брода на коме је владала паника. Непријатељ се није усуђивао да испали плотун на ову пламену буктињу.

— Баците сидра! — викао је Примоге.

Сидра падоше на под палубе и бродови краља Хенрија и краљице Ане се спојише. Пламен је прелазио с једног брода на други. Одјекнуле су две јаке експлозије. Магацини препуни барута одлетели су у ваздух. Више се ништа није чуло. По површини мора пловили су лешеви и остаци бродова.

Капетан Примоге имао је двадесет шест година кад је погинуо. Један француски ратни брод данас носи његово име.

Т. П.

ИСТОРИЈА МОСТОВА — ИСТОРИЈА КАТАСТРОФА

Вратимо се један век уназад: 28. децембар 1879. Касно је поподне и Шкотском дува хладан ветар са Северног мора. Ваздушни ковитлаци терају кишу и морске таласе дубоко у ушће реке Тај. Таласи ударају о камене стубове носаче железничког моста — чуда технике како су савременици називали ову гвоздену конструкцију. Ветар урла кроз решетке од ливеног гвожђа, мост се љуља и тресе.

Чувара пруге у кућици пред мостом дугачким скоро три километра ухватио је немир. Али, за сада је све у реду. Као и сваког дана прошао је путнички воз из Бантајленда према Дандију и чувар га је испратио погледом све док композиција није нестала кроз велики гранитни свод на почетку моста који је водио преко залива Тај.

се те вечери нашле над мостом, ове речи: „Крај је, крај стварања човекове руке". Али, манимо се ђавола и вила. Каква су исксуства извукли технички стручњаци из ове катастрофе? Енглеска је у то време била водећа земља у градњи мостова. На Британским острвима је већ било изграђено више мостова од ливеног гвожђа спојеног завртњима. Е, после овог случаја конструктори су постали богатији за искуство да сваки мост мора да се постави изванредно прецизно и пажљиво, да је снага ветра врло опасна и да је ливено гвожђе крут материјал који уједно мења и квалитет... Још значајније сазнање било је да и мостови имају свој живот: непрестано се љуљају и покрећу јер промене температуре и оптерећења изазивају посебну напетост конструкције и мењају јој облик.

После катастрофе преко Таја

„земља из Поцуола" и био је некаква природна мешавина која се добијала од вукланске земље. По квалитету био је готово раван данашњем цементу!

У старим хроникама нема ни помена о некаквом рушењу римских мостова. Врло високе воде могле су да поткопају неки камени потпорни стуб или сруше неки лук моста, али се никад нешто слично није десило. Заиста, знали су свој посао!

Римски конзул Агрипа је око 18. године пре н. е. царски намесних у освојеној Галији и живео је у Нимсу (римском Немусу). По његовој наредби изграђен је, по свој прилици, најдрскији мост тог доба сачуван до данас — Пон ди Гар: акведукт, мост од низа лукова у које су уграђене водоводне цеви, али овај је био у три спрата лукова!

Доњи, врло широк мост, служио је за прелаз кола, јахача и стоке, преко другог моста изнад њега ходали су пешаци, а на највишим луковима био је водовод.

сетили нешто слично потресу и њихово возило је ударило у ограду са стране. Преплашени, изашли су из аутомобила. Ходајући уз ограду која се љуљала полако и опрезно успели су некако да допузе до обале. Џое Арлингтон је, по свој прилици, нагонски осетио да се догађа нешто сензационално: мост се све јаче љуљао. Као дечја љуљашка читав коловоз је летео лево-десно. Тешка челична носећа ужад неко време су била сасвим лабава, да би се затим уз страшан пуцањ јако затегла.

Још на мосту Џое Арлингтон је извукао филмску камеру и покушао да сними призор. На обали је затим направио још боље снимке. Мост се подигао увис, потом се нагло спустио ка води, да би га ипак челична ужад опет потерала увис. При том је коловоз почео да се увија као глиста. Одјекнуо је заглушујући прасак, прекинула су се челична ужад дебела као рука и мост се уз стравичан тресак сручио у воду.

Филм о том драматичном дога-

КОЛИКО СУ СИГУРНИ?

ДУГАЧКИ И ПО ОСАМ КИЛОМЕТАРА, ВИСОКИ ДЕВЕДЕСЕТ МЕТАРА — ТАКВИ МОСТОВИ ПОСТАЛИ СУ САСВИМ ОБИЧНА СТВАР. КОНСТРУКТОРИ, МЕЂУТИМ, НИ ИЗДАЛЕКА НИСУ ЗАДОВОЉНИ.

Један од најлепших висећих мостова на свету Голден Гејт у Сан Франциску

Тачно у 17.20 часова разлегао се ужасан тресак и ломљава. Звук гвожђа које пуца надјачао је ветар. Указао се црвени пламен, затим се чуло заглушујуће шиштање — а онда се све смирило. Само је ветар и даље урлао. Мост се пропео, подигао воз заједно са ломотивом и свим вагонима у ваздух и бацио га у дубину од 30 метара.

„Понос Енглеске" срушио се. Спасилачке екипе успеле су да пронађу само 46 лешева од укупно 75 погинулих путника. (Локомотива коју су извадили из воде тек кроз неколико месеци касније је опет почела да вози...)

Ова катастрофа која се догодила усред епохе индустријског процвата била је крајње непријатна за грађевинаре, усадила је људима сумњу у њихову способност. „Осветиле су се природне силе", причало се. Немачки песник Теодор Фонтане, у то време дописник једног листа из Лондона, у балади „Мост преко Таја" ставио је у уста три чаробнице, које су

тешке гвоздене конструкције мостова добиле су ново лице. Био је то крај крутих и геометријских облика — мостови више нису личили на скелете, постајали су све облији и поново се приближили конструкцијама са великим луковима које су се показале изванредне још у давној прошлости. Само, што онда нису биле гвоздене већ од камена. Биле су направљене од обрађеног и прецизно спојеног камена који је био повезан малтером. У многим земљама Европе саобраћај се још одвија преко њих. На пример преко Анђеоског моста у Риму чија снажна камена конструкција не показује ни најмањи знак оштећења. Тако Римљани сигурно нису изумели изградњу мостова — та заслуга се приписује старим Египћанима.

Римски грађевинари су знали две веома важне технике: како импрегнирати дрво уљима и смолама а имали су материјал без кога мостови не би могли да се граде: цемент! У ствари, цемент је у то време био познат под именом

Наравно да Римљани нису били једини народ на свету који је градио камене мостове. И Турци, Персијанци и Кинези су високо овладали грађевинском вештином, да не кажемо уметношћу.

Мудри Кинези су пронашли једну врсту моста која се још и данас користи у читавом свету: висећи мост. Уз помоћ таквих мостова могуће је премостити велике раздаљине. У нашем веку нарочито су САД у висећим мостовима поставиле безброј рекорда. Али, ни ова врста мостова није се показала стопостотно сигурна. То се потврдило 7. новембра 1940. у америчкој савезној држави Вашингтон. Тог дана је дошло до једног узбудљивог догађаја, утолико занимљивијег што су га могли да виде, посредством филмске камере, милиони људи.

Џое Арлингтон и његова жена су аутомобилом прелазили преко моста Такома Нероуз, тада петом по величини у САД, који је био отворен четири месеца пре тога. На средини моста су изненада о-

њају видела је у филмским журналима публика широм света. Рањених и мртвих, на сву срећу, није било — јер је све доста дуго трајало од треунтка кад је мост почео да се љуља док се није на крају преломио. Сви који су се затекли на њему стигли су да побегну.

Катастрофу још једног моста изазвале су опет природне силе. И у овом случају инжењери су се прерачунали. „Потценили су природу", приметили су познаваоци овог посла.

ИЗМЕЂУ ИТАЛИЈЕ И СИЦИЛИЈЕ

Колико тона челика и бетона прогутају нарочито велики висећи мостови, говори последњи светски рекордер — са 1410 метара дужине данас најдужи слободновисећи мост између два џиновска носача који се налази 300 километара североисточно од Лондона, у близини пристанишног места Хал. Бе-

тонски носачи високи 155 метара могу да се виде још са даљине од десетак километара. У облику су дуплог латиничног слова X, која стоје једно на другом, и држе два носећа ужета која су причвршћена за њихове врхове, а о њих су конструктори обесили коловоз.

Носећа ужад су састављена од равно 14.948 жица пречника пет милиметара: 404 такве жице чине једно „нежније“ уже; 37 ужади је затим уплетено у носећи кабл. За тај мост је укупно употребљено 70.000 километара жице која је била тешка 11.000 тона!

Пошто је дужина моста тако велика и носачи тако високи, инжењери су при бетонирању морали да воде рачуна о закривљености Земљине лопте. Управо због тога је растојање између носача при темељима нешто мање него између њихових врхова!

Упркос човековој жељи за величином, ваља се упитати зашто нам је уопште био потребан такав мост. Овај, рецимо, нема никакав посебан значај јер је густина саобраћаја у том крају Енглеске прилично мала, а није ни повезан са неким важнијим ауто-путевима. Све у свему, мост стоји на погрешном месту!

У односу на овај пример један други нацрт изгледа много паметнији и обећава довољно велику искоришћеност, а британски мостовски рекорд ће, кад буде подигнут, остати у сенци. Ако се буде све одвијало по нацртима професора Серђа Нузмећа с универзитета у Напуљу, испуниће се сан стар већ хиљаду година: биће изграђен мост између краја апенинске чизме и Сицилије! Још пре 12 година Нузмећијев нацрт је добио једну од шест првих награда између 143 предлога. Његов мост би требало да виси на два носача 580 метара, ужад би на једној страни била причвршћена за италијанско копно, на другој за сицијлијанско оточје. Ширина моста била би толика да би по њему могао да се одвија аутомобилски саобраћај у шест трака и железнички на два колосека! Наравно, по распону тај би мост постигао нови светски рекорд: 3000 метара!!!

Очигледно, мостови су данас привлачни посебно ако су повезани са свим могућим достигнућима и рекордима: највећи, најдужи, највиши. Само у СР Немачкој више је од 7000 мостова на ауто страдама, преко којих се из дана у дан одвија густ саобраћај. Већина тих мостова је од материјала о коме досад нисмо ни реч рекли — од бетона. Та мешавина воде, цемента, песка и шљунка била је, како је први установио француски баштован Жозеф Монијe, нарочито погодна за прављење великих жардињера. У прошлом веку он је у Паризу имао малу радионицу за израду сакси ја за руже. Монијe се, ипак, љутио, јер је бетон био тако крут и стално је пуцао. Ускоро је установио да бетон постаје знатно тврђи ако у њега угради гвоздене шипке.

Проналазак овог лаика изазвао је праву револуцију у грађевинарству. Без Монијеа, односно армираног бетона уопште се не би могли замислити многи савремени градови. Куће не треба више градити од камена већ се зачас излију из бетона. Одједном су биле могуће сасвим нове конструкције јер је било могуће спојити две особине различитих грађевинских материјала: способност бетона да издржи висок притисак и гвожђа да се одупире снажним затезним силама. Лоша својства оба грађевинска материјала отпадају — крутост бетона и рђање гвожђа. (Гвожђе због кисеоника у ваздуху на површини врло брзо рђа и распада се. Међутим, заливено у бетону не може да рђа јер кисеоник ту нема приступа.)

Потом, када је за неколико година читавом Европом завладао челик, уместо савитљивих железних решетки почеле су и у грађевинарству да се употребљавају растегљиве челичне шипке.

Напредак у развоју грађевинарства је настављен. И опет је један Француз — инжењер Ежен Фрејсине био тај који није више био задовољан армираним бетоном. И опет је конструкторска грешка била разлог новог прохаласка.

ШТА ЋЕ НАМ ЏИНОВИ?

Тридесетих година нашег века немачки инжењери су приметили да су лукови бетонског моста код Кобленца почели да се повијају и улежу. Те промене су покушали да зауставе хидрауличним пресама да би се избегло најгоре. Али, „крпљење“ није дало мира Фрејсинеу. Досетио се нечег изванредног. Зашто не би гвоздене шипке напрегли још пре првог оптерећења? Крајеве жичаних ужади би затегли и тако бетон, који се још није осушио, стегли. Услед тога напрезања се и бетон мало савије и знатно је јачи.

Фрејсине је смислио још једно лукавство које је заправо украо од висећих мостова. Код висећег моста, наиме, носећа ужад у великом луку досежу од једног носача до другог, а на њима виси коловоз. Зар није могуће, питао се он, да се носачи и коловоз дигну тако високо да би на крају носећа челична ужад била скривена у коловозу?

Мостови од пренапрегнутог бетона стоје данас посвуда по свету. Пренапрегнути бетон је далеко практичнији јер се појављује на крају градње и конструкцију више не треба штитити од рђе. Управо због тога је данас већина мостова од бетона и споља личи на кутије, заправо коловоз у облику кутије почива на високим носачима који расту све више ка небу.

Зашто ти носачи постају све већи? Прво треба узети у обзир захтеве све гушћег саобраћаја: да би путеви били што боље проточни, без кривина и стрмих успона, треба премостити читаве долине. Сада на ред долазе конструктори мостова: има ли смисла поставити џиновски челични висећи мост? Сигурно не. Због тога се у већини случајева и праве бетонски мостови, код којих је коловоз налик на спљоштену кутију. Носаче таквог моста могуће је по потреби повисити.

Како инжењери граде такав мост? Почињу са носачима. Када их поставе, лате се с обе стране градње коловоза, које се споји на средини. Готов мост изгледа као да је из једног дела. Већина мостова је заиста таква. Нигде нема ниједне пукотине и прекида, немогуће је установити где су носачи и потпорници спојени са коловозом. То је, наравно, урађено намерно.

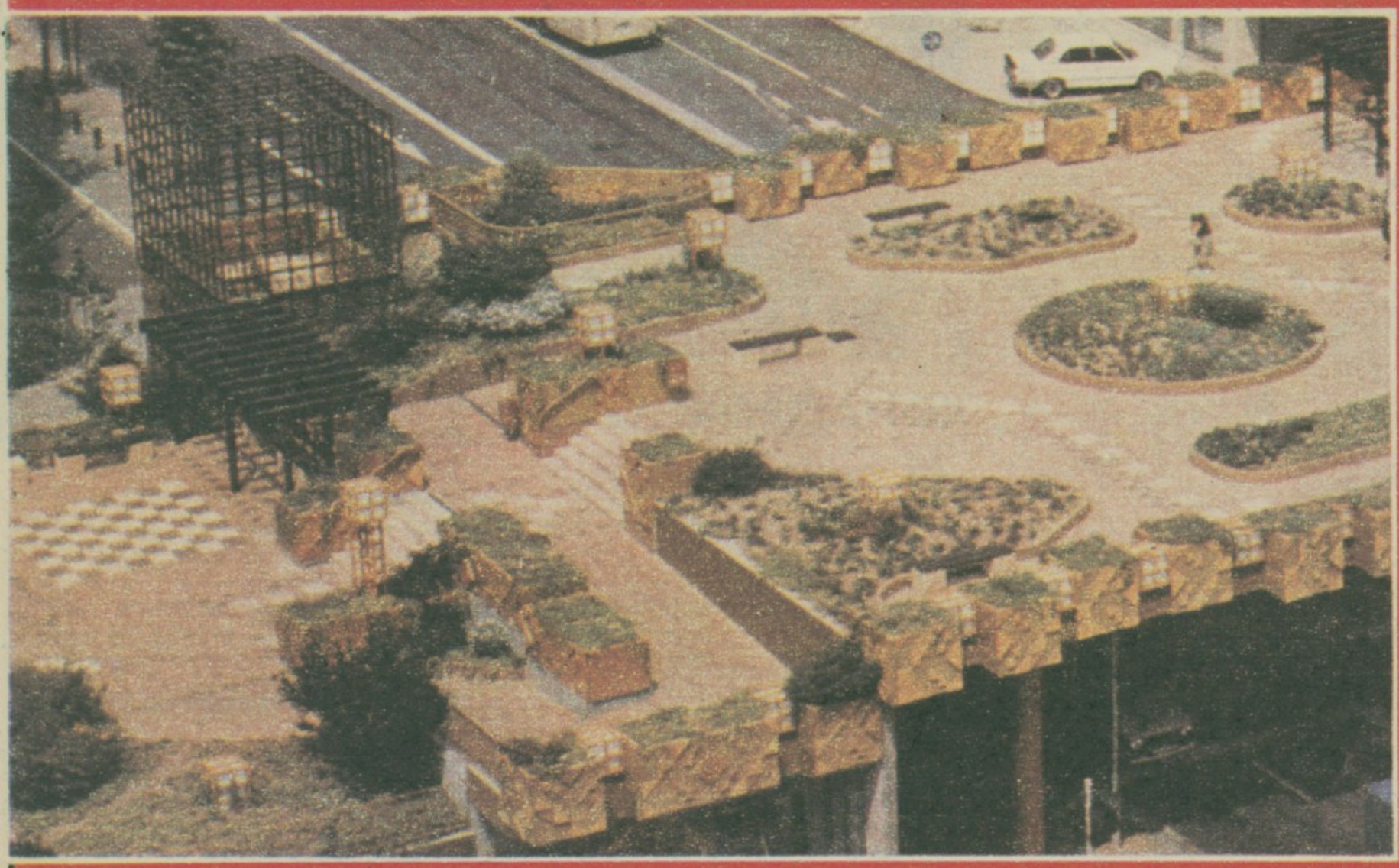
Наведимо пример. Ако пет људи носи стабло дрвета, није могуће установити да ли сви носе исти терет. Ако га носе само два човека, ствар је сасвим јасна. Оба су оптерећена. Инжењери у таквом случају говоре о „статички одређеном систему“ насупрот систему више носача. Па ипак, систем више носача има одређене предности: ако један откаже, терет на себе преузима други.

Када се пре две године срушио део берлинске Конгресне дворане, показало се да није имао потпорнике који би могли да носе пренапрегнути бетон. И овај бетон је најједном избио на лош глас, наравно не само због те незгоде. И у многим мостовима се крије „црв“, тврде неки стручњаци. Црв у облику рђе. Та рђа раздире челично напету ужад, тако да постају све тања, док се на крају не прекину. Улогу претргнутог ужета мора да преузме друго уже, али и ово на крају напада рђа. Како кисеоник ипак продре у бетон?

При затезању ужади настају ситне пукотине које нису много дубоке — највише два милиметра — и челику не могу да шкоде. Ипак, догоди се да при заливању бетона на мосту грађевинари нису довољно брижљиви, рецимо на месту где је спој, између већ стврднутог бетона и свежег бетона. Тако настале пукотине врло су опасне јер су дубоке. У њих нарочито зими може са коловоза да продре со којом се посипају путеви, која стигне до самог челика и на крају уништи сав мост. Због тога су у последње време почели коловозе на бетонским мостовима да заливају дебелим слојевима асфалта, не би ли на тај начин спречили приступ кисеоника до челичних конструкција у бетону.

Пукотине у пренапрегнутом бетону престрашиле су стручњаке. Почели су да испитују мостове и у многим случајевима морали да их поправљају. Дубље пукотине залили су вештачком смолом. Темељите санације су, наравно, врло скупе — у многим случајевима чак скупље од саме градње моста! Ипак, нико са сигурношћу не може да јамчи да ће те „инјекције“ помоћи. О томе се тренутно велика дискусија води међу стручњацима. Једно је, ипак, сигурно: и бетонски мостови нису вечни. Према оцени стручњака њихов „век трајања“ износи од сто до триста година. Ипак, то тачно још нико не зна. Звучи можда мало невероватно, али старост и отпорност мостова од природног камена, какве су градили Римљани, наши савремени мостови великани никада неће достићи!

М. Ш.

Читав град на стубовима — Зелени мост у Мајнцу

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП-ЕКСПЕРТ?

1. ЛП плочу „Викенд у Лос Анђелесу“ снимио је:
   а) Џони Кеш
   б) Џорџ Бенсон
   в) Нил Јанг

2. Ансамбл BOOMTOWN RATS (Бумтаун Ретс) је пореклом из:
   а) Велике Британије
   б) Шкотске
   в) Ирске

3. У ТВ серији „Улица Сезам“ наступила је и певачица индијанског порекла. То је била:
   а) Линдси де Пол
   б) Бафи Сент Мари
   в) Џоан Арматрејдинг

4. Књига „1988“ коју је написала Каролина Кун има за тему:
   а) панк музику
   б) научну фантастику
   в) урбанизацију

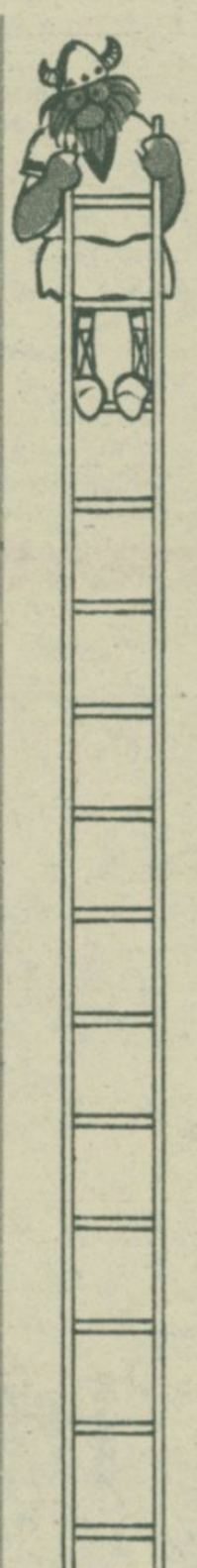

5. Велики успех са песмом „Снага у тами“ (POWER IN THE DARKNESS) постигао је:
   а) Том Робинсон
   б) Род Стјуарт
   в) Џони Ротен

Сваки тачан одговор доноси вам један поен. Са пет поена ви сте прави поп-експерт. Ако имате четири или три поена — можете и са тим бити задовољни. Два поена је довољно, мање од тога — није!

Тачни одговори: 1б, 2в, 3б, 4а, 5а.

КОНДОРОВ ЛЕТ

КОНДОРОВ ЛЕТ

(EL CONDOR PASA)

Музика: традиционална
Текст: Пол Сајмон
Изводи: дует Сајмон и Гарфанкл

I'd rather be a sparrow than a snail
Yes I would
if I could
I surely would.

I'd rather be a hammer than a nail
Yes I would
if I could
I surely would.

Away, I'd rather sail away
Like a swan that's here and gone
A man gets tied up to the ground
he gives the world its saddest sound
Its saddest sound.

I'd rather be a forest than a street
Yes I would
if I could
I surely would
I'd rather feel the earth beneath my feet

Yes I would
if I could
I surely would

Ретко је која фолклорна тема стекла такву популарност у модерној музици као што је перуанска народна песма »El condor pasa«. То је мелодија из 18. века коју је аранжирао Jorge Milchberg, а која је постала позната по инструменталном извођењу ансамбла LOS INCAS. Касније су и други аранжирали ову мелодију и данас имамо велики број различитих верзија. Ипак, тешко да би „Кондоров лет“ постигао светску славу да није било чувеног дуета Сајмон и Гарфанкл. Године 1970. Пол Сајмон је чуо ову мелодију, веома му се свидела и он је написао енглески текст који је обишао свет и који у преводу гласи:

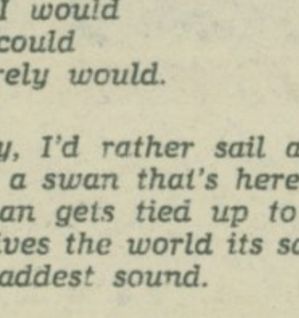
Радије бих био
врабац него пуж,
да, заиста
над бих могао
сигурно бих био.

Радије бих био
чеврљуга него јастог,
да, заиста
над бих могао
сигурно бих био.

Далеко, радије бих
одједрио далеко
као лабуд који је
час овде час онде
него да као човек
будем везан за
земљу
дајући свету
најтужнији звук
најтужнији звук.

Радије бих био шума
него улица,
да, заиста
над бих могао
сигурно бих био
Радије бих осетио
земљу испод мојих
ногу,
да, заиста
над бих могао
сигурно бих то
пожелео.

БЕРЗА ПЛОЧА

Врло јевтино продајем добро очуване плоче »Greatest hits No 2« (ABBA), „Ако пријеш ближе“ (ЗДРАВКО), „Шта је остало од љубави“ (ТЕРЕЗА), »20 golden greats« (BEACH BOYS), »Oceans of fantasy« (BONEY M.) »Love with Luv«. А следеће плоче продајем још јевтиније јер су слабије очуване: »Beatles 1962—1966«, »Rose garden« (LYNN ANDERSON).

Веца Бјелић
Јурија Гагарина 202
Нови Београд
11070

Купујем плоче AC/DC и ZZ TOP.
Михрет Мујкић
М. Тита 53
71336 Берза

Продајем нове ЛП плоче најновијих страних група и певача (следи списак од 30 наслова). Цијена је 200.— динара укључујући и поштарину.

Ненад Левак
Кумичићева 14
42000 Варажднн

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ГРДЕЛИЦЕ

Има већ две године како у Грделици постоји рок група ФЛИПЕР. Досад су имали низ запажених наступа не само у Грделици већ и у околним местима. Највећи успех су доживели летос у Омишу где су три месеца свирали у одмаралишту за младе. Свирају рок музику, од домаћих група узори су им „Бијело дугме", од страних „Дип парпл" и „Ролингстонси" Међутим, имају и сопствених композиција од којих су најпопуларније „Флипер" и „Тинејџерка".

Чланови ФЛИПЕРА су: ЖАРКО МАРИНКОВИЋ, соло гитара, ПРЕДРАГ СТАНКОВИЋ, бас, ЗОРАН СТАНКОВИЋ, бубњеви, НЕБОЈША СТАНКОВИЋ, вокал и ПРЕДРАГ МИЛОСАВЉЕВИЋ, клавијатуре.

Бобан Стаменковић
Ул. 29. новембра блок А 2/4
16200 Грделица
(хонорар 150.— динара)

САРАДНИЦИ-ЦРТАЧИ

Пошто сам ваш редован читалац желео бих да постанем и сарадник. За почетак вам шаљем цртеже група СМАК и РО LИСЕ (Полис). Мислим да су ове две групе задужиле рок музику и да заслужују да им „Забавник" поклони мало више простора.

Константин Гросу
Ул. Унирea 52
23203 Ечка

МОЈ ИЗБОР

Имам 19 година и ускоро ћу у ЈНА. Зато вас молим да објавите списак плоча које најрадије слушам. Зовем се **Дубравко Ловрић**, Свиница 155, 44212 М. Градуша, СР Хрватска.

ДОМАЋЕ

1. ДЕВОЈКО МАЛА — Идоли
2. МАЛО ПОЈАЧАЈ РАДИО — Здравко Чолић
3. JOJ, JOJ — Нови фосили
4. ТУЖНА СУ ЗЕЛЕНА ПОЉА — Про Арте
5. ПЛЕСАЛА ЈЕ САМО ЈЕДНО ЉЕТО — Мишо Ковач

СТРАНЕ

1. EMMA — Hot Chocolate
2. BABY IT'S UP TO YOU — Smokie
3. MY FRIEND THE WIND — Demis Roussos
4. TRAGEDY — Bee Gees
5. SULTANS OF SWING — Dire Straits

Желео бих продати неке плоче домаћих и страних извођача, као и касету »State of shock« (TED NUGENT). За списак се обратите на телефон (075) 219-166.

Бранислав Ђурко
Фриде Лауфер 6
75000 Тузла

Продајем одлично очуване плоче „Одлази циркус" (РАНИ МРАЗ), „Шта би дао..." (БИЈЕЛО ДУГМЕ), »Hot streets« (CHICAGO), »Dynasty« (KISS), »Whatever you want« (STATUS QUO), „Ако прићеш ближе" (ЗДРАВКО ЧОЛИЋ). Све плоче су по 100.— динара. Дупли албуми »Grease« (по 120.—), а »Bad girls« (DONNA SUMMER) (по 180.— динара. Такође и мини ЛП Идола по 80.— дин.

Горан Батовања
Динка Шимуновића 1/20
58000 Сплит

Ко поседује плочу »The Best of Z. Z. Top« а не треба му, нека ми прода.

Тони Руфчевски
Браће Дроњак 11/54
21000 Нови Сад

Желео бих да продам плоче које су добро очуване. Цена је 80.— и 100.— динара, плаћање по узећем. Ко је заинтересован послаћу му списак.

Љубиша Миленковић
Гимназијска 31/А
23000 Зрењанин

Купио бих поузећем касете група „Нови фосили", „ABBA« те Сеида Мемића Вајте.

Цветко Петкић
село Велики Кривељ
19210 Бор

Желео бих да купим следеће плоче под условом да су добро очуване: »Highway to hell«, »Dirty Deeds«, »Pwerage«, »If you want blood«, »High voltage« i »Done dirt cheap« grupe AC/DC као и њихове постере.

Атила Балаж
Јована Јовановића Змаја 14/а
21460 Врбас

ТОМ И ЧЕРИ

УОПШТЕ НЕ РАЗУМЕТЕ ТЕ МИШЕ-ВЕ...

САМО НАСТАВИ ТАКО!

ЗАШТО УВЕК УСПЕВАТЕ ДА ЗБРИШЕТЕ?

ЗАТО ШТО ТИ НЕ ЗНАШ ДА НАС УЛОВИШ И СКУ-ВАШ!

ЈА БИХ ВОЛЕО ДА МЕ ПОХУ-ЈЕШ!

ПРИСТАЈЕМ ДА МИ ДАТЕ НЕКОЛИКО ЧАСО-ВА!

А ЈА ДА ТЕ ПЕ-ЧЕШ!

САД САМ ИХ КОНАЧНО ПРЕ-ШАО...

ПРВИ ЗАДАТАК: УКЉУЧИ ШПОРЕТ!

ДРУГИ: УЗМИ ШЕР-ПУ!

ТРЕЋИ: СИПАЈ ЗЕЈТИН!

ЈЕ Л' ОВА-КО?

САД ГА ДОБРО ЗА-ГРЕЈ!

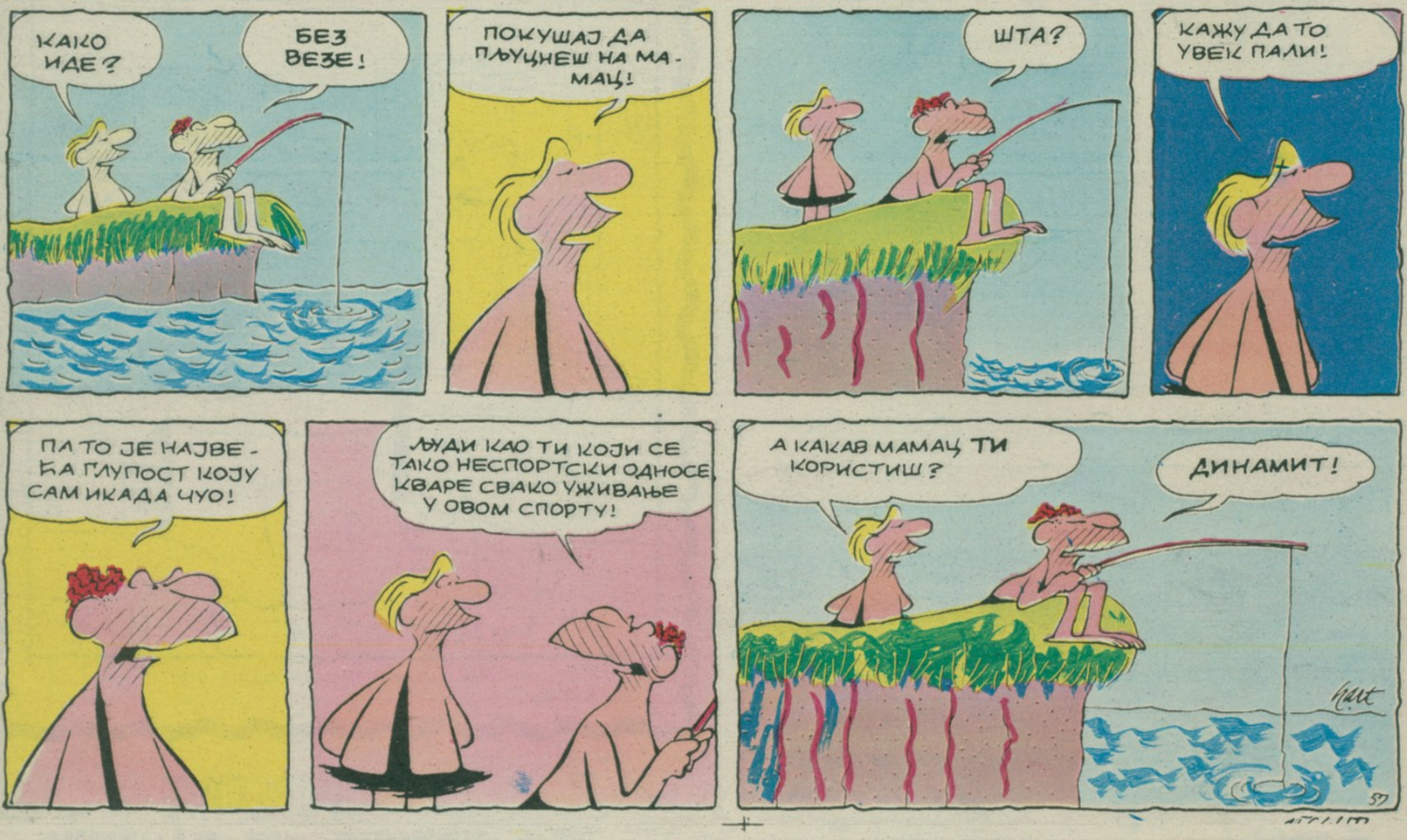
ДОБРО ЗАГРЕ-ЈЕМ...

ЧЕТВРТИ: ДОДАЈ МИША!

КАХ! КАХ! КАКО..? НЕ ВИДИМ ВАС...

МАГАРАЦ!

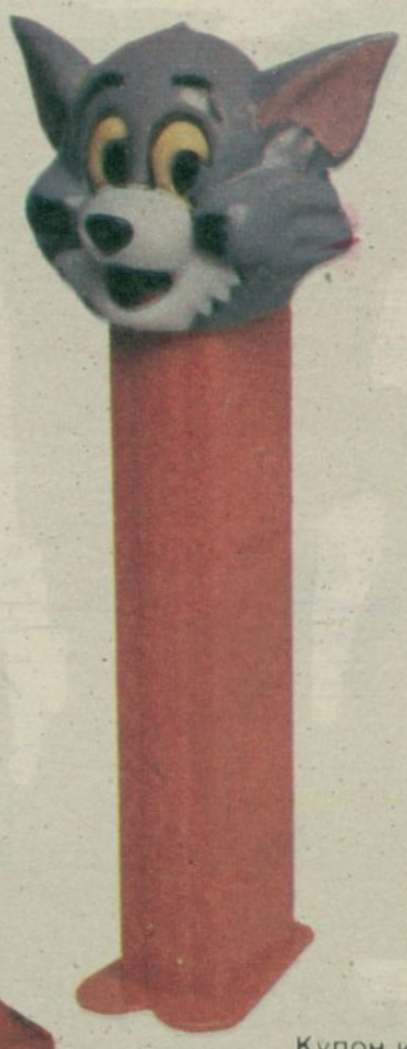
ПЕЦКИНАРИ

Kolinska

PEZ KLUB

СВАКОГ МЕСЕЦА 990 + 10 супер награда за чланове PEZ клуба
Награде у марту су:
супер награда: 10 годишњих претплата на ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
990 PEZ фигурица — мачак ТОМ
Награђене бројеве PEZ чланских карти ћемо објавити 26. марта у ЗАБАВНИКУ
Пошаљи 5 омота бомбона PEZ и попуњен купон на адресу:
PEZ КЛУБ, 61111 Љубљана пп 8

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

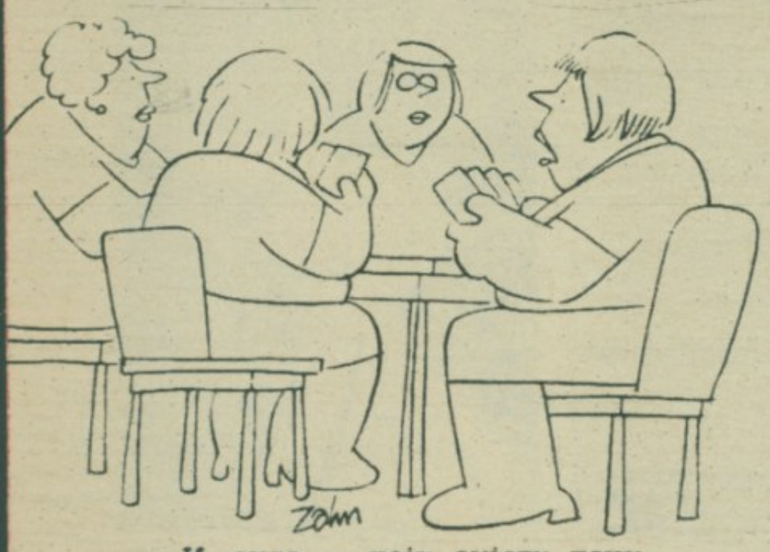
Презиме и име

Улица и кућни број

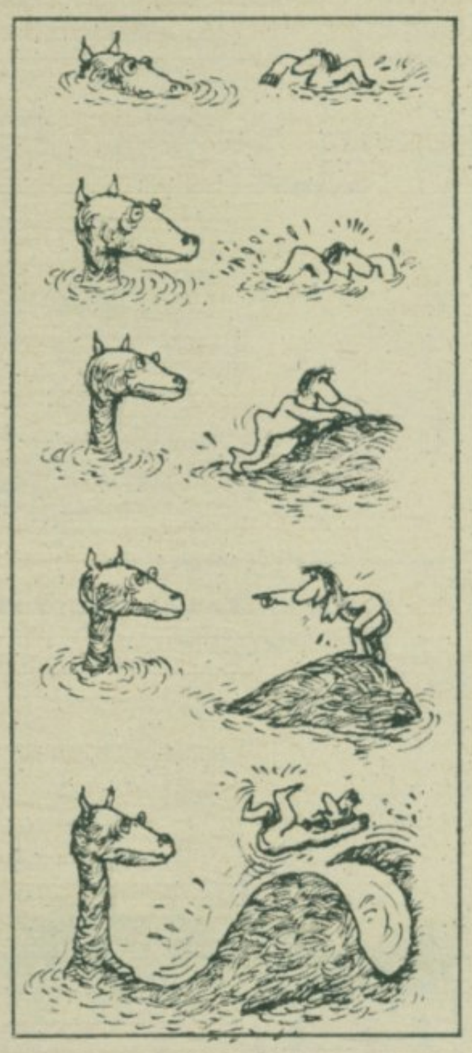
Место становања

поштански број | ком. | Датум рођења

ХУМОР

— И, онда — коју дијету почињемо од следеће недеље?!

БЕЗ РЕЧИ

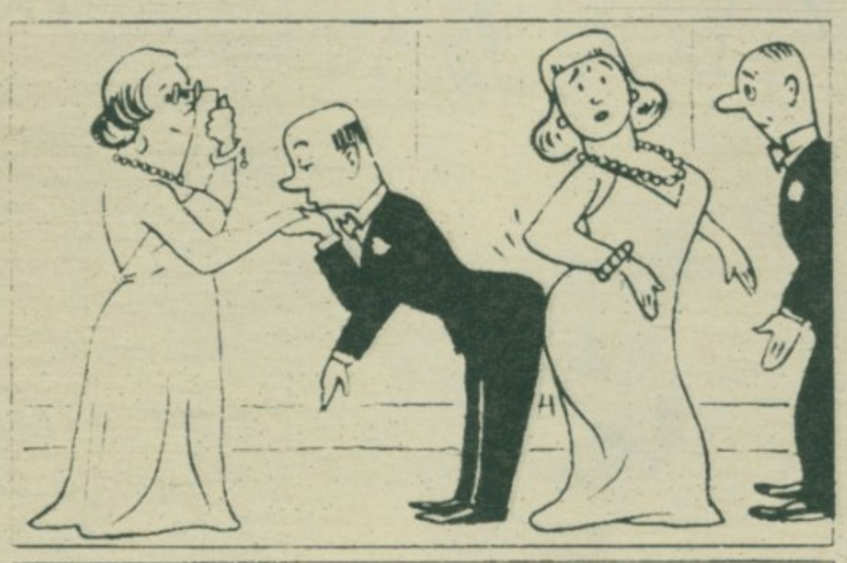
МАЧАК ХАРАЛАМПИЈЕ

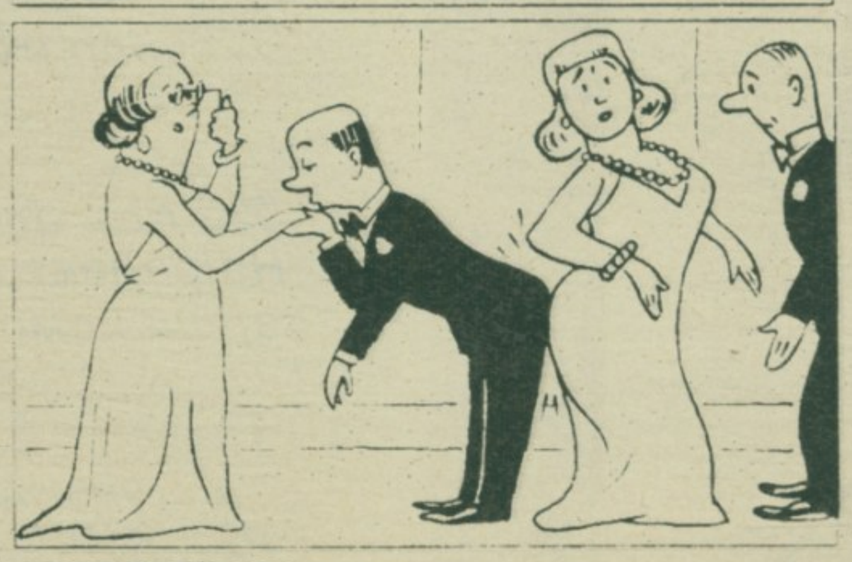

— Молим?! Не разумем вас! Ја некога послао у инспекцију кухиње?!

— Не претеруј, човече! Па ниси ти једини који је ожелавио!

ДЕВЕТ ГРЕШАКА

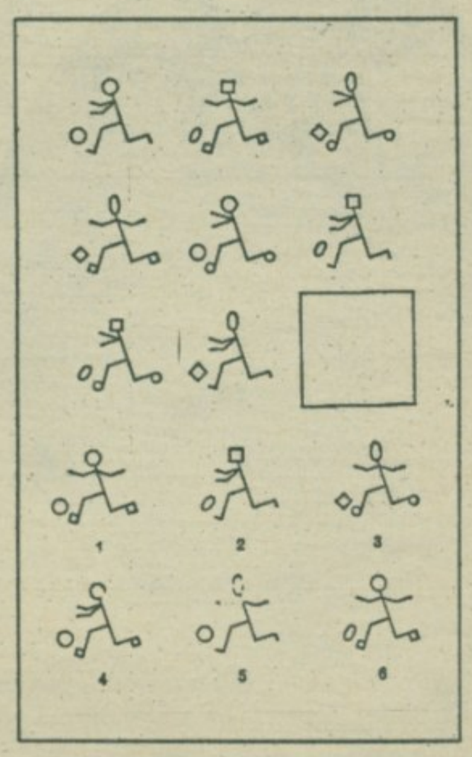
»УЧТИВИ« ЧИКА

Кад неко покушава да буде превише учтив, могу да му се догоде и овакве ствари. Ситуација је на оба цртежа иста, али постоји девет детаља по којима се доњи цртеж разликује од горњег. Видите ли их?

Решење:

Уста жене слева су дугуљаста, њена наруквица има правоугаон, заобљен крај њене хаљине је дужи, ушушкани мушкарац му је поставио ногу испод стола, десну шаку је повио, мање је повио леђа, ногавица има мање око, манжетна кошуље је нестала.

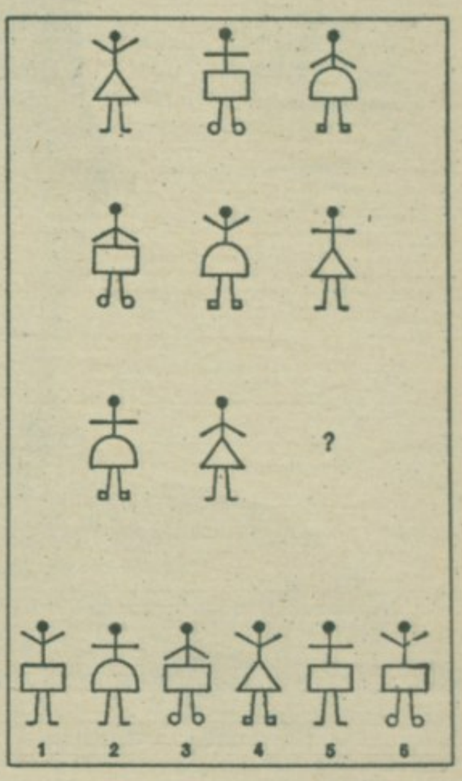
ПРОВЕРИТЕ КОЛИКО СТЕ ПАМЕТНИ

1. На основу елемената од којих је састављен сваки овај стилизовани фудбалер закључите који ће од доле понуђених шест да стоји као трећи у трећем низу.

2. Који број треба да стоји на месту знака питања:
1 8 27 ?

3. Ове фигуре стоје у једном логичном низу. Кад откријете на основу чега су тако поређане, биће вам лако да одредите која од шест нумерисаних фигура треба да стоји на месту знака питања!

Решење:

1. Број 1 — сваки „фудбалер" има у сваком реду различити облик лопте, глава, шешире и дугачији положај руку и ногу. 64 — то су кубни бројеви од 1, 2, 3 и 4
3. фигура под бројем 6 — у сваком реду појављују се три различита облика суknje, положаја руку и обликa стопала.

— Не претеруј, човече! Па ниси ти једини који је ожелавио!

— Али, на овој страни улице нема дрвећа!

Ујкин кућак

УКРАСНИ ЈАСТУЧИЋ

Ако волите украсне јастучиће, направите један овакав са нашивеним ликом даме из двадесетих година нашег века — тренутно су веома популарни. Иако је јастуче најлепше од свиленог сатена, може да се сашије и од другог материјала, а дама од розе или драп чојице. Шема даме дата је на црт. 1. Пре-

копирајте је па јој извезите лице, део врата и раме. Најпре све линије на цртежу којима су исцртане обрве, очи, трепавице, нос, уста, део браде од тачке М до N, део рамена од N до О и део врата од О до Р извезите црном кокицом-ланчић бодом, односно бодом којим је рађена обрва на црт. 1. Капке, око (беоњачу, рожњачу и зеницу) и уста извезите пуним бодом концем одговарајуће боје — и то се види на црт. 1. На истом цртежу испрекиданом линијом на глави дата је шема капе, а иста линија испод рамена означава колико парче чипке треба исећи — то ће бити дамина блуза.

Пошто сте све извезли, искројте даму (црт. 2) па је ситним бодом, руком, зашијте на јастук (црт. 3). Како је дама од чојице, не морате да је рубите јер се чоја не осипа. Косу ћете направити од жуте вунице. Како се праве локне приказано је поступно на цртежима 4, 5 и 6. Треба да имате у виду следеће — да се (црт. 4) преклоп петљице, означен тачком Е мора придржавати палцем у току рада (то нисмо могли нацртати, јер се не би видело како се вуница намотава на прст). Готова локна је на црт. 7 — може да има и више од четири петље. Када локну учвршћујете, немојте вући крај А јер ће се петља покварити, него притисните прстима тачку В и затегните крај С. Направите десет до дванаест таквих петљи па их сашијте са обе стране лица (црт. 8). Затим нашијте капу (црт. 9), па две пластичне алке на местима која су на црт. 1 означена црним тачкама, то су дамине минђуше (црт. 10). Испод рамена зашијте и парче чипке — то је блуза (и то се види на црт. 10). На местима која су на црт. 1 означена тачкама, на капи и рамену зашијте танке везане машнице. Готов јастук је на црт. 11.

ПИТАЊЕ

Телефонски разговор потврдио је Росију утисак да се у свемиру кује нека завера.

ЛОРЕНС ЏЕНИФЕР и ДОНАЛД ВЕСТЛЕЈК

У соби је било веома тихо и Росију је то сметало. Уосталом, Росију би све сметало — покушавао је да исправи испитне писмене задатке из енглеског језика за први разред и доспео у стање кад му је читава соба ишла на нерве. Знао је да ће ускоро морати да изиђе у шетњу. Било је рано поподне и такође је знао да ће, ако изиђе да прошета, срести све домаћице из суседства. И то ће га раздражити; али, цео живот — почео је то да схвата — састоји се од избора ствари које раздражују. Уздахнуо је, узео следећи писмени задатак и усредсредио се на њега.

Зарез се употребљава да одвоји делове реченица који...

Зазвонио је телефон.

... делове реченице који нису независни тако да...

Телефон је опет зазвонио.

— До ђавола! — промрсио је Роси не мислећи ни на кога одређено и тешко дишући пошао у други крај собе да се јави. Кад се машио за слушалицу, битка за самоконтролу била је добијена и његово „хало“ звучано је готово љубазно.

— Хало — рекао је јасан и расположен глас с другог краја жице. — Какво је време напољу?

Уследила је кратка пауза.

— Шта? — рекао је Роси.

— Питао сам вас — рекао је глас исто тако весело као и малочас — какво је напољу време.

Росијева самоконтрола се распала.

— Ко сте ви, до врага? — дрекнуо је у слушалицу. — Метеоролошка станица? Од свих проклетих будала...

— Господине Роси — прекинуо га је глас без трунчице негодовања — савршено сам озбиљан. Молим вас да ми верујете.

— Слушај, ти...

— Молим вас, господине Роси, смирите се.

Баш као и ви и ја, и Роси понекад подлегне утиску да је читав свемир некакав пиштољ уперен право у његову главу. Протекло поподне није ничим допринело да се тај утисак измени, а овај телефонски позив с идиотским питањима био је последња кап. Свет се сузио, згрчио, усредсредио свој притисак на Росијеву главу. Све, **баш све**, било је део завере уперене против Росија, сваки се створ спремао да му зада ударац.

— Да се смирим? — просиктао је у слушалицу. — Чуј ти мене ко год да си. Ја овде радим. Покушавам да завршим важан посао Не желим да ми се телефонира и постављају глупа питања...

— Ово није глупо питање — рекао му је глас стрпљиво. — Молим вас, поверујте да ја... да ми заиста морамо да знамо ваш одговор на њега.

Мада од беса црвен као рак, Роси је некако ипак поверовао да глас говори истину.

— Па шта је то онда? — упитао је пригушено. — Некакав ТВ програм?

— Никако — одговорио је глас. — Није ни анкета, ни психолошки тест, ни неслана шала. Ми смо сасвим озбиљни, господине Роси.

— Е, ако сте — одвратио је Роси, одједном доневши одлуку. — Илите бестрага!

Кренуо је да спусти слушалицу али је глас наставио да говори и радозналост је начас однела победу над срџбом. Росију је било очигледно да се цео свет заверио против њега али је још могао да бира због чега ће се нервирати: због телефонског позива или писмених задатака.

Вратио је слушалицу на уво.

— ... морамо инсистирати — говорио је глас. — Било би заиста далеко једноставније кад бисте нам лепо одговорили на питање, господине Роси. Ви добро знате да можемо поново да вас зовемо и наставимо да вам телефонирамо.

ЛАРИ НИВЕН

МИСЛИМ, ДАКЛЕ ПОСТОЈИШ

● Не посежи за зеленом боцом ако ти и плава није при руци!

Капетан Елрој Барнз седео је у заштитној наслоњачи у теретном броду између Земље и Ганимеда са блескастим осмехом на лицу. С великог прозора командне кабине подигао се заштитни оклоп за улазак у атмосферу. Барнз је посматрао непомичне звезде... Прошло је неколико минута пре него што је приметио странца који је зурио у њега.

Помно га је осмотрио: два и по метра висок, на први поглед наличан на гмизавца, лоптасте главе покривене крљуштима, уста украшених с више десетина сјајних оштрих зуба као бодеж. руке су му биле у облику четворопрстих канџи. У једној је држао оруђе налик на пиштољ с великом цеви.

Барнз је млитаво подигао руку и махнуо.

Ктислмап је био збуњен. Човекова свест изгледала му је мутна, готово недокучива. Испитао је има ли у лађи још свесних бића, али није регистровао ничије присуство осим Барнзовог.

Ктислмап је кроз стакло укорачио у кабину.

Барнз је први пут показао трунку изненађења:

— Браво, то је било одлично! Хајде још једном!

— С тобом нешто није у реду — поручио је Ктислмапов мозак.

Барнз се исцерио:

— Предузимају се неке неопходне мере против досаде у свемиру, то јест, да би се нашим пилотима сачувао разум. — Подигао је зелену пластичну боцу с пилулама.

— НСТ-24. За угодно путовање. Овде немам никаквог посла осим навигације при уласку у Јупитеров систем. Према томе, зашто да не?

— Шта зашто да не?

— Зашто да у склопу великог не одем и на мало путовање?

Ктислмап је најзад схватио.

— Учинио си нешто са својом свешћу? Хемикалије? Ми се на нашој планети стимулишемо једносмерном струјом.

— Ма немој. То је занимљиво. Причај ми...

Уопште немамо намеру да вас узнемиравамо и досађујемо али...

— Било би још много простије — рекао је Роси — кад бисте ми казали због чега ми постављате такво питање. Господе боже, какво је напољу време! Па зар не можете сами да погледате? Или да питате службу за информације, или тако нешто?

— На жалост, то не могу да вам објасним — рекао је глас с призвуком који је могао личити на жаљење, али је исто тако могао да буде и трик неког водитеља на телевизији. — Али, ако бисте само...

— Неки лудак — промрмљао је Роси за себе.

— Шта сте рекли? — упитао је глас.

Роси је завртео главом гледајући у телефон. — Ништа, ништа. — А затим се, можда због тренутне нелагодности, окренуо од телефона, нагнуо и бацио поглед према великом предњем прозору.

— Дан је леп — рекао је — или бар тако делује. Да ли сте то желели да знате?

— Баш то — рекао је глас и Роси је по његовом тону осетио да му је лакнуло. — Можете ли мало детаљније?

— Па — наставио је Роси, још више збуњен, јер, како су се данас ствари одвијале то је заиста био врхунац: он ту седи као лудак и непознатом гласу преко телефона описује време — па... мало је облачно, али пријатно. Не могу да видим сунце од облака, али је дан светао и, изгледа, топао Има, што се каже, мало измаглице.

— Ах — рекао је глас значајно — кажете да не видите сунце?

— Тако је — одговорио је Роси — али је дан ипак леп. Мало облачан... Ма чујте, какве су ово будалаштине?

Нагло га је раздражила изненадна помисао да би неко могао да га затекне усред овог необичног разговора.

— Када је [illegible] звати непознате људи и постављати идиотска питања као...

— Хвала, господине Роси, — благо је рекао глас. — Велико вам хвала.

А онда је додао још нешто. То нешто очигледно није било намењено Росијевим ушима, али га је он ипак случајно чуо тренутак пре него што је непознати с друге стране жице прекинуо везу. Само неколико речи, но и из тих пар речи Роси је схватио колико је био у праву, савршено у праву. Све се окренуло против њега. Можда никад неће сазнати зашто и како али читав свемир без остатка био је оружје уперено тачно у Росијеву главу.

Само неколико речи доприх издалека, пар речи које је човек, спуштајући слушалицу, рекао неком другом...

— У реду је, Цо — рекао је глас ноншалантно — не види се јер је скривено облацима. Можеш да га узмеш.

— Барнзе, морам нешто да те питам.

Барнз је добродушно махнуо руком: — Терај!

— Да ли је Земља добро припремљена за напад из свемира?

— Е, то је тајна. Узгред, немам ни појма.

— Мора да ипак нешто знаш. Које је најмоћније оружје за које си чуо?

Барнз је прекрстио руке.

— Нећу да кажем.

Барнзова свест показала је Ктислмапу само блесак беле светлости, што није морало да има никакве везе с питањем.

Ктислмап је покушао поново.

— Да ли је Земља колонизовала друге планете?

— Па сигурно. Трантор, Месклин, Барсум, Переландру...

Барнзова свест показивала је да он лаже. Ктислмап је изгубио стрпљење.

— Одговорићеш ти већ! — рекао је и својим оштрим канџама посегао за Барнзовим вратом.

Барнз је разрогачио очи.

— Ах, ах, грозног ли путовања! Дај ми, дај ми боцу с крајевима! Брзо!

Ктислмап се савладао.

— Реци ми нешто о Земљином одбрамбеном систему.

— Морам да добијем крај. Велика плава боца, требало би да се налази у орману с лековима.

Барнз се извио до ивице наслоњаче и отворио зидну апотеку пре него што га је Ктислмап зграбио за чланак руке.

— Тај твој „крај" — шта је његова сврха?

— Крај трипа. Да ме доведе у ред.

— Хоће ли ти разбистрити свест?

— Тако је.

Ктислмап га је пустио. Гледао га је како без течности гута једну овалну пилулу.

— Ово је предвиђено за случај да налетимо на астероид тако да могу брзо да исправим курс — објаснио је Барнз.

Ктислмап је посматрао како се Барнзова свест разбистрава. За који минут више неће моћи да крије мисли. Није важно да ли ће одговарати на питања или не. Ктислмапу ће бити довољно да само чита слике које ће изазвати његова питања.

Барнзова свест разбистрила се још више, а Ктислмап је истовремено осетио како сам лагано нестаје, престаје да постоји. Последња мисао била му је: „Зар је могуће да сам само плод маште?"

укрштене речи

СВЕТСКО ПРВЕНСТВО У ШПАНИЈИ

МУНДИЈАЛ 82.

Ево нас поново са учесницима предстојећег светског фудбалског шампионата. Сада су на реду националне селекције које ће се у III групи борити за прва два места која обезбеђују пласман у завршне борбе на Мундијалу 82. Један од учесника је и екипа садашњег светског првака (поред **броја 2**), остале репрезентације потребно је уписати испод **броја 1** и поред **бројева 3 и 4.**

АУТОР ВЕТАК	1	ДУШЕВНИ ПОТРЕС	НЕМАЧКИ ПИСАЦ ("РАЗ АМЕРИКА")	ДРВО-ДЕЉА	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА	ЧВРСТО СТЕЗАТИ НЕШТО У РУЦИ	"ПИКО" ШПАНСКИ ПИСАЦ, МАНУЕЛ		ПОНОВЉЕНО ВРСТА ПАПЕ
ПЕКАРСКА СПУШТАЛИЦА	S	T	E	T	O	S	K	D	P
2	A	R	G	E	N	T	I	N	A
ДРЖАВА У ИНДОКИНИ	L	A	O	S	МОНАХ, КАЛУЂЕР / ГЛАСНО ПЛАКАТИ				
ИНДУСТРИЈА ВУНЕ	V	U	N	A					
НЕБЕЉЕНО ПЛАТНО	A	M		R					УЧЕЊЕ, ДОКТРИНА
ПОКЛОН	D	A	R	ДИРИГЕНТ ОСКАР / ТУШКА СНАГА					
НУЛА	O	КАПИЈА / ПРЕГАРИРАН ПАПИР ЗА МЛЕКО						РУДА ГВОЖЂА	
A	R	T	I	S	T	I	ЗНАК ЗА ПУЛУ / ДЕО ОТПЛАТЕ		
ЧИРКУСКИ УГЛЕТНИЧИ	ГЛУТИНА ТАРГРЕТ / СПРЕМА	E	N	ПОВРЕТЕНИ НАПАДИ ОТЕЖАНОГ ПИСАЊА		ГЛАС ЗВЕРИ / БИК, ГОВЕЧЕ	R	I	K
ЧЕШАЛИЈА, МАКЉА	O	T			СТАЈАЋА ВОДА / ИЗВОРНИ	B	A	R	A
ПОМАЛО ЗАСПАТИ	P	R					T		ИВАН РАОС
РАСТУРИТИ НА СВЕ СТРАНЕ	R	A					A		I
ЈУНАЧКИ СПЕВ	E	P	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / ПИСАЦ БОГОТИЛ			ВОЈНИЧКИ ПОРЕДАК	ПРЕВЛАКА НА МАЛАКИ	ПРАСТАНОВНИЦИ АОНИЈЕ	R
3 / "БОР"	M	A	D	A	R	S	K	A	РАШЉАСТА АПЛАТКА
B	A	K	U	ТОКСИН / ГРАД НА ПЕЛОПОНЕЗУ		T			
ГЛАВНИ ГРАД АЗЕРБЕЏАНА	ЗНАК ЗА АНТИМОН	ЖИТЕЉИ ЗАДРА / КОЈЕ ТЕКЕТАЊЕ	Z	A	D	R	A	N	I
ПОНИЗНО, ПОКОРНО	A		E			O	ИВАН ЈАЛИЋ	I	L
4	N		L			J		"ЕАСТ"	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

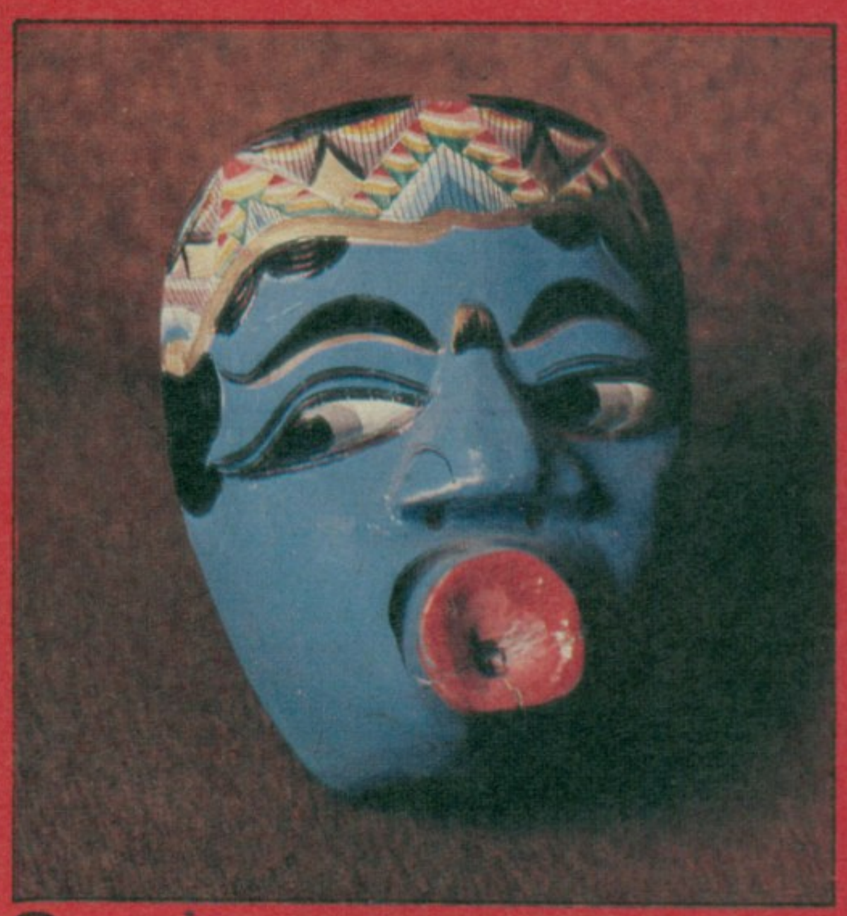
ВОДОРАВНО: М, сарадница, Ртањ, грил, нежан, нож, ера, Емили, „миражи", КР, ари, Енцо, чатњра, Вс, књига, Аст, ае, о, Зуко, отресит, Марио. т, и, авантурин, Ренаж, иза, трг, Воја, обучавати, вати 2, РВ, Михалић, КА ч. невиђен.

1

2

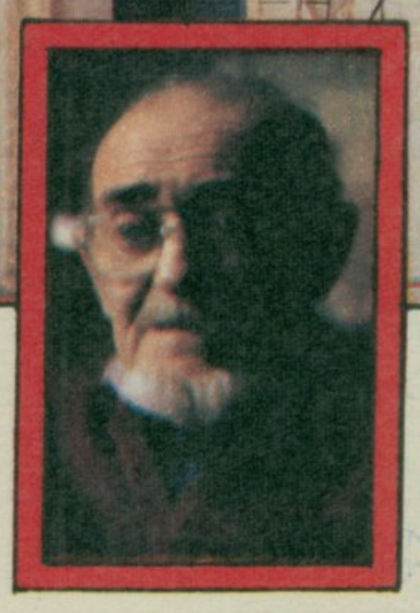

3

ИЗ ЗБИРКЕ ИСТРАЖИВАЧА ТИБОРА СЕКЕЉА

САМ НА КРОВУ СВЕТА

Већ шест дана човек сам корача Хималајима, падинама Анапурне, на преко 5000 метара, а не среће ниједно људско биће. Међутим, седмог дана зачује кораке иза себе. Окрене се: стари Тибетанац, ходочасник, са ранцем на леђима. Обојица се насмеше и један другом исплазе језик. Тибетански поздрав.

Седоше на камен. Дошљак из далеке Југославије извади из пртљага конзерве сардина и двопек. Ручаше, срдачно се споразумевајући само знацима, рукама, очима. Ходочасник спретно спреми необичан чај. Попије га, пријатељски, иако се Европљанин трудио да прикрије на лицу нешто између одбојности и готово гађења. Прође сат времена у „отвореном разговору". Тибетанац није знао ко је дошљак, одакле је ни где иде. Били су два човека разних мишљења, схватања, традиције, обичаја, образовања, навика, сами, „небу под облаке", а тако блиски, тако људи.

И кад се растадоше, поклони белац човеку који га напоји чајем неколико кутија конзервисане рибе из далеког Јадранског мора и пакет двопека, а овај... Он се неколико тренутака снебивао, осмехивао и тапшао дошљака по рамену, а онда му пружи „молитвени млин", справу дугачку двадесетак сантиметара, чији се горњи део окреће при ходу и огласи металним, ритмичним звуком. У њему су духови којима се човек моли док, сам, ходи хималајским беспућем. Даривао му је светињу. И свако оде својим путем. Нису се видели више никада, и вероватно ће се сваки од њих двојице увек сећати необично обичног, једноставног и тако драгог сусрета далеко од свих милијарди људи на нашој планети...

А онај чај, који је за човека са молитвеним млином посластица и извор снаге за бескрајно путешествије хималајским тудурама? Њега је пио Тибор Секељ, један од наших најпознатијих истраживача, човек који је упознао стотинак земаља на свим континентима, који течно говори десетак језика, не рачунајући око двадесет и пет разноразних азијских, афричких, аустралијских и јужноамеричких дијалеката, неуморни путник који је живео са људождерима и — побратимио се с њима.

— Јео сам сирове, масне бубе у прашумама Амазоне, отровне змије, жилаво месо старог мајмуна и све је било укусно према овом чају — смеши се седамдесетогодишњи чика Тибор. — Али, пријатељство међу људима је изнад свега, и како сам могао да одбијем мог пријатеља са Анапурне. Стиснуо сам зубе и попио ту течност. А она се прави на нарочит начин. Наиме, чај се кува око сат времена да би био готово црн и врло јак. Онда се у њега ставља већи комад сланог масла од јака, тибетанског говечета, и то масла које је петнаестак дана било на сунцу да добро ужегне и добије јак мирис. Нисам заборавио тај чај, али никада нећу заборавити ни мог пријатеља.

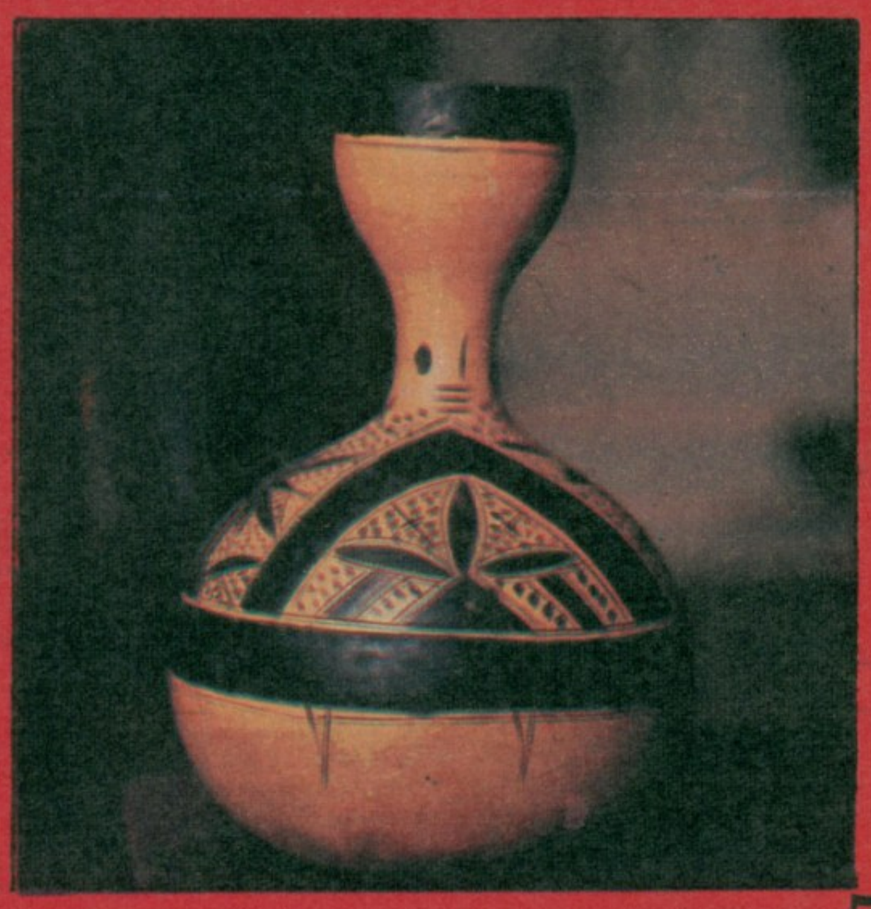
А сваки онај ко уђе у стан Тибора Секеља, у суботичкој улици Бориса Кидрича број 15, крочиће у „цео свет" окачен на зидове, поређан у полице са књигама, филмовима, рукописима и фотографијама, разбацан, а ипак јединствен на географским мапама по поду. Сви меридијани света ту су се укрстили и сљубили у једној тачки.

1.

АУТОРСКО ПРАВО НА ПРЕТКА — Село Аибоч у Новој Гвинеји или Папуи је насеобина грнчара. Али, иако ови мајстори вештог обликовања и печења глине још живе као у каменом до-

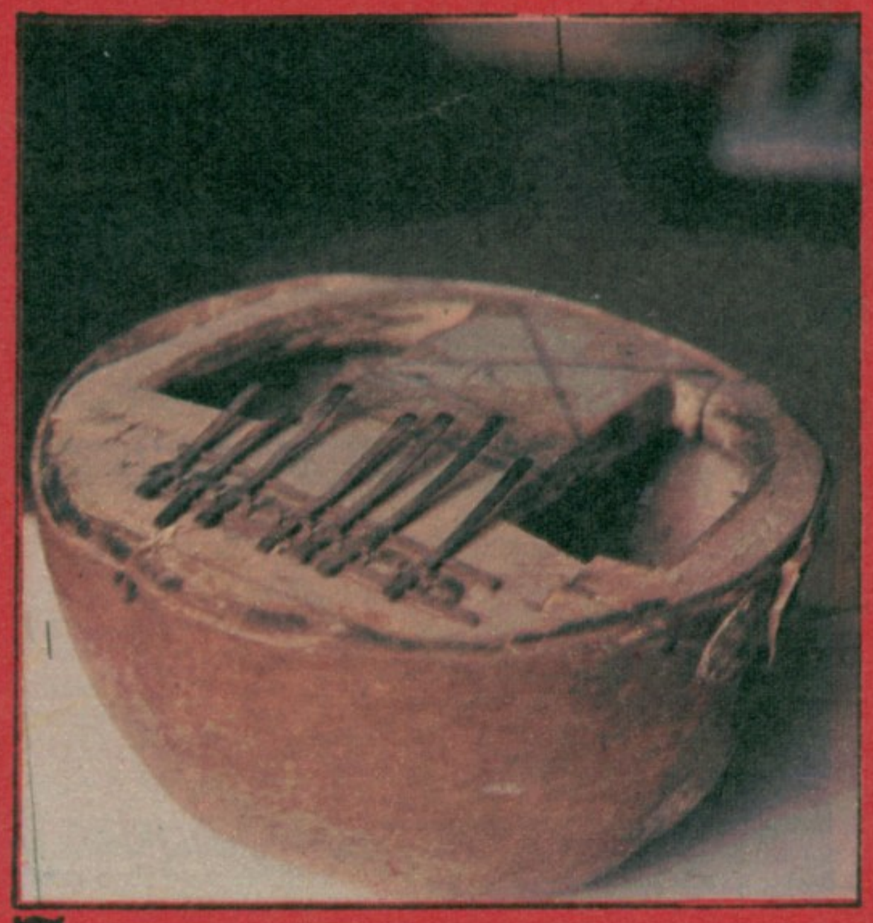
4

5

6

7

8

бу, строго поштују неписан закон својих предака и свог занатства. Наиме, сваки грнчар израђује само једну форму, једну врсту производа коју му је у наслеђе оставио давни предак чији се удвојен лик, на обе стране рукотворине, редовно ваја на сваком предмету. А онај ко жели да „откупи ауторско право" за израду других облика, мора породици чији је предак „заштитни знак" да плати. Како? Две свиње... Ко се огреши о неписане параграфе, следује му сурова казна.

2.

ТАЈНА НА КОРИ ДРВЕТА — Земљаним бојама припадници неких домородачких племена Аустралије сликају маштовите и врло „модерне" сликарије, иако ни сами не могу и не смеју да протумаче њихово мистично и митолошко значење. Драж откривања и могућност загонетне спознаје тих симболичних цртежа животиња и биља привилегија је искључиво племенских свештеника, односно врачева. Дакле, прави смисао ове слике могу да кажу само врачеви, али то је светиња која се преноси с колена на колено, и то само међу свештеницима. Према томе, ови ликови гуштера и птица на кори еукалипта, са за обичне чланове племена имају стварно значење и смисао. Све остало је у традицији и машти врачева.

3.

ИЗ ДРЕВНЕ РАМАЈАНЕ — Са далеког индонежанског острва Јаве Тибор Секељ је на зидовима свог стана окачио и десетак дрвених, живо обојених маски које припадају позоришној игри старог спева „Рамајана". Ту игру на Јави зову „вајанг" и сматра се ритуалним позориштем. Маске, наравно, представљају одређене ликове и свака има своје име.

4.

БОЖАНСТВО КЛЕЧИ И СВИРА — Да се божанство може приказати и у облику свирале од печене глине пример је овај дугачки инструмент са шест рупица. Пореклом је са Јукатана и пример је фолклора древних Маја

5.

КАД ТИКВА НИЈЕ — ТИКВА — Цивилизација није само технички и технолошки успон човека, наглашава Тибор Секељ, нити је уметност само оно што прави „цивилизован" човек атомског доба. Ове две резбарене тикве, украшене руком непознатог народног уметника из Нигерије, најбољи су примери за то. Прављене су за ношење воде и вођа, а „пирографисане" су, односно паљене, врхом ужарене стреле!

6.

БАРОНГ СПАСАВА ПРИНЦЕЗУ — Он је у митологији острва Балија оличење снаге, храбрости и доброте. Он је неустрашив и спасава несрећну, лепу принцезу кад јој је живот у опасности. Зове се Баронг, а тако се зове и ритуални плес и ова маска израђена од дрвета и ланене гриве.

7.

СВИРАЈ МИ НА САНСИЈУ! — Увек су светског путника о коме је реч, заљубљеног у музику, одушевљавали наоко примитивни инструменти далеких племена из којих је вешт домородац умео да измами угодне звуке. Овај на фотографији је половина обичне тикве прекривене дрвеном плочом на којој су метални језичци разне дужине. Нигеријска племена, чија је рукотворина и „народни инструмент", зову га „санси".

8.

ИЗМЕЂУ ЛОВА И УМЕТНОСТИ — Ниједан од неколико стотина разних предмета из целог света у својој збирци Тибор Секељ није купио. Све је добијено на поклон, од људи различите боје коже, језика, образовања и обичаја „за успомену и дуго сећање". Ове две фигуре од ебоноса, дело далеког, обичног и непознатог уметника, Секељ је донео из Танзаније, из племена Маконде. Над Суботицом је вејао снег док је чика Тибор држао на длану ове тамнопуте ликове и сећао се далеких пријатеља.

Иван Лончар

Снимио:
Љубомир Патрногић

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

МУКЕ С ОРИЈЕНТАЦИЈОМ

Обраћам се теби зато што те читам од кад сам савладала азбуку. Ево шта ме интересује: да ли може да настане неко биће ако би се укрстили пас и мачка? Где се у Београду налази Центар за професионалну оријентацију младих, када ради, који му је број телефона. Да ли је Анђелика, главна јунакиња истоименог романа заиста постојала?

Валентина Травлејев,
Булевар револуције 372,
Београд

Научници и не покушавају да укрсте пса и мачку јер ове животиње припадају различитим фамилијама а то значи да у случају евентуалног парења не може да дође до оплођења, па према томе ни до стварања њиховог потомства.

Покушавајући упорно да уђемо у траг Центру за професисналну оријентацију младих провели смо сате и сате и на крају сазнали следеће: таказ центар „на нивоу" града не постоји. Увођењем средњег усмереног образовања послови

којим се ова установа бавила пренети су на саме васпитно-образовне организације, односно школе, СИЗ запошљавања и одговарајуће општинске службе. Стручни сарадници који воде професионалну оријентацију у СИЗ-у запошљавања углавном се баве, младим људима који су завршили неку школу али нису успели да пронађу посао. Међутим, то не значи да помоћ не могу да затраже и ученици мада су за њихову професионалну оријентацију задужене психолошко-педагошке службе у самим школама. Према томе, обрати се психологу у твојој школи или уколико га нема, другу Пери Станковићу, стручном сараднику СИЗ запошљавања. СИЗ се налази у Улици Гундулићев венац 25.

Што се пустоловне Анђелике тиче, нема никаквих података који би говорили у прилог томе да је она заиста постојала.

ОСТРВА ВИКИНГА

Којој земљи припада застава чију ти слику шаљем и где се налази?

Миранда Бадњар,
Бачко Добро Поље

Застава чији си нам цртеж послала припада Фарским острвима. Има их 22, површина им је 1399 км², а налазе се у Атланском океану између Велике Британије и Исланда. Фарска острва су вулканског порекла и нису сва насељена: на њима живи око 39 хиљада становника од чега 11 хиљада у главном граду Торсхави. Острва на којима живи становништво викиншког порекла припадају Данској од 1380. године, али се на њима после другог светског рата развио покрет за осамостаљење који се завршио добијањем локалне самоуправе 1948. године.

ГДЕ ЈЕ МАНДРАК?

Молим те да ми одговориш зашто у твојим листовима нема више „Мандрака", „Флаша Гордона", „Џепне армије" и „Семијеве тајне дружине"? Хтео бих још нешто да те замолим — да ми не одговориш, као другим читаоцима, да је то због тога што водиш рачуна и о укусу осталих читалаца. Сигуран сам да нема оних који не воле стрипове.

Драган Којић,
Тузла

Разлози што не објављујемо стрипове које помињеш су следећи: право на објављивање „Мандрака" и „Флаша Гордсна" откупиле су неке друге издавачке куће а нове епизоде „Џепне армије" и „Семијеве тајне дружине" више се уопште не цртају.

ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ UFO?

Најлепше те молимо да објавиш да је у Београду недавно основана УФО секција која је већ ступила у контакте са стотинак људи из целе земље. Заинтересовани за сарадњу могу да се јаве на адресу: УФО секција, Бориса Кидрича 18б, поштанско сандуче 18, 11250 Железник.

БАГИ ИЗ РАДИНОСТИ

Желим да сазнам нешто више о багију, где може да се купи, колико кошта, ко га производи?

Вуча,
Титово Ужице

Баги се, у већем или мањем броју, производи у многим земљама света. Продаје се у делсзима и у комплету. У деловима се обично купује каросерија и монтира на одговарајућу шасију: најпогоднијом до сада показала се она од фолксвагенове „бубе". Каросерије за багије праве се искључиво од пластичних маса. Цене се крећу од 3500 до 6000 ДМ (у тренутку кад предајемо овај број то је 57200 односно 115200 динара за каросерију и од 9000 до 17000 ДМ (163800 до 326400 динара) за комплетан баги. Колико ће баги коштати зависи од величине и опреме. Најпознатији произвођачи су: Apal Rue de la Fontaine Blegny-Trebleur, 4570 Liege, Белгија; Wilhelm Karman GmbH, Postfach 2609, 45 Osnabrück,« Deytschland; »Autohaus Kuhn KG«, Billhorner Deich 124, 2 Hamburg 28, Deutsuhland; »Karma Coachwork«, Westminister, California 92683, USA; »Rene Schmid Co, 8112, Otelfingen, Schweiz.

У нашој земљи ниједна фабрика не бави се производњом багија али је неколико комада настало у „кућној радиности".

СА КУРСОМ — НЕМА ЗАНАТА

Мој друг каже да не може да се буде ауто-електричар ако се не заврши одговарајућа школа, а ја тврдим да може ако се заврши неки курс. Ко је у праву?

Горан Блажевски,
Скопље

Да ли могу да радим посао ауто-електричара и без завршене средње школе?

Радиша Стаменковић,
Бањалука

Хтео бих да се запослим као ауто-електричар, али не могу да завршим средњу школу. Постоји ли неки курс на којем бих могао да се оспособим за тај посао?

Миодраг Симић,
Скопље

Да би се неко бавио неким послом, мора пре тога да га научи а то се у нашем систему образовања може само у школи. Нема никаквих курсева. Бар не за оне који нису завршили средњу школу. То значи да ви можете да похађате курс за ауто-електричаре али под условом да сте већ стекли неко занимање: металостругара, ауто-механичара, електро-механичара за ТВ технику, армирача или било шта друго (и да га организује нека радна организација). Дакле, уколико желите да будете ауто-електричари, једини начин да то постанете је да после осмогодишње школе завршите два разреда заједничког усмереног образовања и бар прву годину одговарајуће електротехничке струке.

ЗАШТО ГУБЕ АПЕТИТ?

Недавно сам купила рибице и у почетку није било проблема с њима, али прије неколико дана примијетила сам да неће да једу. Мијењала сам им воду, стављала умјерену храну али је оне и даље одбијају. Посавјетуј ме шта да радим.

Наташа,
Осијек

Постоји више разлога што твоје рибице не једу: можда си им сипала превише хране па је она пала на дно, остала тамо и покварила хемијски састав воде. Можда си у акваријум сипала воду право из чесме која садржи доста хлора. Убудуће остави да вода одстоји 5—6 дана пре него што је сипаш у акваријум. Трећи разлог за необично понашање твојих рибица можда лежи у температури воде: ако је испод 18°C, оне престају да узимају храну. Једнолична храна

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА"

„Супер систем развоја тела" је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела." Цена брошуре је 130 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING" P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

ĐAČKO DOBA – SPOMENAR
poštan. fah 38-157
BEOGRAD 11061

POKLON !
- nalepnica
- značka

- 64 stranice
- 32 ilustracije
- u boji
- postojan povez
- naslovna strana zlatotisak

to je:
đački ilustrovani
SPOMENAR
za samo ***110*** *din.*

NARUDŽBENICA
SPOMENAR u količini od ___ kom

ime i prezime

ulica i broj

broj pošte i mesto *plaćate poštaru*

такође може да утиче на њихов апетит јер може да доведе до појаве гастритиса. Зато рибицама треба давати разноврсну храну, рецимо витаминski »tubifex« или свеже стругано говеђе месо али само у количинама довољним за један оброк јер се у супротном квари хемијски састав воде па се рибице разболе. Обрати пажњу да ли су можда твоје љубимице добиле по себи белу скраму или се тресу у месту. Ако јесу, значи да су их напали ектопаразити и да их треба лечити. У том случају дањеш им Saprogex антипаразитин по приложеном упутству или pentraxyl. И то једну капсулу од 250 mg на 20 литара воде.

ПЛЕМЕНИТА

Молим те одговори ми чије је име Адела и одакле потиче?

Адела,
Београд

Име Адела долази од старонемачког адал, „племенит". Употребљавало се највише у Француској, одакле се у прошлом веку проширило по другим европским земљама.

КАФАНЕ НА УГЛУ

С интересовањем пратим све што се напише или сними о Београду. Зато те молим да ми одговориш где су се налазиле кафане „Руски цар" и „Српска краљица"?

Кринка Бранковић,
Београд

Некада чувени „Руски цар" налазио се на месту где је сада зграда у којој је ресторан „Загреб" а то је на углу улица Кнез Михајлове и Обилићевог венца. „Српска краљица" се налазила на углу данашњих улица Васине и Змај Јовине.

ПЕРИКА ОД ПРАВЕ КОСЕ

У једном од претходних бројева објавили сте писмо девојчице од 15 година која жели перику од праве косе. Пошто нисте написали њену адресу молим вас да моје писмо не оде у кош јер могу да помогнем вашој младој читаљки.

Драган Коцић,
Косте Рацина 9,
Смедерево

БИМАСК

ЗА НЕГУ ЛИЦА И ТЕЛА

ПРЕПАРАТИМА ОД ЛЕКОВИТОГ БИЉА И ПРИРОДНИХ САСТОЈАКА из приручника „БИМАСК" одстранићете многе недостатке коже лица и тела, масне косе, ослободићете се сувишних килограма (целулита), знојења ногу, и побољшаћете сан...
Уз приручник добићете и паковање „БИМАСКА" оригиналног препарата од ЛЕКОВИТОГ БИЉА који са успехом отклања: сувишну масноћу лица, проширене поре, митесере, бубуљице, акне, упале, црвенило коже, флеке, ожиљке од бубуљица; изглађује боре, чини кожу еластичном, свежом и здравом. Стручну анализу „БИМАСКА" обавио је Завод за здравствену заштиту СР Србије и издао ДОЗВОЛУ ЗА УПОТРЕБУ. Цена 200 динара. Пишите — послаћемо одмах. Плаћате поштару (иностранство такође). Адреса: „БИМАСК", пошт. фах 34, 11081 ЗЕМУН 1.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За касете рок и забавне музике дајем салвете и стрипове, по договору. Алмира Бјелић, 74221 Оџак, Атифа Шапчанина 16

Молим читаоце Забавника који би желели да поклоне неки од бројева Суперстрипа и Алана Форда да ми се јаве. Трајан Ивановски, 91000 Скопље, Зграда А-11, улаз 3, стан 8, Карпош IV

За добро очуван ски-рол дајем комплет електро-пионир. Саша Милутиновић, 14236 Рудовци, М. колонија 293

За сваку шалу коју ми пошаљу читаоци нудим двије. Ружица Трипић, 79000 Мостар, Маршала Тита 82ц, стан 2

Молим читаоце да ми пошаљу сљедеће бројеве Забавника: 1428, 1429, 1430, 1431. и 1432. Душан Павловић, 41020 Н. Загреб, Барчев трг 14/VI

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY

МИКИ

ХМ... КУДА САД? ЗАБОРАВИО САМ АДРЕСУ...

... А ЦЕДУЉИЦУ САМ ОСТАВИО КОД КУЋЕ!

ОВО ЈЕ УЛИЦА КЕСТЕНОВА? А ГДЕ ЈЕ УЛИЦА ХРАСТОВА?

УЛИЦА КЕСТЕНОВА

Distributed by King Features Syndicate.

АКО ОВАКО НАСТАВИТО, ЗАКАСНИЋЕТО НА РУЧАК!

ЕНО НЕКОГ ЧОВЕКА! ПИТАЈ ГА!

МОРАКУ!

УЛИЦА ХРАСТОВА? ПРАВО **ТАМО**...

3-9

... ПА ОНДА ДРУГИ БОШАК ЛЕВО!

ХВАЛА ВАМ!

ШТА МИ БИ ДА ПИТАМ БАШ ЊЕГА?

Copyright © 1980
Walt Disney Productions
World Rights Reserved